

CRONICA

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL-CULTURAL • ANUL VI • Nr. 45 (300) • SÎMBĂTĂ 6 XI 1971 • 12 PAGINI 1 LEU

ROMÂNIA 75

Ziarele de acum câteva zile au difuzat în întreaga țară legea planului cincinal de dezvoltare economico-socială pe perioada 1971-1975 - vast și însuflețitor program de activitate a întregului popor pentru o nouă și importantă etapă a edificării socialiste în România. Primul sentiment pe care l-am încercat lecturând acest document a fost acela de a mă găsi în fața unui text care vorbește de fiecare dintre noi, de dumneata, stimate cititor, și de mine, semnatarul acestor rânduri, de noi toți, de viața noastră ca membri ai societății. E drept că nu ne citează nominal pe fiecare, ci, așa zice, mai curind cifrat, incluși în noțiuni, categorii, grupări de cifre și procente, dar cine știe să citească se regăsește în datele care ne cristalizează viziunea asupra propriei noastre deveniri, pe care o jalonează ilustrând, totodată, sobru, fără adjective și superlative, forțele pe care ne întemeiem dezvoltarea în viitorii cinci ani.

Goethe, mare consumator de date statistice în calitatea lui de ministru al ducatului de Weimar, a spus, polemizând în versuri cu discipolii pitagoricienilor, care credeau lumea guvernată de relațiile dintre cifre, că acestea nu guvernează lumea dar arată cum este ea guvernată. Datele privind noul nostru cincinal arată cu forța de convingere a calculului științific modalitatea în care Partidul Comunist Român știe să ridice la cel mai înalt grad de comuniune interesele maselor populare, să le dea cea mai amplă deschidere și cea mai deplină incidență pe plan național, pentru a căpăta ponderea urii forțe social-istorice de decizie. Ele vorbesc despre capacitatea partidului de a mobiliza intens resursele materiale și umane ale țării în interesul accelerării progresului ei economic și social.

Corespunzător directivelor Congresului al X-lea, raportate la cerințele și țelurile definiției pentru noua etapă istorică pe care o parcurgem - făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate - prevederile planului cincinal converg spre asigurarea, în continuare, a unui înalt ritm de creștere economică, orientarea hotărâtă către modernizarea economiei naționale, accentuarea caracterului său industrial și apropierea structurilor sale de acelea ale unei țări dezvoltate din punct de vedere economic. Aceasta apare evident dacă avem în vedere că pînă în 1975 producția globală industrială va crește cu 71-81%, cu un ritm mediu anual de 11-12%. Cu toate că baza de la care pornim este mult mai largă decît cea a cincinalului trecut, ritmul de creștere a industriei continuă să se mențină deosebit de înalt, dacă nu chiar superior celui realizat în perioada 1966-1970. Drept urmare, la capătul cincinalului, industria își va fi accentuat poziția ca ramură conducătoare a economiei, participînd cu peste 65% la creșterea veniturii naționale, față de 44,1% în 1960 și 60% în 1970.

Continuarea industrializării în ritm susținut reprezintă, în fapt, axul modernizării întregii economii. În gândirea partidului nostru, industrializarea presupune nu numai un ritm înalt de creștere, ci, în același timp, dezvoltarea prioritară a ramurilor industriale prin excelență purtătoare ale progresului tehnic, apte să asigure un grad cît mai ridicat de prelucrare a materiilor prime. Deosebit de semnificative sînt în acest sens creșterile în ritm mediu anual ale chimiei cu 17,5%. Aceste două ramuri care constituie în prezent principala propulsor ai tehnicii moderne, vor da în 1975 circa 42% din întreaga producție industrială și peste 57% din producția industriei grele. Mutații de-a dreptul spectaculoase vor avea loc în industria constructoare de mașini unde ritmurile medii vor marca pentru mecanica fină și optică 38,8%, pentru mașini-unelte peste 32%, pentru industria electronică 26,9%, pentru utilajele tehnologice complexe 21,1%, vîdîndu-se astfel tendința spre creșterea mai puternică a subramurilor și produselor de cea mai înaltă tehnicitate, capabile să asigure încorporarea unei cantități cît mai mari de muncă complexă în produsul finit. Aceasta va permite în același timp ca necesitățile de dotare a economiei să fie acoperite de industria noastră, iar ponderea exportului de utilaje să atingă un volum de peste 29% din totalul exportat. Modernizarea producției industriale vizează însă și reînnoirea sortimentului existent, asimilarea de noi produse cu caracteristici tehnice superioare, cu parametri calitativi ridicați și cu valoare economică mai înaltă. Potrivit prevederilor planului cincinal, în 1975 peste 47% din producția industrială globală va fi constituită din produse noi sau re-proiectate.

Dacă modernizarea industriei presupune creșterea prioritară a unor ramuri, tot atît de adevărat este că ea presupune o creștere echilibrată a tuturor ramurilor, implicînd a celor producătoare de bunuri de consum. În ultimă instanță, rațiunea ritmurilor înalte de sporire a întregii producții, este asigurarea unui trai mai bun oamenilor. În virtutea acestei rațiuni, planul cincinal prevede dezvoltarea susținută a industriei alimentare și ușoare, îmbogățirea sortimentelor de mărfuri, punerea în valoare a posibilităților de creștere a producției bunurilor de consum în cadrul industriei locale și al cooperăției meșteșugărești. Avîndu-se în vedere rolul agriculturii în ansamblul economiei noastre naționale precum și rămînerea ei în urmă față de dezvoltarea industriei, actualul cincinal precizează alocarea a aproximativ 100 de miliarde de lei, adică de două ori mai mult decît în cinci-

CONST. DROPU

(continuare în pag. 10)

MIHAI MĂDESCU :

„Pămînt și ape” (xilografură)

CU MERE ÎN SIN, CU OCHII ÎN FLOARE

Lunăcă lunecă sideralele sănii
giște sălbatice.

De putregaiul verii sătul caruil se-ascunde
în timpla ta de argint.

Cinci cîini lungi de vinătoare desenezi pe aburitele
geamuri

și-n zori la fîntînă ulciorul
se sparge în frunze de aur asemeni luceafărului.
Ce neagră arătură e cerul! Duioose
cîntece imprăștie prin odăi stăpinul
familiei. Nu ne e teamă,
mama citește poeziilor ei dintr-o carte
adusă în cioc de singurateca privighetoare.

Ascultăm cu mere în sin cu ochii în floare.

OVIDIU GENARU

În celelalte pagini:

- Un fiu credincios al poporului român

GHEORGE GHEORGHIOU-DEJ pag. 11

- Nobel, 1971 - PABLO NERUDA pag. 12

- PAUL VALÉRY sau apologia ordinii pag. 9

NIȘTE ABSENȚE ...

Nu ducem lipsă de lecții. Deschizi revistele: una după alta, se întrec parcă în a publica felurite lecții despre literatură. Nu mă mai miră faptul că unii critici sau publiciști în decurs de, să zicem cincisprezece ani, și-au schimbat cursul lecțiilor de nu știu câte ori (și probabil că și-l vor schimba încă), ci faptul că din reviste lipsește tot mai mult tocmai literatura propriu-zisă. Găsești ici, colo cite o poezie sufocată de articole, iar proza și teatrul au dispărut aproape total. Nu se mai scrie, a secat cerneala din stiloul scriitorilor? Întrebarea-i absurdă, dar nu mi se pare de loc absurd să te întrebi: totuși care este cauza acestei absențe. Exigența revistelor? Atunci ar fi de presupus, pentru un neavizat, că pe mesele de lucru ale scriitorilor nu se găsește nimic demn de publicat, sau foarte puține pagini de luat în seamă, ceea ce este mai mult decât absurd. Este mai comod pentru redactor să umple pagina cu articole „clare” (care de cele mai multe ori conțin sfaturi practice sau mai puțin practice), într-o năucitoare repetare a unor idei arhicunoscute, să-i cери poetului sau prozatorului credouri (care merg sigur, care nu ridică nici o problemă, în sfârșit, care nu implică nici un efort de ambele părți), în locul poeziei sau prozei? Oare este o realitate că a te susține cit de cit în atenția opiniei publice, ca scriitor, nu este suficient să tipărești cărți, ci mai ales să le susții prin propria-ți publicistică? Departe de mine gândul că scriitorul, în manifestările sale, trebuie să rezume numai la carte (el poate, și cred că are datoria, să-și spună cuvântul nu numai despre problemele fundamentale ale fenomenului literar contemporan, ci și despre ale întregii societăți), dar pagina lui de literatură rămâne produsul de esență al activității sale, și apoi, de ce să nu amintim și faptul că nu toți scriitorii se pot transforma, măcar pentru a umple câteva pagini, în critici, în istorici literari, în ziariști, în esești etc. Oare calea revistelor de literatură și chiar a celor de cultură, spre un tiraj mai mare, spre o audiență mai pleneră la public, este ocolirea beletristicii? Nu cred! Sint convins că cititorul nu deschide o revistă numai ca să citească articolele (care pot fi excelente), numai informațiile despre literatură, ci dorește ca să citească, cu un ceas mai devreme, o poezie sau un fragment de roman din cărțile aflate sub teacurile tipografiilor sau încă pe masa scriitorului. Apoi scriitorul, mai ales cel tânăr, nu simte oare necesitatea de a se verifica public înaintea apariției cărții? Mă gîndesc la toate acestea, răsfoind revistele în fiecare săptămână, fără teama că se va găsi ceva să-mi reproșeze: o pledoarie pro domo!

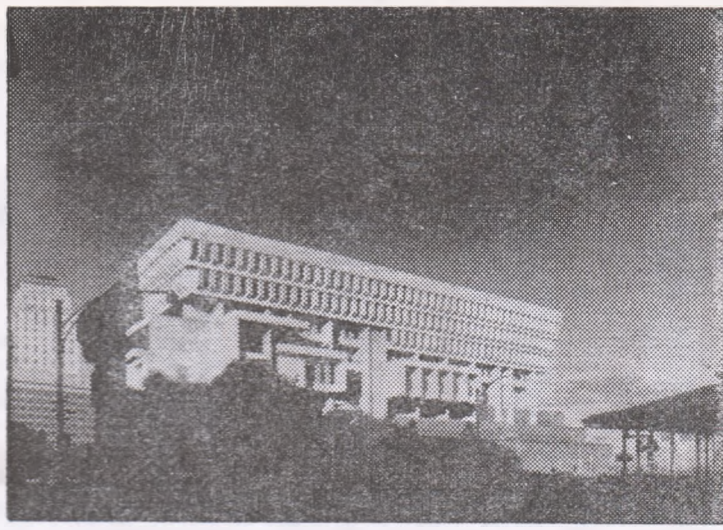
Cred că în locul (nu o dată plictisitoarelor) lecții ale unor autori de articole schimbători ca vîntul, este timpul unor dezbateri sincere și al unui spațiu mai larg, mai generos beletristicii. Pentru că, observ alături de absența tot mai mare a literaturii (și revista pe care o conduc nu face excepție, ba dimpotrivă), o paradoxală ocolire a fenomenului literar actual (în pofida unei cantități imense de articole, așa-zise de actualitate), în favoarea cercetării trecutului. Cele mai de substanță articole sînt acelea ce fac incursiuni în trecut, unii dintre critici parcă ar avea un dispreț (mai mult sau mai puțin mascat) față de literatura prezentă.

Mi-a fost dat să aud pe un astfel de confrate, întrebându-se penibil cine-i X, cînd X este în realitate un poet de mare talent, autor a cîteva volume. Poate a fost o ironie, dar ironia nu s-a îndreptat spre poet, și spre cel care o lansase, penibilă, absurdă. Cineva spune frumos și adevărat că tot uitîndu-se în trecut, scriitorul este în primejdie de a deveni stănă de piatră. Oare aceste cuvinte nu sînt valabile și pentru critici? Pentru că aud de multe ori și întrebarea, de astă dată este pusă firesc (dacă lipsa de informare a unui critic este firescă) — „cine-i Y, ce scrie, proză sau poezie?” — cînd numele lui Y circula în reviste, cînd cărțile lui au fost sau sînt în librării. Cineva își făcea un merit — și curios fiindcă se ocupă (într-un fel, zic eu) cu literatură — că nu citește revistele, arătîndu-se înspăimîntat de mulțimea numelor noi care apar, cantonîndu-se cu cercetarea la începutul sau sfîrșitul nu știu cărui secol. Prin asta nu a-runc nici o umbră peste admirația mea față de înaintași, dar echilibrul între trecut și prezent mi se pare necesar. Altfel nu vom putea face mare lucru în prezent, dar mite să mai scrutăm viitorul.

Claritatea simplistă, învîrtirea în jurul aceluiași cuvinte și idei, nu are nimic comun cu îndemnul adresat nouă, scriitorilor, de documentele de partid din vara trecută. În locul articolelor „clare”, este momentul să venim cu dezbateri competente și sincere, dar mai ales cu literatură. Pentru că rostul revistelor este să militeze pentru o idee comună nouă, tuturor, să creeze și să mențină un climat favorabil creației, finalitatea activității lor se referă deopotrivă la cititor și scriitor. Revistele, marile reviste ale istoriei noastre literare nu și-au creat faima mai ales prin ceea ce au respins, ci prin valorile pe care le-au descoperit și le-au cultivat.

Rîndurile mele de aici, de orice pot fi acuzate numai de lecții nu. Nu vreau și rici nu sînt în măsură să dau lecții. Sînt doar niște gânduri, din aceste săptămîni, tot uitîndu-mă peste reviste, sînt niște întrebări ale căror răspunsuri prefer să le păstrez pentru mine.

CORNELIU ȘTEFANACHE

În holul Palatului Culturii din Iași a fost transferată de la București expoziția „Arhitectura S.U.A.” — o prezentare în diapozitive a celor mai remarcabile realizări de arhitectură americană (cronica respectivă — în numărul viitor al revistei). Fotografia de mai sus reprezintă clădirea cu patru fațade a primăriei din Boston.

VOCAȚIA CRITICULUI

Dacă ne-am orienta după unele comentarii și note subtile dirijate de interese extraliterare, ar trebui să credem că singurii critici tineri talentați locuiesc mai ales în Capitală. Cu oarecare perspicacitate s-ar mai putea adăuga unul-doi din provincie (dar nu dintre acei cu vocație), citați sau publicați în presa literară centrală pentru laudele bombastice și încoerente aduse unor „amici” sau eventual, pentru faptul că în diferite împrejurări acestia (bucureșteni și din provincie) și-au recunoscut reciproc, din curtoazie exagerată, un talent scriitoricesc aflat încă în găoace. O asemenea situație nu este nouă; insistența cu care se repetă însă în unele texte (anchetă, articole de bilanț, cronici literare, felicitări ocazionale) nedumereste și perpetuează în chip voit păreri viciate de prea multă parțialitate.

Judecînd drept, fără preocupări periferice și aranjamente în culise, lucrurile stau cu totul altfel. Revistele din provincie, dacă nu toate, cel puțin unele (la care ideea de valoare funcționează mai bine) au lansat în anii din urmă cîteva critici tineri de real talent care s-au afirmat temerar, cu unele rezultate excelente, și aceasta nu o dată în ciuda neînțelegerii și chiar opoziției venite din partea unor redactori de ocazie, lipsiți de cultură, de spirit critic, într-un cuvînt, de pregătire ideologică și aptitudini literare.

Un asemenea critic tînăr, cu o vocație deja cristalizată în pagini analitice de foarte bună calitate, este Al. Protopopescu. Susținînd cronica literară în revista Tomis chiar de la apariția mensuralului constantăean, el a reușit să dea acestei rubrici un prestigiu cu care nu se pot mîndri prea multe publicații literare și de cultură. Constatăm nedumeriți că în ultimele numere ale revistei (cu începere din luna februarie) numele lui Al. Protopopescu nu mai apare nici la cronica literară, nici în alte pagini ale publicației tomitane. Nu știm care să fie cauza acestei absențe ne-voite.

Ceea ce putem crede este că vicisitudinile nu ocolesc întotdeauna pe criticul tînăr de vocație, și nu numai pe el, atunci cînd talentul și independența morală se afirmă într-un spațiu spiritual bine delimitat, fără să dea audiență intereselor efemere, fașelor vibrații afective și medicrității lustruite.

Vocația criticului adevărat este mai presus de întâmplări conjuncturale, prezente uneori

în viața literară, cu atît mai mult atunci cînd acesta dovedește simpatie statornică pentru valori și un devotament concret pentru destinul literaturii noastre de azi. Tînăr și cutezător, Al. Protopopescu este unul dintre aceștia, și el nu are nevoie, pentru a fi recunoscut, să treacă zilnic prin Piața romană. Este o prezență în critica tînără de azi, are un corp de referințe serios consolidat, o inteligență vie, un simț critic penetrant, dispoziție polemică și un stil original.

Întîlnim toate aceste trăsături distinctive și în Prefața semnată la volumul antologic Virsta creței, al lui Virgil Teodorescu, apărut de curînd în colecția „Cele mai frumoase poezii”, de la Editura „Albatros”. Reținem analiza pătrunzătoare a creației acestui mare și adesea neînțeles poet legat de avangarda românească, înțeleasă de Virgil Teodorescu „nu ca dogmă, ci ca mișcare permanentă a spiritului, resurecție nu de dragul manifestărilor suprarealiste sau de alt fel, ci ca modalitate de eliberare a minții și sensibilității umane, severă inovație opusă amuzamentului facil”.

Așteptăm să ne reîntîlnim cu fraza subtilă a lui Al. Protopopescu.

MIHAI DRAGAN

POEZIA DE IDEI

De o mare actualitate, fără încoială, articolul Poezia de idei, semnat de Zaharia Stancu în nr. 14 a.c. al revistei Contemporanul. Această temă, s-o recunoaștem, nu se prea înfîlțeste în preocupările noastre literare. Critica literară — și nu numai ea, căci faptul este caracteristic și esteticii — a lăsat-o în afara atenției. Un motiv în acest sens ar fi, să zicem, faptul că avem puțină poezie de acest profil. Or, chiar așa fiind, critica ar trebui să discute și acest aspect: mal exact, să caute cauzele fenomenului, să explice aceste cauze. Mai mult, oricum ar fi situația, dezbaterile teoretice nu pot fi excluse. Dimpotrivă.

Desigur, autorul Cîntecului șoptit a făcut cu acest prilej o primă punere a problemei în termenii ei proprii. Dar rîndurile sale au, totodată, valoarea unei invitații. Și, dată fiind actualitatea stringentă a problemei, se înțelege că uneltele criticilor literare — atît pe linia unor chestiuni de principiu, cît și a unor preocupări de investigație a concretului artistic — nu pot rămîne indiferente.

Oricîte idei ar avea critica în alte direcții de cercetare, și

MOMENT

în ceea ce privește poezia de idei, criticii îi trebuie, și încă îi trebuie cu atît mai mult, idei. Este în această constatare nu un simplu joc de cuvinte, cum ar părea, ci evidența unui fapt, care, existînd în felul său, necesită a fi discutat.

OMAGIU

Muzeul literaturii române a editat de curînd un Excurs sentimental dedicat regretatului Perpessicius de la a cărui naștere s-au împlinit 80 de ani. Este un bun prilej de a aduce un omagiu neformal criticului, editorului lui Eminescu, omului de mare cultură. În mențiuni, medalii, amintiri, scriitori și oameni de artă îi aduc, prin textele pe care le semnează, unele de mare efuziuni lirice, de înalt patetism, considerația și prețuirea lor. Pagini de adîncă dragoste îi dedică Al. Philippide, Geo Bogza, Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Edgar Paou, Dan Simonescu, Mircea Zăciu, Ion Dodu Bălan, Nicolae Florescu ș.a. Nu este un cor de laude la o aniversare pe care criticul n-a mai apucat s-o vadă, ci un sincer și emoționant gînd de recunoaștere a unei valori, căci Perpessicius a fost un „Cărturar, pină la ultima celulă a ființei, pașii săi de cavaler fără frică și fără prihană al Ideii nu trezeau ecoul unor botși abstracte, ci foșnetul unor li-vezi pururi înflorite, pline de zumzetul albinelor.

Iar dacă plîngem acum, mai mult decît pe el s-ar cuveni să ne plîngem pe noi: ca n-am fost vrednici de vrednicia lui, îngăduindu-i să meargă cît mai departe în lucrarea majoră și sfîntă care era tipărirea postumelor celui mai mare poet al nostru. Oare cine va sfîrși vreodată ceea ce el în timpul vieții noastre a început și n-a putut să sfîrșească? Ne putem întreba și ne putem umple — încă o dată — de o amară căință”. Întrebarea lui Geo Bogza ne umple de neliniște și de așteptare.

CONSTANTIN JIQUIDI

„...aș dori să mă retrag undeva la țară, la aer, la apă”, nota în 1889 primul nostru caricaturist, Constantin Jiquidi, cel care n-avea să se retragă niciodată „la țară”, rămînd un convins țirgoțev, reținut mereu de subiectele picante, pe care societatea românească a timpului le oferea creionului său abil și inteligent.

Toată această viață ne voit boemă; plină de neprevăzut și privațiuni, de eforturi enorme pentru afirmarea unui spirit neliniștit și contestatar, prilejuiește Editurii „Junimea” din Iași publicarea unei monografii originale, datorată cercetărilor Adrian Ionak și Costinel Costin.

Autorii, posesori ai unor date necunoscute despre acest prim caricaturist român, uitați pe nedrept, ai unor lucrări originale, alcătuiesc o monografie minuțioasă, oferind imaginea atît de pitorească a lui Constantin Jiquidi, spirit de o mobilitate impresionantă, care a stat alături de mari personalități ale scrisului și artelor, la sfîrșitul secolului trecut. Mai mult de jumătate din volum este ocupat de iconografia, foarte diversă: încercări de pictură, caricaturi destinate presei timpului, șarje ami-

cale, fotografii de familie.

O monografie de excepție, în linia afirmării graficii militante românești, cu un personaj nu mai puțin excepțional, care, în 1899, se stingea la Spitalul Brăncovenesc, în urma carului mortuar, fiind văzuți atunci amicii săi: Caragiale, Vermont, Urechia, Radu Rosetti, Kernbach, Romano.

„O frescă tristă...” cum notează autorii, care însă, în vreme, se convertește într-unul din cele mai spirituale și vesele momente ale pamfletului grafic românesc.

N. IRIMESCU

Dialog cu cititorii

Vă scriu aceste rînduri atît în calitate de cititor al „Cronicii”, cît și de fost elev al Liceului Național. Mă refer la articolul „Mihail Sadoveanu, elev al Liceului Național din Iași”, apărut la rubrica „documente”, sub semnătura Ioanei Angelescu, articol publicat în nr. 43 (290) — sîmbătă, 23 oct. 1971.

Subsemnatul, dețin unele date scrise care nu coincid în totalitate cu unele afirmații făcute în cuprinsul articolului citat. Sînt în posesia unei monografii a Liceului Național din Iași — alcătuită de către D. Pompei — profesor (suplinitor) al liceului. Lucrarea a ieșit la tipografia „Dacia” — Iași în 1906—1907.

Întreaga scriere cuprinde date interesante privitoare la corpul didactic, administrativ, elevi, procesul de învățămînt ș.a. între 1828—1900. M-au frapat unele neconcordanțe între datele prezentate în sus citatul articol și unele informații conținute în această monografie.

Astfel, în articol se spune: „La ambele sesiuni ale examenului de absolvire au reușit, asadar, în total 80 elevi ai Liceului Național”. Or, în monografie (p. 160) sînt enumerate 84 elevi absolvenți ai seriei 1899—1900, în afara altor 37 — „particulari”. Pe lista absolvenților acestei serii, numele marelui clasic se află la numărul 68 (în ordine alfabetică).

Spre sfîrșitul articolului, după enumerarea numelor cîtorva personalități, apare afirmația: „Ceilalți colegi de la Liceul Național din Iași s-au confundat în necunoscut”. Afirmarea nu este în totalitate exactă, deoarece în aceeași monografie (p. 140), al douăzecelea pe listă figurează numele: Ciolan D. Antonin (Antonin Ciolan), remarcabilă personalitate a culturii muzicale românești în ultimii 50 de ani (fără să fie amintit în articol).

Admițînd că monografia din 1906—1907 a Liceului Național din Iași conține date exacte, consider că observațiile cuprinse în rîndurile de mai sus merită a fi cunoscute.

Cu deosebită stimă,
RADU PRIBOI
str. 11 Iunie — Iași

N. R. Mulțumim corespondentului nostru mai ales pentru precizarea legată de numele și personalitatea regretatului mare dirijor Antonin Ciolan. În rest, considerăm că e vorba de amănunte care reflectă cel mult o contradicție între datele arhivistice prezentate de autoare și monografia Pompei. În orice caz, ele nu modifică elementul principal al articolului semnalat, adică tot ce se referă la certificatul de absolvire aflat de Ioana Angelescu.

M.R.L.

SPORT

Toamnă gri, toamnă gri...

S-a schimbat lumina printre colinele Moldovei, zarea-i caldă, blajină, de parcă acolo, departe, ar ploua cu licoare aurie de Cotnari. Sălcimii au rămas doar c-un ciuf bezmetic în creștet, viile, culese, s-au gheboșat ca niște cloști zburliți, ocratind aiurea biete boabe zbircite căzute-n țânda ostentă, carpenii și fragii ard mocnit sub privirea țeapănă și-nțeleaptă a molizilor oblojiți cu rășina ier-nilor din todeauna... Dulce și dujos, anotimpul romanțelor și postramei e dărnice în toate — cu excepția sportului. Peste o săptămîină-două, deasupra stadioanelor va pluti duhul tricotiziei gazonului, iarba galbejindu-se și pierînd în cet sub grapa cu crampoane. Acuși-acuși, mocirla va preschimba careul de 16 în patinoar și stolul în dublu axell; căuțind punctele prin glosimea glodului precum mistreții jîrul, rugbiștii ne vor aminti de bățile cu frișcă din comedile de altădată — mai puțin albul imaculat al cataplasmelor, total absent din cutița cu vopsele a toamnei. Băncile

CRI, CRI, TOAMNĂ GRI...

stadioanelor au și început să adune umezeala în fibre, mirosînd lînced și trist a sciatică și lumbago. Undițele s-au ascuns printre verze și murături, devenind biete obiecte de inventar, greu tolerate în spațiul cămărilor de către gospodinele care niciodată nu s-au împăcat cu definiția romantică dată de noi vergii cu inele („antena de captat zefirul”), preferînd-o pe cea seacă (și inexactă) din dicționar: „instrument de prins pește” (ași!) Nu, toamna nu-i făcută pentru sport, pentru zvicniri elastice și țîșniri de arc, ci pentru molcome aduceri aminte despre amoruri încețoșate, serenade sub balcoane cu iederă, cărări de vis, oftături de abis și alte romantioase povestioare de gidilat bunicii. Marile meciuri internaționale sînt disputate la coada anului de voie — de nevoie; dramatismul acestor aprige dispute vine parcă de departe, din altă lume, acolo unde nu există reverie și îngăduință. Și fiindcă a venit vorba: dincolo de interesul prezentat de rezultat (absolut favorabil echipei noastre), meciul Cehoslovacia — Țara

Galilor a pus încă odată în evidență fantasticele resurse ale fotbalului insular. Selecționata galeză, alcătuită în marea ei majoritate din jucători de liga a II-a și a III-a (!!) a ținut piept mai mult decît onorabil unui adversar dezlănțuit și pus pe fapte mari. Care va să zică, o țărîșoară cu 2.600.000 de locuitori, poate alinia o selecționată redutabilă apelînd la echipierii unor formații gen I.T.A. Pascani ori „Ceahlău!” Piatra Neamț! Și numai faptul că galezilor le-a lipsit o anume sudură (nu omogenitate) a liniei de atac (mai ales aici, unde este vorba de rapiditate și finețe, se va observa întotdeauna cit de mult contează obișnuința jocului împreună) i-a ferit pe cehoslovaci de pățania pățaniilor.

Oricum, șansele noastre sînt atît de mari, încît pur și simplu mă înspăimîntă: un esec, vă rog să mă credeți, ar fi egal cu Zürich '68.

Dar, desigur, așa ceva n-o să se mai întîmple.

cu tov. GHEORGHE TĂNASE prim secretar al Comitetului județean P.C.R. despre:

JUDEȚUL VASLUI

LA SCARA CONTEMPORANEITĂȚII SOCIALISTE

— Transformările structurale produse, în ultimele decenii, în toate domeniile vieții noastre politice, economice, sociale și culturale își au o elocventă expresie în bogăția peisajului contemporan al României socialiste. După cum se știe, la o mai deplină armonizare a acestui peisaj a contribuit, printre altele, și reorganizarea administrativ-teritorială a țării, reorganizare în urma căreia s-a constituit și județul Vaslui. Care sînt, pentru relativ noul județ, implicațiile practice ale concretizării acestei importante decizii?

— Rod al politicii științifice a partidului, de amplasare rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, cu atenție deosebită acordată ridicării zonelor mai puțin dezvoltate, crearea județului Vaslui se include multiplelor prefaceri generate de avîntul construcției socialiste în patria noastră. În mod efectiv, organizarea administrativ-teritorială a țării oferă un cadru cu adevărat nou și pe deplin favorabil intensificării procesului de afirmare multilaterală a județului Vaslui, în contextul înfloririi patriei noastre socialiste.

Ar fi de precizat că investirea orașului Vaslui cu atributul de reședință a fost impusă nu numai de poziția geografică centrală a orașului, spre care converg marea majoritate a căilor de transport feroviar și rutier din județ, ci și de cerința ridicării acestei localități — vechi târg din centrul Moldovei, purtînd un nume cu rezonanțe istorice — la un tot mai înalt nivel de afirmare economică și urbanistică. Încă de pe acum, profilul orașului s-a schimbat, zonele rezidențiale alăturîndu-se unor ample zone industriale. Aspectul general este al unui cuprînzător și harnic șantier. Comparația cu Vasluiul de altădată este plină de semnificație, termenii de referință fiind tot mai contrastanți. Imaginea vechiului târg provincial face loc treptat imaginii orașului contemporan, industrializat și beneficiind de variate dotări social-culturale. Este însumat aici un remarcabil efort colectiv, vîdînd pregnant capacitatea contemporaneității noastre socialiste de a racorda localități întregi — altădată pierdute în anonimat — la circuitul republican, de a le impune un ritm susținut și de a pune în valoare un impunător potențial de energie umană.

Ca o problemă de perspectivă, este de notat faptul că amplasarea unor obiective industriale în orașul de reședință va permite utilizarea forței de muncă ce va deveni disponibilă odată cu intensificarea procesului de moder-

nizare și mecanizare a agriculturii.

— Dată fiind elocvența cifrelor, v-am ruga să vă referiți la ele pentru a ilustra, în mod concret, dinamica dezvoltării economice a județului Vaslui.

— Dacă e să folosim limbajul cifrelor, așa preciza, mai întîi, că județului Vaslui i-au fost alocate, în anii cincinalului 1966—1970, investiții reprezentînd o creștere de 51,2 la sută față de perioada anilor 1960—1965. După cum era și firesc, un important volum din aceste investiții a fost orientat în direcția dezvoltării activităților industriale, a căror pondere a crescut în mod substanțial. Alături de Fabrica de rulmenți și Fabrica de confecții din Birlad — singurele întreprinderi de interes republican, care existau în aceste locuri înainte de 1966, au intrat, între timp, în funcțiune Fabrica de mobilă și Fabrica de confecții din Vaslui, Fabrica de produse lactate din municipiul Birlad, Combinatul de vinificație din Huși și altele. A început, de asemenea, construcția unei Fabrici de materiale izolatoare și a unei Filaturi de bumbac. A crescut și s-a diversificat gama articolelor industriale destinate exportului. Alături de rulmenții birlădeni, exportați în peste 50 de țări ale lumii, de o certă apreciere se bucură peste hotare garniturile de mobilă și confecții produse în întreprinderile din județul Vaslui.

Acordarea Diplomei de onoare județului Vaslui, pentru rezultatele obținute în industrie, construcții și circulația mărfurilor, în anul 1970, a constituit și constituie un stimulent puternic pentru munca tuturor lucrătorilor din aceste domenii. Dovadă sînt rezultatele obținute pe primele zece luni din acest an. Astfel, planul producției industriale globale a fost îndeplinit în proporție de 103,3%, al producției marfă de 107%, iar al productivității muncii de 102,5%. De asemenea, au fost îndeplinite și depășite sarcinile la export și s-au obținut unele rezultate bune în realizarea planului de investiții și în circulația mărfurilor.

— Agricultură este o ramură cu o însemnată pondere în economia județului Vaslui. Care a fost ritmul de dezvoltare a acesteia, în cincinalul la care v-ați referit?

— Datorită extinderii mecanizării și chimizării, sporirii suprafețelor irigate, a folosirii mai eficiente a fondului funciar, a forței de muncă și a timpului de lucru, în ciuda condițiilor climatice nefavorabile din anii trecuți,

unele unități agricole socialiste din județ au obținut producții ridicate la hectar, asigurînd cu produse agroalimentare consumul populației și livrînd cantități sporite la fondul centralizat al statului. Vreau să menționez că se află într-un stadiu avansat construcția barajului de la Pușcași, care pe lângă faptul că va alimenta cu apă potabilă și industrială orașul Vaslui, va ajuta la efectuarea unor lucrări de combatere a eroziunii solului pe versanți, va constitui un loc de agrement și va face să crească producția de pește a județului.

— Este de presupus că dezvoltarea urbanistică a trebuit să țină pasul cu această impetuoasă dezvoltare a economiei județului dv...

— Dacă e să ne referim tot la cifre, ar fi de spus că au fost construite, din fondurile statului, 3.400 apartamente precum și numeroase obiective social-culturale, printre care: o casă de cultură a sindicatelor, la Birlad, clădiri pentru poștă, cu centrale automate, la Birlad și Vaslui, un hotel la Birlad, o policlinică la Vaslui. Sînt în stare de finisaj o modernă casă de cultură și un hotel turistic în orașul Vaslui. Tot în orașul reședință de județ se va da, în curînd, în folosință un spital modern, cu o capacitate de 700 paturi.

— Revenind la economia județului, ar fi, poate, interesant să indicați premisele materiale ale dezvoltării acesteia.

— La baza planului de dezvoltare economică și socială a județului Vaslui a stat, evident, criteriul punerii în valoare a resurselor materiale locale precum și, în principal, a forței de muncă existente; a stat, de asemenea, și criteriul continuării unor activități intrate deja în tradiție. Mă refer, în primul rînd, la faptul că majoritatea obiectivelor ce le avem de realizat vor prelucra materie primă locală (masă lemnoasă, legume și fructe, struguri etc.). În ce privește tradiția, o tradiție recent constituită, e drept, putem afirma că ramura construcției de mașini va fi mai amplu reprezentată. Pe lângă dezvoltarea actualei Fabrici de rulmenți, se vor mai ridica și alte obiective ale industriei constructoare de mașini. În general, în perioada 1971—1975, economia județului va cunoaște un puternic proces de dezvoltare și diversificare. Producția globală industrială va fi, în anul 1975, de două ori și jumătate mai mare față de anul 1970, cu un ritm anual de creștere de 20 la sută, superior deci

ritmului pe șară. Vor intra în funcțiune, în anii următori, la Vaslui: Fabrica de materiale izolatoare, o fabrică de ventilatoare, una de radiatoare din tablă, una de construcții metalice, una de produse ceramice precum și Filatura de bumbac, de care am mai amintit, și a cărei construcție se află în plină desfășurare; la Birlad — o fabrică de elemente de automatizare și una de aparate de măsură și control; la Huși — o fabrică de conserve, una de încălziminte și una de ciorapi. Noua fabrică de rulmenți, care se va construi la Birlad, va produce de aproape opt ori mai mulți rulmenți față de cea existentă.

În agricultură, atenția noastră va fi îndreptată spre aplicarea măsurilor preconizate în programele naționale și județene privind extinderea irigațiilor, îmbunătățirea funciare și dezvoltarea zootehriei. În domeniul irigațiilor, avem prevăzută construirea a șase acumulări complexe și nouă acumulări zonale, regularizarea râului Birlad pe o lungime de 21,5 km, ample lucrări antierozionale (problemă cu care județul nostru este confruntat într-o măsură mult mai mare decît alte județe). Pentru realizarea acestor obiective, județului Vaslui i-au fost alocate fonduri în valoare de aproape șapte miliarde lei.

Vom continua construcția unor dotări culturale, cum ar fi Complexul muzeistic (aflat într-un stadiu relativ avansat de edificare), și Cinematograful din centrul orașului Vaslui — precum și a unor spații comerciale. Blocurile de locuințe vor însuma peste 7.500 de apartamente, realizate din fonduri centralizate și ale populației. Vasluiul va deveni o modernă reședință de județ, municipiul Birlad își va defini și mai mult profilul urbanistic iar Huși, orașul viilor și al florilor, va fi înzestrat cu noi blocuri de locuințe, menite a pune și mai mult în valoare admirabilul cadru natural al acestui oraș.

— Un asemenea ritm de dezvoltare multilaterală ridică, fără îndoială, probleme în domeniul cadrelor și, în general, al muncii specializate. Cum sînt ele soluționate?

— Ar fi inutil să negăm serioasele greutăți pe care le-am întâmpinat în această direcție. Problema cadrelor s-a pus, încă de la constituirea județului, cu o mare acuitate. Au fost firește și dintre aceia care, în fața primelor dificultăți, au găsit „motive” pentru a pleca din județ, dar, în mare, putem spune că s-a manifestat, în

Arhitectură vasluiană.

toate domeniile de activitate, un tot mai hotărît spirit de responsabilitate, multă tenacitate și chiar entuziasm. În scurt timp, am reușit să punem bazele unor colective de constructori pricepuți, încheierea acestor colective constituind în continuare un proces în plină desfășurare, care cere o atenție îndrumare. Mulți învață meserie pe șantierele vasluene, integrarea lor în viața orașului angajînd eforturi în domeniile edilitar, comercial, în transporturi, dar și în domeniul muncii de educație, al prestărilor social-culturale.

Resimțim lipsa unor cadre cu calificare superioară, în special în industrie, învățămînt și în domeniul ocrotirii sănătății. De aceea, Comitetul județean de partid a făcut, în repetate rînduri, apel la cadre de specialitate din alte localități, spre a veni să lucreze în județul nostru.

— Într-un atare context, sarcinile actuale, privind activitatea din domeniul ideologic, al muncii politice și cultural-educative, capătă o importanță cu totul deosebită. Ce s-a făcut și ce este de făcut, în acest sens, în județul Vaslui?

— Așa după cum subliniază tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, partidul nostru a considerat și consideră activitatea politico-ideologică și cultural-educativă o parte componentă, inseparabilă, de o mare însemnătate a operei de edificare a noii orînduirii sociale. Acest lucru se cere subliniat, mai ales în actualul stadiu de dezvoltare a societății noastre, cînd îndeplinirea obiectivelor stabilite pe calea edificării societății socialiste multilaterale dezvoltate este condiționată de profilul moral-spiritual al celor chemați să înalțe patria noastră pe noi culmi ale progresului și civilizației. Iată de ce, Comitetul județean de partid Vaslui, exprimînd adevărată toată a comuniștilor, a celorlalți oameni ai muncii din județ, față de recentele documente de partid, dă o înaltă apreciere măsurilor adoptate de Comitetul Executiv, Ex-punerii secretarului general

al partidului nostru, întregului program de educare revoluționară, marxist-leninistă, a membrilor de partid, a tineretului, a tuturor cetățenilor patriei. De altfel, unele măsuri s-au luat și înainte de apariția acestor documente, îndeosebi după Congresul al X-lea al partidului, măsuri care au influențat pozitiv munca ideologică, politico-educativă și cultural-artistică, și care au contribuit la îndeplinirea și depășirea principalelor sarcini din industrie, agricultură, construcții, transporturi, circulația mărfurilor, în deservirea social-culturală a cetățenilor. Examinînd critic lipsurile existente în munca ideologică, politică și culturală, recenta plenară a Comitetului județean de partid Vaslui a stabilit măsuri corespunzătoare, privind îmbunătățirea stilului și a metodelor de muncă ale organelor de partid, începînd cu Comitetul județean. De la sporirea rolului adunărilor generale, ca factor educativ, și pînă la intensificarea muncii de control și îndrumare, la toate nivelele, plenara a analizat multiplele posibilități existente în domeniul muncii de propagandă, în scopul utilizării lor, astfel încît să ne putem aduce în treaga contribuție la înfăptuirea hotărîrilor Congresului al X-lea, la educarea revoluționară, marxist-leninistă, a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, la mobilizarea lor tot mai activă în lupta de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate în scumpă noastră patrie. Succesele remarcabile în acești ani, perspectivele ce ni se deschid în actualul cincinal, rezervele de energie creatoare puse în lumină de dezbaterile recentelor documente de partid, ne dau nestrămătată încredere în ce privește succesul deplin al politicii de ridicare economică și socială a tuturor județelor țării, de înflorire continuă a României socialiste. În acest context, ne vom preocupa în viitor să folosim, în mod cât mai eficient, largile posibilități de afirmare oferite de efervescența contemporaneității socialiste.

AL. I. FRIDUȘ

Fabrica de mobilă Vaslui.

DE LA TEATRU LA FILM, CÎTĂ DISTANȚĂ!

De vorbă cu TEOFIL VĂLCU despre serialul T.V. „Mușatinii“

utu, St. Iordache, Gh. Mottoi, Vasile Cosma, Const. Codrescu, Tudorel Popa și alții — toți unul și unul. De la Naționalul Teșean au fost solicitați Violeta Popescu-Tudose, Sergiu Tudose, Corneliu Constantiniu și preamurul apărător al Moldovei, io Ștefan, os din Mușatinii...

-- Si cum te simți într-un asemenea alai?

-- Minunat. Pentru un actor nu prea umblat ca mine, e o școală grozavă. Sint numai urechi și ochi. Am și de la cine învăța. In afară de Sorana Coroamă, care e numai nervi, dar și diplomație de platou, reușind să strunească o asemenea echipă, regizoare de montaj e Marga Niță, inginer de sunet Ion Dinuș, iar scenografia e semnată de Corneliu Ionescu.

-- Cum ai primit rolul?

-- Grozav de complexat. Mă apăsa creația meșterului Calboreanu care rămîne inegalabilă, și apoi calitatea colegilor. Oricit ai fi de Ștefan și de Mare, cînd o ai alături pe Dina Cocea sau pe Beligan... Treptat m-am convins însă că Ștefan din acest serial T.V., tras după Delavrancea, e un bărbat în plină forță, aflat în zenitul domniei lui și care, treptat, merge spre apus. Deci, altceva decît Calboreanu. Asta mi-a dat încredere.

-- Așadar, e vorba de un serial?

-- Da, un serial educativ-patriotic intitulat „Mușatinii“. Nu-mai baza de plecare e Delavrancea. Restul e... film.

-- Apropo, te-ai recunoscut pe peliculă?

-- Deloc. M-am îngrozit de mine însumi. Am cerut să reiau totul și chiar așa s-a întimplat. Am refilmat.

-- De ce?

-- Fiindcă jucasem teatru. Or, filmul e cu totul altceva. In teatru, îți amplifici vocea și gesturile ca să treci dincolo de rampă, în film așa ceva e un dezastru. Aici efortul cade pe finețe, pe firese de atitudine, e ceva mult mai aproape de viață decît teatru. Distanță mare, e hei! cîtă distanță! Teribil de indiscreți indivizi sint obiectivul și microfonul, nu le scapă nimic. De aceea, trebuie să fii mereu consecvent cu tine însuși și cald, sincer în tot ce faci. Apoi trebuie să-ți frămînti mintea pentru a găsi nuanțe de exprimare subtilă, mai ales în prim planuri, cînd orice tresărare a cul-telor și orice clipire trebuie să exprime ceva.

-- Care dintre parteneri te-a impresionat mai mult?

-- Colea Răutu. Are un chip brăzdat de cute, atît de comunicativ, și o privire ce poate ține loc de cuvinte. De altfel, el mi-a dat pe parcurs și unele „găselniți“ privind interpretarea, pe

care le consider autentice moldovenești și mi-au mers la inimă. -- Văd că te simți foarte bine la București. Nu cumva te ispitește o părăsire a... cetății de scaun, capitala fiind parcă mai cu vino-ncoaace?

-- De la început am pus condiția ca pe generic să se menționeze: Teofil Vălcu — Teatrul Național din Iași, așa că... Am convingerea că un om de artă se poate realiza total chiar locuind să zicem la Iași, dar cu condiția să nu fie provincial. Știi ce vreau să spun.

-- Știu, Teo, dar mai știu cîte ceva despre flerul directorilor de teatre bucureștene, începînd chiar cu prietenul Radu Beligan, așa că...

-- Se poate să fii solicitat să joc în spectacole la București, după cum am putea și noi invita la Iași actori bucureșteni. E un schimb util pentru ambele părți. Incolo, toate bune și la locul lor.

-- Reluăm cu secvența din sala tronului! anunță o voce de pe platou.

-- Intrarea boierilor, atenție la intrare, boieri dumneavoastră! își afirmă omniprezența, de undeva, de sus, Sorana Coroamă. Reflectorul trei dreapta dă o fază mai discretă. Așa, e mai bine.

Ștefan m-a părăsit în grabă. Are treburi la Muceava. Înainte de orice e un Mușatin, cel mai glorios dintre ei.

Realizat de AUREL LEON

CURIER

SĂRBĂTOAREA DE LA CONSTANȚA

In cadrul manifestărilor culturale Pontica 1971. Teatrul de stat din Constanța a sărbătorit împlinirea a două decenii de activitate. Cu acest prilej a fost reprezentată, în regia Mariettei Sadova, evocarea lui Grigore Sălceanu, „Ovidius“. De fapt, e o reluare, intrucît piesa a mai fost jucată la Constanța acum 14 ani. De astă dată distribuția, destul de numeroasă, începe cu Ileana Ploscaru, Agatha Nicolau, Romel Stănciugel, Jean Ionescu și Eugenia Lipan-Petre. Scenografia e semnată de Mihail Tofan.

Și tot ca un omagiu adus mai întil lui Publius Ovidius Naso și apoi mării, teatrul din Constanța a organizat un spectacol de poezie, selectînd din lirica închinată mării și terminînd cu evocarea „Apoteoză lui Ovidius“ de Grigore Sălceanu. Regia artistică a fost asigurată de Ion Maximilian, directorul teatrului, scenografia de Elena Forțu, iar coregrafia de Mireille Savopol, baletul fiind al Teatrului liric din Constanța.

In ansamblu, contribuția teatrului a fost cea mai remarcabilă din manifestările prilejuite de Pontica 71 — acest dialog cultural cu viața, prin Dobrogea ține să-și contureze un profil spiritual.

DEBUT COLECTIV

La Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, a avut loc premiera piesei „Șeful sectorului suflete“ de Al. Mirodan. Interesant și semnificativ pentru politica teatrală a scenei din Piatra Neamț, ni se pare faptul că sub bagheta regizorului Gabriel Negri au debutat cu acest prilej toți absolvenții recent repartizați. In distribuție aflîndu-se doar un singur actor din vechea gardă. Așadar, o experiență ce merită subliniată.

Tinerii actori repartizați la Piatra-Neamț, au asigurat bine cunoscutei piese a lui Mirodan o interpretare în primul rînd omogenă. Regizorul Gabriel Negri ne-a declarat că a rămas plăcut impresionat de dăruirea acestei echipe și a fost cucerit de entuziasmul noilor săi colaboratori.

PICASSO

Așadar, Pablo Picasso a împlinit, la 25 octombrie, 90 de ani.

Franța continuă să trăiască o mare sărbătoare, în timp ce Spania, țara care l-a dat, îl cinstește foarte discret. Aceasta intrucît marele artist e dublat de un tot atît de mare cetățean. Picasso e o conștiință politică intransigentă care a utilizat adeseori arta sa drept armă de luptă împotriva dictaturii și agresiunii.

Declarat cetățean de onoare al Parisului, Picasso a fost primit, fiind încă în viață, în galeriile Luvrului. Și nu oriunde, ci în incinta de onoare „la tribune“, unde expoziția a fost deschisă de însuși președintele Republicii.

Tot ca o omagiere a artei sale, toate muzeele pariziene au organizat expoziții Picasso, accesul publicului fiind gratuit timp de 10 zile. Mai mult, Muzeul de artă modernă a solicitat Ermitajului din Leningrad colecția Picasso pe care o expune de asemenea, gratuit.

Ce-ar mai putea rîvni acest artist devenit clasic în viață? Desigur să fie lăsat în liniștea castelului de la Notre Dame de Vie spre a putea picta în voie.

LA HÎRLĂU

Joi 21 octombrie 1971. Teatrul de stat din Botoșani se află în turneu cu piesa „Răzvan și Vidra“ la Hîrlău, pe care abia așteaptă s-o vadă în primul rînd elevii liceului din localitate. În treacăt, precizăm că liceul hîrlăuan are aproape o mie de elevi.

Știînd unde vin, botoșănenii au sosit dis de dimineață. I-am găsit încercînd fel de fel de soluții spre a putea încropi o montare pe „scenă“ noului cinematograful din Hîrlău, intrucît altă sală nu există. Deși se știa că orașul nu are o casă de cultură ca Pașcanii, Negreștii, Tirgu-Neamț, Tirgu-Frumos, proiectanții și beneficiarii au optat pentru o clădire tip cinematograful și atît Adică, fără deschidere de scenă. Și atunci unde să joace teatrele atît de solicitate de către publicul hîrlăuan?

Intrucît e păcat ca acest „oras nou“ (cum e trecut pe harta administrativă a județului) să fie ocolit de teatrele aflate în turneu, credem că trebuie urgentată construirea unei case de cultură demnă de trecutul, dar mai ales de aspirațiile Hîrlăului de astăzi.

film CÎNTEC DE LEBĂDĂ AȘTEPTAREA

Niciodată destinul unui artist nu s-a identificat atît de exact cu destinul personajului interpretat, ca în acest film al lui Șerban Creangă. Ne amintim, fără îndoială, de Cybulski strivînd de roțile unei locomotive cînd se grăbea spre platoul de filmare, ne amintim apoi de Aurel Munteanu care murea pe scindura scenei după terminarea spectacolului „Orfeu în infern“, dar în nici unul din cazuri artistul nu a avut, ca în „Așteptarea“, o partitură atît de precis suprapusă pe propria-i viață, pe propriu i destin. Nea Fane, mecanicul de locomotivă, este însuși nea Fane—marele actor. Se obișnuiește ca dramaturgii sau scenariștii să scrie roluri pentru un anume actor; Alecsandri a scris pentru Millo, alți cîțiva dramaturgi — pentru Nottara, Baranga pentru Marcela Rusu, Mirodan pentru Beligan. Horia Pătrașcu a scris rolul „Așteptării“ pentru Ștefan Ciubotărașu, l-a croit pe dimensiunile lui sufletești, dar nu cred nici o clipă că scenaristul a avut în vedere și boala de inimă a actorului. Aici a intervenit destinul și a potrivit lucrurile în modul dureros pe care îl știm. Filmul a rămas neterminat; ceea ce vedem pe ecran este atît cît s-a putut încheia din materialul filmat pînă la tragica dispariție și, din această cauză, „Așteptarea“ trebuie privită într-un fel special și judecată mai mult prin prizma a ceea ce a intenționat să fie. Scenariul a fost rescris, a fost restructurată narațiunea în funcție de pelicula existentă și rezultatul este un film-portret, un omagiu emoționant, document de istorie a cinematografului nostru. Și totuși, în afara acestor condiții speciale, el rezistă și unei judecăți ca film de actualitate. Este povestea simplă a unui om bătrîn, ajuns la pensie, un mecanic de locomotivă care, după ce întreaga viață a condus trenurile prin țară, se trezește în situația — inacceptabilă pentru el — a lipsei de activitate și se crede de prisos printre ceilalți. Nea Fane este ceea ce am putea numi o ființă socială exemplară, un om realizat prin muncă, ajuns prin această în stima tuturor. Scenele emoționante ale pensionării, întîlnirile cu tovarășii lui de depou, cu oamenii cartierului, cu copiii ne revelează, treptat, un caracter ales, de om ferm sub calda lui bonomie, complicat sub aparenta-i simplitate, trist dincolo de mimata veselie, puțin speriat de boala care-l chinuie și mereu în... așteptare. Lumea din jur, familia (cu probleme) reușesc să și-l integreze, să-l prindă în virtutea cotidian al vieții, dar nu reușesc să-l smulgă total din cezurile lui de tristețe și de așteptare. Nea Fane își trăiește marile lui probleme (imposibilitatea adaptării la o viață fără ritmul cu care a fost obișnuit 40 de ani fără întrerupere; întrebările — pe care nu le formulează niciodată, dar le are în privire, în ton, în mișcări — asupra bolii sale de inimă, grijile de părinte al unei fete frumoase etc.) cu o intensitate calmă, împletind bucuriile cu tristețea și cu teama lui de inexorabil. El privește viața învăluitor, cu căldură și resemnare precum „soarele care, la apus, se mai uită o dată înapoi să mai vadă locurile pe care le va părăsi“; caracterizarea aceasta, atît de plastică și de adevărată, i-a făcut-o personajului Nea Fane, actorul Nea Fane, gîndindu-se poate la propriul lui amurg, pe care îl presimțea. Caracteristică în acest sens este una din scenele remarcabile ale filmului — de altfel ultima scenă filmată de Ștefan Ciubotărașu: obosit să mai intervină în certurile celor tineri, nea Fane se întoarce acasă, se așează cu greu într-un scaun, încercînd să-și ascundă o chinuitoare durere de inimă. Ochii lui se tulbură o clipă și apoi încearcă să se destîndă într-un zîmbet ce se vrea liniștitor pentru fata lui și pentru soție. Cine poate ști cu exactitate dacă această scenă — excepțională sub raportul jocului actoricesc și al încărcăturii emoționale — este jucată de Ștefan Ciubotărașu sau este trăită adeva, cu propria lui suferință, cu propria lui durere? Cine poate ști cu exactitate dacă nu cumva scena este realitate disimulată sau genială mimare a ei, literă de scenariu sau prevestirea morții celei adevărate care urma să vină peste cîteva ore? Oricum ar fi, filmul devine, prin această tragică întimplare, un document remarcabil, căci a înregistrat pentru posteritate nu figura, ci ființa întreagă a omului și artistului Ștefan Ciubotărașu în ultima zi a vieții sale.

Filmul lui Șerban Creangă nu și-a propus decît să reflecte o structură umană obișnuită, caracteristică locului și timpului nostru, să aducă un elogiu acelei foarte largi categorii de oameni a căror viață e închinată unui țel social și care sufăr atunci cînd vîrsta îi împiedică să mai fie întru totul ei înșiși. De aici, din sentimentul că începi să fii din ce în ce mai puțin util societății a izvorit acea tristețe care învăluie personajul și se strecoară în tonul filmului, accentuîndu-i nota de umanitate. Regizorul a recurs (ca și în „Căldura“, primul său film) la sondajul psihologic asupra personajului principal; era procedura cea mai judicioasă într-un caz ca cel de față, în care dispunea de un actor care-și baza jocul pe profunde interiorizări, care avea capacitatea să trăiască intens un sentiment, să filtreze prin adîncul sufletului orice relație a sa cu lumea. E și meritul scenaristului Horia Pătrașcu, care

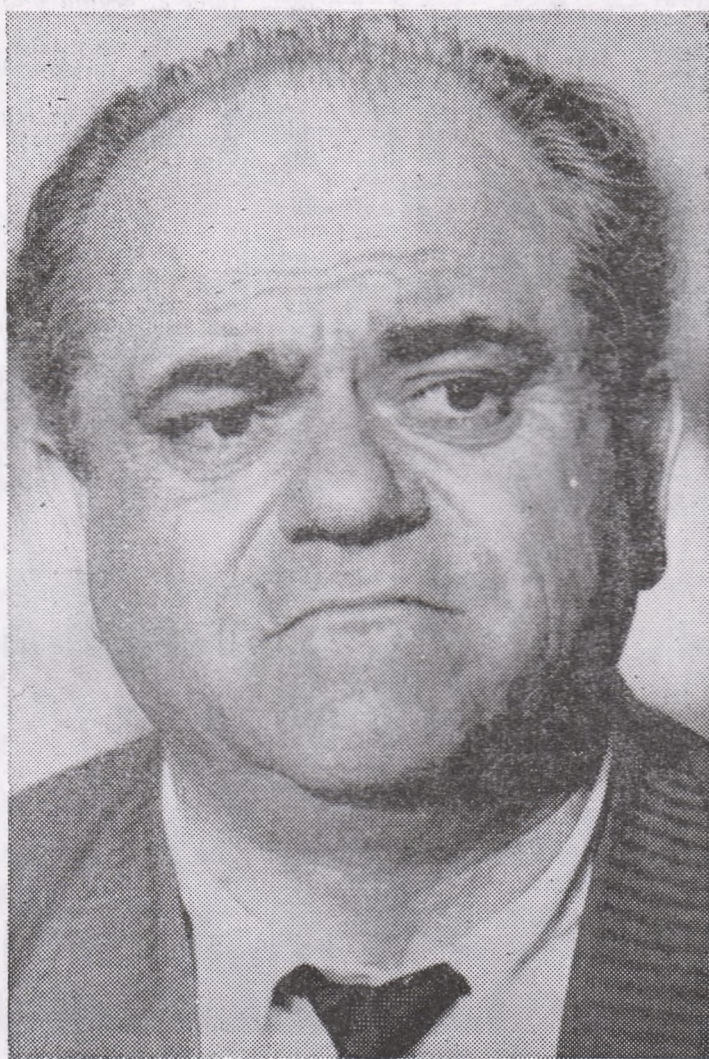
știe să observe multilateralitatea (pînă la detalii) a caracterelor. Impreună, cei doi cineaști au ajuns la o dozare inteligentă a scenelor psihologice, cu cele lirice și comice, au găsit un ritm potrivit pentru narațiunea lor cinematografică, calități care — date fiind condițiile speciale în care au făcut filmul — ne apar de o profesionalitate ridicată.

Sigur că sint evidente și multe carențe: preluări cu prea puțin discernămint a unor scene caragialești și mușatești, caricaturizări prea groase care nu-și aveau locul în acest film, imposibilitatea evitării monotonei unor tablouri, superficialitatea relației dintre cei doi tineri — Dușu și Oana, — în sfîrșit, lipsa de relief a unor interpretări actoricesci, care, în umbra jocului magistral al lui Ștefan Ciubotărașu par și mai neînsemnate, și mai șterse.

L-aș remarca doar pe Vladimir Găetan, o apariție din ce în ce mai sigură pe ecranele noastre. Debutanta Nina Zăinescu are oarecare firese și spontaneitate, dar calificativul „excelent“ pe care i l-a acordat un confrate mi se pare exagerat, cu toate că înțeleg utilitatea încurajării debutanților. Nu știu ce problemă de ordin artistic se rezolvă prin procedeele numirii personajelor cu numele actorilor; e mai curînd supărător faptul că și se amintește tot timpul că te afli în fața lui Ernest Maftă, a lui Dușu Găetan și nu a unor esențe umane care nu au nimic comun cu numele actorilor. Naivitatea și neartisticitatea procedeeului surprinde la niște cineaști talentați și foarte buni profesioniști cum sint Șerban Creangă și Horia Pătrașcu.

Toate acestea însă trec și se uită, iar „Așteptarea“ rămîne cu caracterul ei aparte, cu totul special în cinematografia noastră, film-cîntec de lebedă al celui care a fost și rămîne Ștefan Ciubotărașu, marile nostru actor de film și de teatru.

ȘTEFAN OPREA

EXIGENȚELE INTERPRETĂRII

Compozitorii de geniu au fost întotdeauna niște devanșatori ai epocii lor, nu numai în sensul folosirii unor procedee de tehnică muzicală, care împingeau substanțial înaintea acestor artă, ci și prin intuitivitatea și superioare evoluții a spiritualității omenești, vizând zonele cele mai înalte ale intelectului și conștiinței.

Firește, de-a lungul milenarelor sale existențe muzica nu s-a manifestat numai sub forma unor capodopere și nici numai prin creatori de dotație excepțională, dar existența certă a unor culmi de realizare, purtând toate atributele frumuseții desăvârșite, i-au conferit ipso facto un prestigiu aparte în istoria culturii și civilizației omenești.

Secolul nostru, dacă se înțelege destul de anevoios pe sine, din punctul de vedere al propriilor realizări componistice, nereușind, în general, să ajungă la o precizare fermă a mobilurilor etice și estetice ale acestora (în ciuda faptului că se scrie și se discută despre muzică mai mult ca niciodată... sau poate tocmai de asta!) dă, în schimb, dovadă de o luciditate fără precedent în ceea ce privește abordarea muzicii ce s-a scris deja, atât teoretic, analitic, cât mai ales practic, prin interpretarea ei.

Tocmai interpretării, care a atins și atinge adeseori desăvârșirea prin artiști tot atât de geniali în reconstituirea sonoră a textului scris pe cât au fost predecesorii în elaborarea lui, îi revine meritul de a fi materializat și impus în fața ascultătorilor, pe care mijloacele moderne de difuzare îl am-

plifică mereu, tezaurul de gândire și simțire, de forță și demnitate, de noblețe și puritate ce ar fi făcut almintrelea între traufuri asemeni „Francoisei din pădurea adormită”, neatinșată încă de sârul prințului. Strania floare a agarei, arta interpretării contemporane, se relectă ca o strălucitoare finalizare a unui îndelung proces de înțelegere, creștere și dezvoltare a muzicii, perpetuat de la o generație la alta, într-un flux unitar și continuu.

Astfel, marea creație își împărtășește și-și desăvârșește destinul prin marea interpretare; e ca încheierea unui ciclu după care nu se știe ce va urma: poate un alt ciclu?

E cert însă că interpretului profund și total dăruit misiunii sale, lecția de artă a muzicii înaintașilor îi poate servi de ghid sigur și în depistarea valorilor reale ale prezentului, ajutându-l în plasticizarea lor sonoră și în revelarea plenară a potențialului lor specific, ceea ce de fapt se și întâmplă.

Toate aceste considerente le-a impus parcă cu stringentă necesitate concertul orchestrei de muzică de cameră din Moscova condusă de Rudolf Barșai, pe care am avut ocazia a o auzi, în deschiderea actualei stagiuni a Filarmonicii „Moldova”.

Dincolo de perfecțiunea tehnică a execuției, atât de evidentă, ceea ce captează, de la bun început, la această formație și la dirijorul ei este forța de susținere a argumentării muzicale. Frazarea are tot timpul logică și strălucire. Emoția resimțită e

tonică, reclamând concomitent un control cerebral activ. Arhitectura muzicală (a paginilor muzicale mai vechi sau a celor noi) pare a se contura în profiluri de colonade eline: simplu, limpede, într-o ordine și o măsură ce implică rafinamentul de concepție, de gradare sau de colorit, înglobând acest rafinament într-o concepție foarte echilibrată ce vizează tăgădul.

Este foarte ușor de exclamat: „concertul a fost formidabil”... „este o formație unică în felul ei”... „a fost un eveniment muzical”... etc. Sunt vorbe care nu implică din partea ascultătorului nici o atitudine sau în orice caz una foarte superficială, cum ar fi bătaia din palme.

În primul rând, istoria formației n-are la ea nimic extraordinar: studii foarte serioase, săptămânal de ani de zile, perseverență, perfecționare continuă, îmbogățirea permanentă a repertoriului, apoi ascensiunea treptată, concursurile, turneele... adică exact ce s-ar putea spune despre oricare altă formație de renume sau despre orice alt interpret solist... mai mult, despre orice realizare omenească de valoare. Doar detaliile variază, fondul rămâne același, simplu și aparent banal.

Un concert în care interpreții au atins sublimul perfecțiunii reprezintă o demonstrație magistrală a posibilităților omenești de afirmare. Dacă de la un asemenea concert ascultătorul, depășind emoția care poate fi adeseori copleșitoare, nu iese cu gândul de a stabili un raport între ceea ce a trăit acolo într-un răstimp atât de scurt și ceea ce reprezintă viața lui de zi cu zi, dacă nu ajunge să se simtă mai om, mai încrezător și mai puternic, audierea a fost inutilă.

LILIANA GHERMAN

V. CONDURACHE :

„Portret”

crochiu

FRUNZA

Frunza a fost verde și cărnosă și prin pădurea românească a trecut atunci Ciprian, băiatul de la Stupca, și a rupt o frunză din copac și și-a agățat vioara de tulpină și s-a lungit la rădăcină și a început să cinte din frunză, că toată pădurea răsuna.

Iar dacă frunza a îngălbenit, Ciprian și-a luat vioara și a aruncat frunza în iarbă și a plecat.

Pe urma lui, în amurg de pădure galbenă, a venit Pallady, din Bucium, cu multe culori și și-a agățat corlile de tulpina copacului și a ridicat din iarbă frunza și a început să picteze cu ea, că toată pădurea se oglindea.

Ca să nu moară cîntecul în frunză.

VAL GHEORGHIU

Teatrul de stat „Bacovia” — Bacău

INTERESUL GENERAL

După cum s-a mai spus, „Interesul general” se situează, cu măturisită intenție, în prelungirea unor precedente comedii ale lui Baranga (printre care și „Opinia publică”). Mai mult decât atât, unicul personaj pozitiv (caracterizarea îi aparține autorului: „cu excepția lui Bocioacă, toți eroii sînt canalii”), reflectînd asupra poziției sale în conflictul piesei, afirmă, la un moment dat, că „Spiridon Biserică a evoluat”. Ceea ce ne duce cu gândul la anume structuri tipologice, preluate de dramaturg de la o comedie la alta și exprimînd tendința de a defini un univers propriu întregii sale opere.

În ce măsură reprezintă Bocioacă un Spiridon Biserică mai evoluat rămîne de discutat. Dar obstinția cu care Baranga își îndreaptă tirul creațiilor sale în direcția unor comportamente aberante, vestejind practici nocive, depistînd carierismul, ipocrizia, demagogia etc. de sub aparențele care încearcă să le mențină și să le protejeze într-un context dominat de imperative etice și sociale elevate, se cere apreciat în mod deosebit. Aceasta, cu atât mai mult cu cât comedia rămîne încă genul cel mai în suferință din dramaturgia noastră contemporană, ca să nu mai vorbim de timiditatea cu care, în alte comedii de actualitate, este exersată șarja incisivă, demascatoare.

Revenind la Bocioacă, ar fi de observat că, dincolo de datele lui particulare, personajul ipostaziază acel om simplu, de o modestie aproape derutantă, absent din calculele personajelor venale, surprinse să se vadă dezarmate și demascate de cel mai „inofensiv” subaltern. Avem de-a face, de fiecare dată, cu un fel de lecție a vieții, nu lipsită de morală. Iată însă, că, spre deosebire de celelalte comedii în „Interesul general” Baranga nu se mulțumește cu simpla penalizare a „negativilor”, ci-și duce toate personajele pînă la o situație limită, în care gesticulația mistificatoare atinge dimensiunea grotescului. De aici încep veritabilele farsă atroce, concretizată printr-o parodie de pompoase funeralii, cu paroxizmi ipocrite discursuri omagiale, rostite la căpătîul celui suprimat fără ezitare atunci cînd prezența sa devine stînjitoare pentru parvenitele „canalii”. Este un mod de a ne avertiza asupra caracterului malign al practicilor celor care, mimînd „interesul general”, cultivă cu venalitate și mascate abuzuri, propriile lor interese egoiste și meschine. Demersul critic al dramaturgului este cît se poate de clar, prin aceasta piesa înscriindu-se în zona de real interes a repertoriului teatral al actualei stagiuni.

Nu este mai puțin adevărat că, în ceea ce privește construcția și individualizarea

personajelor, piesa se resimte de o oarecare grabă a elaborării. Așa se poate explica reluarea unor „recuzite” din piesele anterioare, precum și facilitatea soluției de teatru în teatru. Ca și în alte împrejurări, autorul polemizează și în această piesă cu eventualii preopinienți, susținîndu-și formula, dar procedul nu mai are efectul scontat, problema fiind oarecum expediată, și încă într-un moment impropriu, cînd spectatorul este încă dominat de grotescul scenelor abia vizionate.

În ce privește individualizarea personajelor, facilitatea constă în folosirea de către acestea a unor — sau a aceluiași — ticuri caricagalești: „Fiind că asta a fost eroarea mea: m-am bazat” spune Toma Hrisanide. În alt context, Ion Carapetrache, va exclama la rîndul său: „Or eu cel puțin asta m-a caracterizat toată viața: la esențial!” ș.a.m.d.

Dincolo de aceste sumare observații, să recunoaștem însă nedezmînjita artă de comediograf a lui Baranga, gata să sacrifice poate unele virtuți formale ale piesei, dar neezitînd a exersa patosul demascator al satirei sale, în toată plenitudinea și cu fermă adresă. Din care cauză, montarea comediei sale trebuie să aibă în centrul atenției replica, altfel spus textul, care se cere pus în valoare prin toate celelalte elemente ale spectacolului. O atare modalitate de montare întîlnim și pe scena Teatrului de stat din Bacău. Regizorul I.G. Rusu a pus accentul pe cursivitatea discursului scenic, scenografia și mișcarea scenică subordonîndu-se acestui obiectiv. Am adăuga, ca un merit, atenta alcătuire a distribuției, personajele fiind conturate cu pregnanță compunerii a fizionomiei fiecărei „canalii”. Rezultă o sugestivă portretizare, dincolo de care, însă, regia a operat cu oarecare timiditate. Drept urmare, jocul interpreților n-a depășit, în general, anumite cuminți cote ale șarjei și umorului. Este o reticență care, ca și finalul de

teatru în teatru, surdineză comentariul critic al spectacolului, un spectacol, de altfel, corect caligrafiat între coordonatele mai sus amintite. Indiscutabil însă că piesa lui Baranga impunea un plus de vervă și fantezie, un plus de angajare și virulență a actului scenic.

Acestea fiind spuse, să facem o mențiune specială pentru împlinirea — uneori cu susținută vervă — a rolurilor de bază ale spectacolului de către Andrei Ionescu (Ion Ca-

rapetrache) și Mișu Rozeanu (Toma Hrisanide). În notă, ca de obicei, și nu lipsit de un atu comic personal, Puiu Bunea, în Plătică, întreprinzătorul și versatilul subaltern al lui Hrisanide. De efect Lucia Cosmeanu-Mayer în rolul cabotinei actrițe Lucia — Felicia — Popescu Hrisanide. Un plus de suplețe în interpretare l-ar fi absolvit pe Ion Serbina de rigiditatea la care sînt condamnați, nu arareori, eroii pozitivi (și nu numai pe scenă). Mircea Be-

lu, Mihai Drăgoi, Mariana Dumbravă, Gina Cazan completează distribuția corect aliniată în perimetrul viziunii regizorale. În mod inevitabil, într-o asemenea viziune, aparițiile episodice se estompează, ceea ce nu s-ar fi întîmplat, probabil, dacă valențele scenice ale textului erau mai curajos fructificate.

În ansamblu, un spectacol agreabil, care avea toate șansele să fie mult mai mult.

AL. I. FRIDUȘ

Teatrul de Stat — Galați

SECUNDA '58

La Galați, noua stagiune a debutat, de curînd, cu piesa lui Dorel Dorian — „Secunda '58”. Opțiunea pentru acest titlu se justifică, sub raport tematic, ținînd seamă de faptul că teatrul gălățean se adresează, în primul rînd, unor largi pătri de spectatori a căror viață este nemijlocit împletită cu existența marilor șantiere, cu existența unor impanătoare obiective ale industriei noastre naționale. Interesul pentru spectacolul la care ne referim era amplificat de ineditul conferit partiturii originale prin colaborarea directă a autorului în „aducerea la zi” a unor aspecte de practică concretă din viața șantiierelor, incluse de piesă, știut fiind faptul că, de la premiera absolută a „Secunde '58”, s-a consumat mai bine de un deceniu. De altfel, premiza unor revederi ferme ale acestui text, revitalizarea lui, se constituia, esențial, în corolarul opțiunii tematice menționate mai înainte.

Trebuie să arătăm că, din acest punct de vedere, „Secunda '58” n-a răspuns așteptărilor. Piesa în sine, ca operă dramatică, este multiplu vulnerabilă, fie că se consideră, de pe platforma exigenței contemporane, conflictul în sine, fie că se apreciază valoarea ei artistică, valențele scriiturii dramatice propriu-zise. Spectatorii stagiunii 1971/1972 nu mai pot accepta confruntări schematice, între pseudo-caractere imaginate la masa de lucru, între personaje care, asemeni patului lui Procrust silesc omul adevărat, viu, multilateral activ să abdice de la condiția sa definitorie. Banu Mareș, inginerul șef al unui vast șantier, se agită, în textul lui Dorel Dorian, neantrenant, fără perspective clare, plînd cîniar, la un moment dat, implicit — și eronat — prin pilda propriei existențe, pentru contopirea mecanică, necreatoare a omului cu locul muncii sale. Tînăra ziaristă Domnica Rotaru este pe punctul de a abdică, senin, de la imperatiile profesiei alee, în speranța realizării unei hotărîtoare iubiri; un muncitor — Ailincii, afișează uneori o optică îngust-canonă vizavi de imperativul datoriei, un alt personaj central al conflictului — Lupu Aman, evoluează legănat, ca un filozof bu-

dist căruia i s-ar cere să manevreze aparatură electronică. Dacă, într-o piesă de debut, toate acestea și multe altele ar putea fi puse pe seama lipsei de experiență, într-o variantă revăzută de același dramaturg, acum consacrat, varianta oferită unui teatru dintr-un mare centru muncitoresc — Galați, schematizînd conflictul și tipologii incommodează și, firește, nu pot capta interesul și participarea spectatorilor.

Și această concluzie se impune în pofida unei lecturi scenice de reală calitate, propusă publicului de regizorul Ovidiu Georgescu. Sesizînd scăderile dramatice ale textului, inexistența faptului de viață concret care să polarizeze succesiunea momentelor de tensiune emoțională, regia artistică a căutat și, în mare parte, a găsit modalități incluse pentru dinamizarea fabei. Cu puține excepții, distribuția a răspuns foarte exact solicitărilor regizorale, oferind momente de bună și foarte bună interpretare. Cu deosebire Mihai Mihail — Ștefan Mareș și Ioana Citta-Baciu — Domnica Rotaru au traversat cu exemplară profesionalitate partea lor din spectacol, încercînd și izbutind să suplinaască deficiențele arhitectonicii piesei. Eugen Popescu-Cosmin — Mareș evident handicapat de inconsistența rolului, li se alătură, cu notabile rezultate, în sensul susținerii spectacolului ca act artistic de sine stătător. Consemnăm, de asemenea, plăcuta reîntîlnire cu verva inteligentă a actorului Gheorghe V. Gheorghe și așteptăm distribuția actriței Gina Nicolae într-un rol care să-i ofere posibilitatea unei evoluții artistice complexe. Olimpia Damian, care a dovedit în cîteva spectacole anterioare o scnsibilă însușire și materializare plastică a textelor dramatice, și-a permis de data aceasta o glumă, semnînd un decor... inexistent.

Premiera de debut a noii stagiuni la Galați este neconcludentă. Cauza primă trebuie căutată în acceptarea și montarea unei lucrări de puțină valoare ideatică și artistică. Împreună cu publicul gălățean, așteptăm viitoarele premiere, pe măsura bunului nume de care se bucură această instituție artistică.

CONST. PAIU

Scenă din spectacol.

Noile magazine din Vaslui

PERSPECTIVELE ACTIVITĂȚII COMERCIALE

Directiile Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român au prevăzut creșterea vânzărilor de mărfuri în perioada 1971—1975 cu 30—35 la sută, precum și sporuri însemnate la produsele alimentare de bază, la îmbrăcăminte, încălțăminte, la bunuri de folosință îndelungată.

În conformitate cu expunerea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu la aniversarea semicentenarului P.C.R., planul cincinal actual prezintă îmbunătățiri importante la toți indicatorii principali.

Astfel, pe baza creșterii venitului național în perioada 1971—1975 cu 68—82 la sută, a creșterii corespunzătoare a fondului de consum și a veniturilor reale ale salariaților s-a prevăzut ca volumul desfacerilor de mărfuri să sporească cu 40—50 la sută. Deci, sarcini de o însemnătate excepțională pentru sfera circulației mărfurilor, care transpuse la scara județului nostru, creează noi dimensiuni pentru activitatea ce trebuie să o desfășurăm în actualul cincinal.

În sensul acesta, ne preocupăm continuu de îmbunătățirea organizării comerciale în județul nostru.

Astfel, s-au luat măsuri pentru modernizarea și consolidarea bazei tehnico-materiale a comerțului, în scopul satisfacerii exigențelor mereu sporite ale consumatorilor.

Față de cincinalul trecut, în actualul cincinal suprafața utilă a rețelei comerciale va crește cu 30 la sută prin darea în funcțiune a noilor obiective comerciale cu noi unități.

În prezent, orașele din județul nostru dispun de noi suprafețe comerciale prin punerea în funcțiune a următoarelor unități:

— La Vaslui: un punct comercial pe str. Donici (alimentară cu autoservire, cofetărie și sector nealimentar). La spații parter blocuri, cu unități din sectorul nealimentar.

— La Birlad: un punct comercial cu profil alimentar și nealimentar.

— La Huși, spații comerciale, parter blocuri.

— În prezent, se desfășoară într-un ritm satisfăcător lucrările la Magazinul general din Vaslui, la spațiile parter în zona Cinema și la Restaurantul Lacto-Vegetarian din Birlad.

— Construirea Magazinului General Vaslui, cu o suprafață de 3.796 m.p. apare ca o necesitate pentru orașul reședință de județ, care are în prezent largi perspective de dezvoltare economică și socială, prin construirea a numeroase obiective industriale, care vor duce la sporirea populației și deci implică a desfacerilor de mărfuri.

Deschiderea magazinului general Vaslui prevăzut pentru anul viitor, este așteptată cu viu interes de locuitorii orașului și de cei din împrejurimile sale; el va rezolva în cea mai mare măsură nevoia de spații comerciale — acută în momentul de față în toate sectoarele de activitate. El va prelua, la mijlocul anului viitor, cea. 70 la sută din activitatea comercială a orașului. Pentru viitor, se vor construi, de asemenea, spații comerciale la parterul blocurilor în zona hală II și III, care vor contribui la îmbunătățirea activității comerciale.

Totodată, vom acționa pentru ca în cursul anului viitor să construim un complex de alimentație publică (cu restaurant și cofetărie, cu laboratoare proprii) și un restaurant în parcul Copou.

La investiții necesarizate s-au asigurat fondurile necesare desfășurării lucrărilor și s-a acordat sprijin tehnic pentru amenajarea piețelor Codăești, Pungești și Huși.

În fața S.T.E. se află problema pieței de la Vaslui, care urmează să fie acoperită și modernizată.

Din credite de mică mecanizare s-au modernizat o sec-

rie de unități, dintre care: restaurantul de la hală, grădina Miorița, unitatea Gospodina etc.; această acțiune va continua în semestrul I al anului viitor.

Dotarea rețelei comerciale cu mobilier și utilaj modern — corespunzător formelor moderne de desfacere — constituie, de asemenea, o problemă care stă în atenția noastră.

La unitățile noi pe care le vom înființa și în mod special la Magazinul General, Vaslui vom căuta să introducem sistemul de desfacere prin autoservire care să conducă la scurtarea timpului de așteptare a cumpărătorilor și la sporirea desfacerilor.

Baza tehnico-materială la depozite se va schimba în mod radical la Vaslui, prin construirea în anul viitor a două depozite: unul de mo-

bilă și altul de mărfuri nealimentare.

De asemenea, în atenția noastră și a tuturor organizațiilor comerciale stau probleme deosebite pe care le vom urmări în permanență pentru traducerea în fapt:

— creșterea eficienței economice a tuturor unităților noastre, pentru ca toate să fie rentabile.

— ridicarea nivelului de servire a consumatorilor prin respectarea regulilor generale de comerț și igienico-sanitare de către toți lucrătorii din unități.

— reducerea volumului imobilizărilor.

— introducerea prestărilor deservirii populației prin transportul bunurilor de folosință îndelungată la domiciliul cumpărătorilor.

TUDOR NEDELCU,
director al Direcției comerciale județene Vaslui

Restaurantul „Mielul alb” (Birlad)

Magazinul „Birladul”.

Complexul „Donici” Vaslui

Magazinul alimentar cu autoservire Birlad

Lucrări la Filatura de bumbac - Vaslui

Lucrări la secția dialit

OBIECTIVE DE CONSTRUCȚII INDUSTRIALE ÎN JUDEȚUL VASLUI

Trustul de izolații lucrări industriale București prin șantierul 304 Iași își desfășoară activitatea în cadrul a opt județe din Moldova, contribuind la realizarea construcțiilor industriale în colaborare cu Trustul de construcții industriale Iași, Trustul de construcții industriale Gh. Gheorghiu-Dej și Trustul de Instalații-Montaj Iași.

Profilul lucrărilor șantierului 304 Iași îl reprezintă lucrările de izolații termohidrofuge, izolații termice la instalațiile tehnologice, lucrări de protecție anticorozive, izolații fonice, și frigorifice, precum și lucrări de zidiri șamot.

Realizările colectivului de constructori din cadrul acestui șantier pe primele 10 luni ale anului se prezintă astfel:

- producția finită realizată în procent de 101,30%
- producția globală realizată în procent de 100,90%
- productivitatea muncii realiza-

tă în procent de 102,10%

— câștigul mediu pe salariat realizat în procent de 102,40%, reprezentând 2.030 lei pe salariat, în valoare de 1059 mii lei.

Rezultatele economiei la 9 luni încheiate privind realizarea prețului de cost planificat, se prezintă cu un beneficiu peste sarcina planificată

Ca obiective importante de realizat în cadrul șantierului nostru sunt și investițiile din cadrul județului Vaslui, ca:

— Fabrica de materiale izolatoare, Filatura de bumbac Vaslui. F-ca de rulmenți Bîrlad și construcții social-culturale — Casa de cultură și Hotel O.N.T.

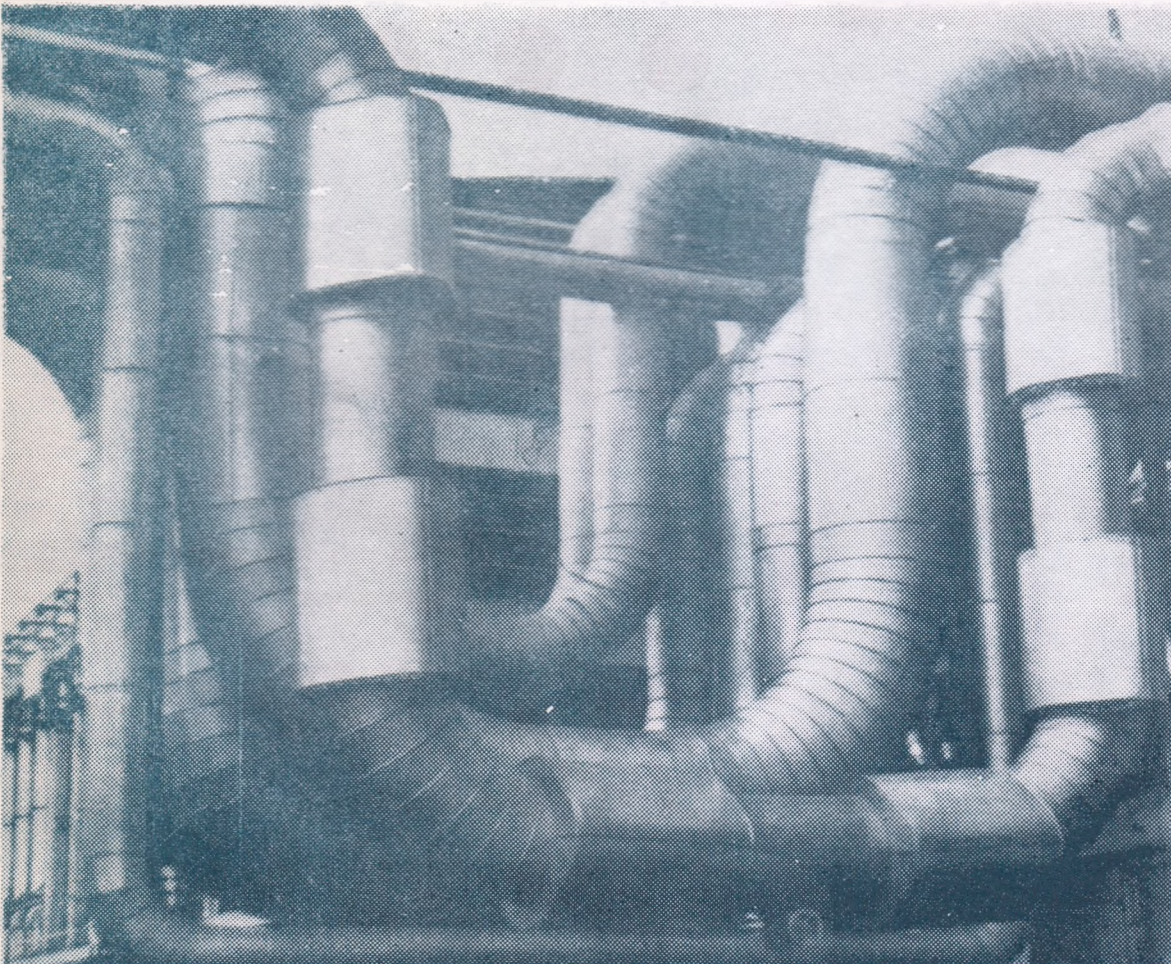
Dintre investițiile enumerate mai sus, s-a pus în funcțiune înainte de termenul planificat, I.V.L.F. Vaslui, inclusiv capacitatea planificată pentru trim. IV 1971.

Având în vedere sarcina de pu-

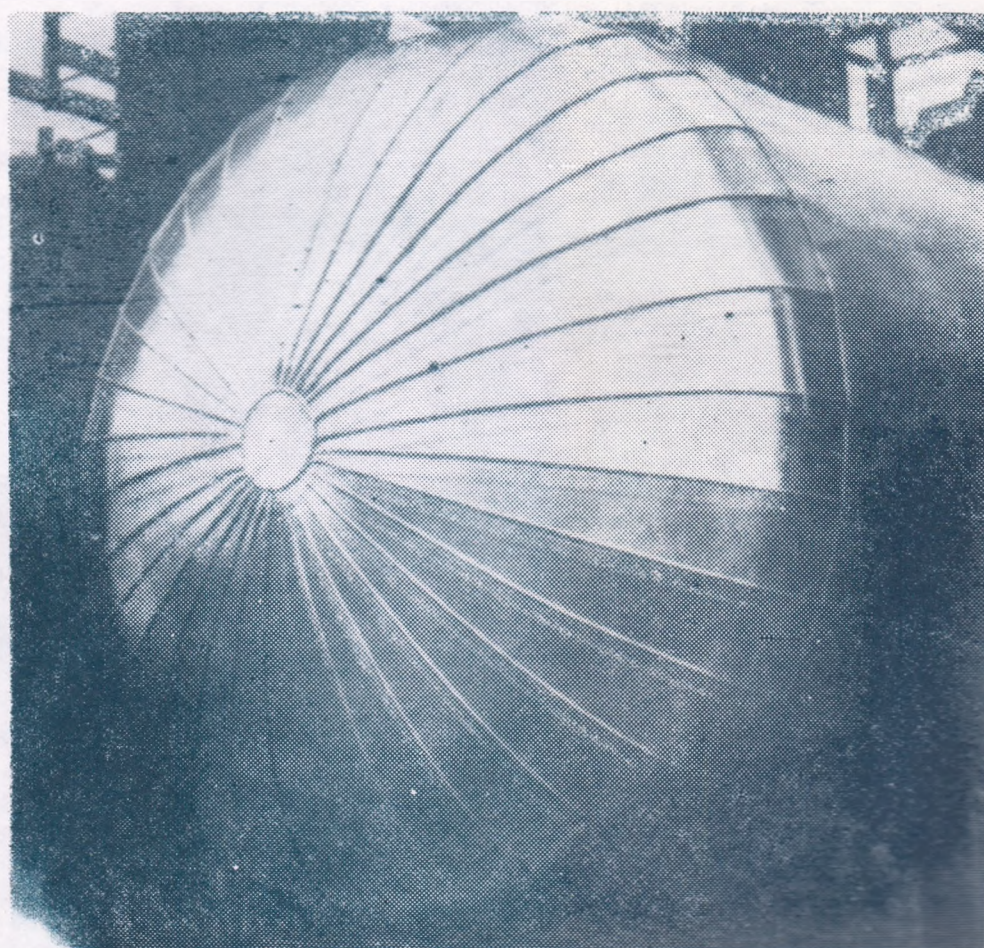
nere în funcțiune a investiției Fabrica de materiale izolatoare Vaslui, la secția de fabricarea dialitului — colectivul de constructori T.C.I. Iași, T.I.M. Iași și șantierul 304 Izolații Iași s-au axat pe încheierea construcțiilor pentru realizarea lucrărilor de construcții și montaj, în perioada timpului friguros, în vederea terminării lucrărilor de construcții montaj

Atenția colectivului de constructori este axată și pe restul investițiilor în execuție, astfel ca să se asigure realizarea și depășirea planului de stat pe anul 1971, precum și racordarea corespunzătoare cu planul trim. I 1972 care are o substanțială creștere față de aceeași perioadă a anului 1971, astfel ca realizările trim. I 1972 să reprezinte cel puțin 20% din planul anual

Ing. GH. BAROIU

Izolații termice la conducte, protejate cu tablă.

Izolație termică la un rezervor

FABRICA de RULMENȚI BIRLAD

O AMENI ȘI RULMENȚI

Este un fapt bine cunoscut că „Fabrica de Rulmenți” din Birlad și-a căpătat de-a lungul existenței sale, un bine meritat prestigiu pe plan intern și extern, conturându-se ca un obiectiv de bază, cu o strălucire proprie în constelația industriei românești, de care toți salariații ei, alături de locuitorii județului nostru și mai ales de cei ai municipiului Birlad, sint mindri.

Caracteristicile mereu îmbunătățite și parametri tehnico-economici tot mai ridicați la care realizăm producția noastră, a cărei competitivitate crește continuu, ne face să încercăm un sentiment de legitimă satisfacție la gândul că rulmenții care împinzesc lumea, în cele pa-

tru colțuri ale ei, avînd pe ambalaj scris: „F.R.B., Made in Romania”, poartă în ei ceva din truda noastră, din zbatările noastre, din suflul nostru. Pentru că, țin să subliniez, toate realizările de pînă acum au fost obținute sub semnul efortului comun al tuturor salariaților „într-o continuă și aprigă „bătălie în marș”, solicitînd din partea colectivului de muncă dragoste de muncă, relevîndu-i coordonatele lui interioare, valorile fundamentale care-l definesc: devotament, abnegație, dăruire, conștiință socialistă.

Am făcut progrese mari, am obținut rezultate remarcabile în toate direcțiile, în sensul obținerii unei producții mai mari, din punct de

vedere cantitativ, mai bune, din punct de vedere calitativ, și mai ieftine din punct de vedere al eficienței economice. Astfel, aș vrea să concretizez cu cîteva cifre semnificative:

În cincinalul încheiat, producția industrială s-a mărit cu 61,2%, productivitatea muncii a crescut cu 42,4%, iar prețul de cost s-a redus cu 33,5 lei pentru fiecare mie de lei. În anul curent, din sporul planificat de 15 milioane la producția marfă, am realizat deja, pe opt luni, 12 milioane în condițiile îndeplinirii sarcinii planificate de creștere a productivității muncii și reducerii prețului de cost.

În ceea ce privește calitatea, este suficient să arăt că

F.R.B. a introdus în fabricație, alături de rulmenții din clasa de precizie normală. Po, executați în condiții crescute de precizie și calitate a suprafeței, rulmenții în clase de precizie ridicate, P6 și P5, și de construcție îmbunătățită, tip C și E.

Toate aceste succese reflectă însă pe cei care le-au realizat: întreg colectivul de oameni: muncitorii, inginerii, tehnicienii și funcționarii din fabrica noastră, voința lor fermă, pasiunea, conștiința înaltă.

Am avut de multe ori ocazia să particip, să fiu martor, al unor situații foarte grele, emoționante, aproape dramatice, ivite în activitatea noastră de producție, pe care, însă, oamenii, prin modul lor hotărît de acționare, de multe ori dus pînă la limita sacrificiului, au reușit să le depășească, să le re-

zolve cu bine, făcînd astfel dovada unui înalt simț al datoriei, izvorît dintr-un grad superior de înțelegere și responsabilitate.

Aceste aspecte și în general activitatea zilnică, ne arată că este o condiție necesară (dar nu și suficientă) ca o fabrică să fie dotată cu mașini și aparatură de control de înaltă tehnicitate, să folosească procedee și metode de lucru avansate, moderne, pentru a obține rezultate bune. Mai este nevoie de intervenția celuiilalt factor — determinant — al procesului de producție: omul, de priceperea și inteligența lui, de sentimentul lui.

Și aici aș mai vrea să subliniez că experiența, viața ne demonstrează că la baza activității productiv-programatice, pentru a obține rezultate superioare, este neapărat nevoie — în afara

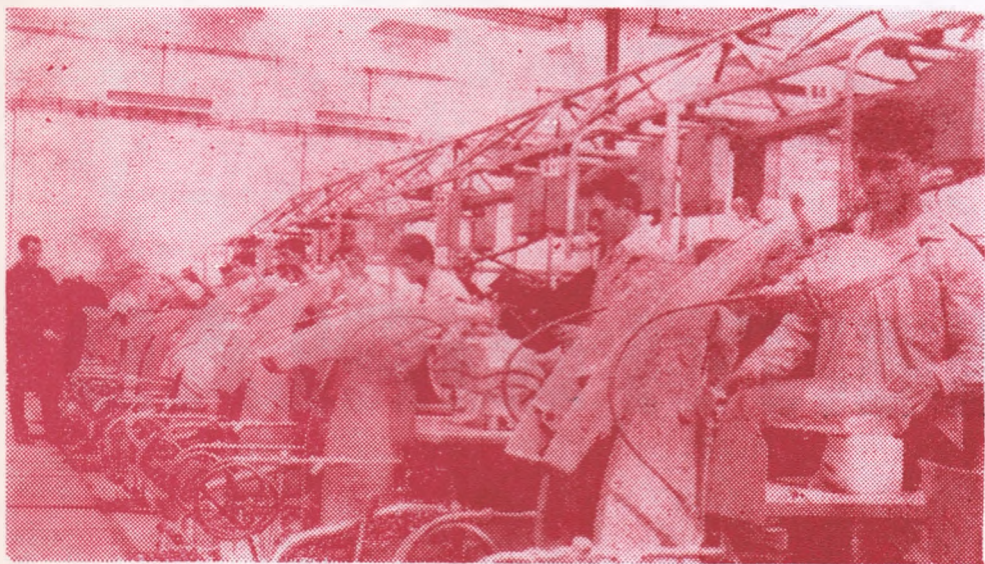
condițiilor materiale și a inteligenței umane — și de un imbold pasional, de o fire sentimentală la oameni, care împreună cu rațiunea să devină o forță capabilă de progrese nelimitate, care să sporească conștiința, să adîncească gradul de înțelegere.

O altă trăsătură care trebuie relevată cînd vorbim despre făuritorii de rulmenți de la F.R.B., este permanenta lor dorință de mai bine, aspirația lor continuă spre progres, spre nou, strădania de autodepășire. Chiar dacă de multe ori sint întîmpinate dificultăți, — căci drumul spre perfecționare, nu-i în linie dreaptă și neted — se găsesc întotdeauna suficiente rezerve interioare, care ies la suprafață stimulate de nivelul la care ținim: făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, omului comunist.

MIRCEA SIMOVICI
director al F.R.B.

Secția montaj.

Mașini de călcat.

Fabrica de Confecții Vaslui, înființată la 1 martie 1965, este una din nenumăratele realizări ale țării noastre care reprezintă rodul politicii statului nostru de industrializare socialistă.

Intrată în funcțiune în anul 1967, fabrica a obținut în fiecare an succese deosebite în îndeplinirea indicatorilor, reușind să atingă parametrii proiectați cu un trimestru mai devreme.

Proiectată pentru a produce confecții de îmbrăcăminte exterioară pentru femei, copii și bărbați, fabrica livrează astăzi pieții interne și externe peste un milion bucăți confecții pe an.

Neavând nici un nucleu de oameni calificați pentru această meserie, s-a început cu calificarea primei serii de muncitori (aproape 100) în primăvara anului 1966, în ateliere improvizate. S-a continuat apoi în fiecare an pregătirea muncitorilor pentru noua fabrică, aceasta constând în predarea unor cunoștințe teoretice și apoi executarea practică a diferitelor produse de la cele mai simple pînă la produsul cel mai complicat — costumul bărbătesc.

Avînd în vedere că toți muncitorii erau tineri și proveniți din medii și locuri de muncă diferite, s-a eșutat ca pe lângă instruirea profesională să se imprime de la început o disciplină și o conduită corectă.

La intrarea în funcțiune, fabrica a fost dotată cu utilajele cele mai moderne din țară și străinătate: mașini de cusut simple din țară, mașini semiautomate de cusut nasturi și executat butoniere, prese pentru finisarea costumelor și agregate pentru confecții ușoare.

Începînd cu confecționarea echipamentului de protecție pentru muncitori, prin ridicarea calificării muncitorilor și specializarea la anumite operații s-a ajuns ca astăzi să se livreze atît în țară cît și la

export, produse cu un grad de complexitate mare cum ar fi: costumele de protecție, scurte, impermeabile din melon și costume pentru bărbați și copii.

Prin efortul întregului colectiv s-a ajuns ca în anul 1971 producția să crească cu 121% față de parametrii proiectați, iar productivitatea pe salariat cu 124%.

Pe primele nouă luni întreprinderea și-a realizat și depășit toți indicatorii de plan astfel:

— Valoarea producției marfă	=109,1%
— Valoarea producției marfă vîndută și încasată	=101,9%
— Livrări fond piață	=105,0%
— Livrări la export	=101,0%

O realizare demnă de menționat este organizarea atelierului mecanic în vederea producerii unor piese de schimb, care în acest an au atins o valoare de 0,70% din valoarea producției globale.

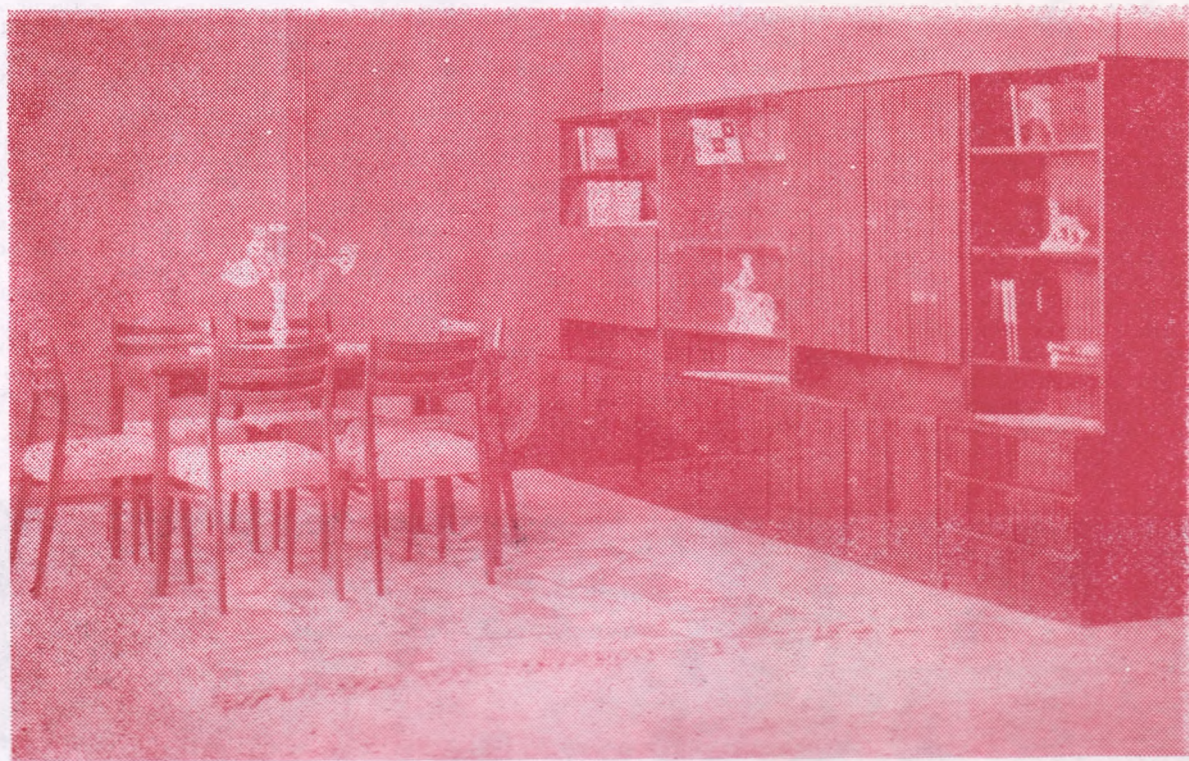
Începînd din 1969 s-a trecut și la organizarea secției de creație și documentare tehnică.

Pe lângă sarcinile de reproducere a modelelor care intră în fabricație și acordarea asistenței tehnice diferitelor unități de producție, această secție a reușit să creeze un număr însemnat de modele noi care s-au trimis la diferite expoziții, la contractările interne și externe.

De la începutul anului 1971 s-au creat un număr de 90 modele noi, iar în prezent se lucrează la întocmirea colecției de modele pentru contractările trimestrului II—III 1972.

Toate aceste succese ale fabricii se datoresc efortului deosebit depus pînă în prezent de tînărul colectiv de muncitori tehnicieni și ingineri.

BORIS CIOCOIU
director al Fabricii de confecții Vaslui

Sufagerie „Vaslui”.

COMBINATUL DE EXPLOATARE ȘI INDUSTRIALIZARE A LEMNULUI IAȘI

FABRICA DE MOBILĂ VASLUI

Intrată în funcțiune la 30 Decembrie 1967, fabrica este amplasată în zona industrială a orașului Vaslui.

Dotată cu utilaje moderne, de înaltă tehnicitate, fabrica realizează produse la un nivel calitativ ridicat, solicitate atît pe piața internă cît și pe piețele din R.P.U., R.S.C.,

R.P.P. și Libia unde acestea sînt exportate.

Înscriindu-și preocupările pe linia creșterii neconținute a eficienței activității lui, colectivul de muncitori, ingineri și tehnicieni al fabricii a raportat pe primele 9 luni ale anului depășirea tuturor indicatorilor de plan; la pro-

ducția marfă cu 3,30%, la productivitatea muncii cu 2,20%.

Aceste realizări sînt rezultatul măsurilor tehnico-organizatorice luate de conducerea întreprinderii dintre care amintim: mecanizarea transportului intern prin introducerea transportoarelor cu role, salarizarea în acord co-

lectiv pe grupe restrinse de utilaje, reorganizarea sectoarelor Finisaj I, Tapițerie, magazia P.P.F., trecerea la metode moderne de control calitativ ale produselor, dotarea prin mică mecanizare cu dispozitive și utilaje în scopul îmbunătățirii tehnologiei de fabricație, înlocuirea de materiale noi, cu rezistențe sporite și calități estetice superioare.

Una din preocupările principale ale colectivului este îmbunătățirea gamei de produse prin proiectarea de produse noi, cu funcționalități multiple de un nivel estetic ridicat, precum și reproiectarea produselor existente.

Produse proiectate în întreprindere ca:

garnitura „Farmec”, cuierele „Peneș”, „Practic”, „Junior”, „Holul Vaslui”, „Camera combinată Vaslui” s-au bucurat de aprecieri la târgurile din țară și străinătate la care fabrica a participat.

În anul 1971, colectivul întreprinderii a angajat realizarea peste plan a unei producții la export Vest de 457 mii lei.

Mobila purtînd marca Fabricii, se bucură de o bine meritată faimă în țară și peste hotare. În această privință mărturie stă volumul important al producției solicitat la intern și la export.

Produsele fabricii noastre au participat la diferite ex-

poziții și târguri, ca de pildă, în anul 1971, la Tîrgul de la Moscova, în urma căruia s-au realizat contracte importante.

De asemenea, am participat la expoziția București, din septembrie 1971, cu două garnituri de mobilă: drept rezultat ne-a fost contractată toată producția pe anul 1972.

În cei patru ani de existență, prin rezultatele obținute, tînărul colectiv al acestei moderne unități și-a dovedit pe deplin maturitatea, înscriind întreprinderea în rîndul unităților cu cele mai frumoase realizări.

Ing. SUHAN TIT
directorul Fabricii „Mobila”
Vaslui

DANEI DUMITRIU

Dana Dumitriu e o tînără prozatoare, în tradiția Hortensiei Papadat-Bengescu, autoare a unei culegeri de nuvele, intitulată *Migrații*. Ceea ce o apropie de marea ei înaintașă e acuitatea analitică și posibilitatea — strălucit afirmată — de materializare a stărilor abstracte; ceea ce o separă, e o anume detașare de epic, în favoarea nuvelei-eseu, cultivînd speculația intelectuală (specie nu o dată de aspect teizist și cu o pronunțată notă livrescă). Dincolo de scăderile, minime, ale începutului — dintre care mai însemnată ni se pare absența rigorii în construcție: câteva nuvele au înfățișarea unui conglomerat psihic, din care nu lipsește o oarecare ostentație sofisticantă — Dana Dumitriu trebuie privită ca o prezentă excepțională în câmpul literaturii actuale, ca o scriitoare de nobilă și autentică înzestrare — una dintre cele mai distinse ale generației ei.

Madrigal e o navelă care aduce în prim plan o psihologie dezvoltată a rebours. Cele treizeci și cinci de pagini reprezintă confesia unei hepatice, care-n răstimpurile dintre crize, construiește febril o istorie menită a-i pune existența într-o altă lumină decît aceea reală. Faptul că am fost victimele unui trucaj îl aflăm abia la sfîrșit, și comunicarea lui de către eroină însăși trebuie să îngroașe nota de cinism și dezabuzare care străbate întreaga măturisire. Nu e vorba la mijloc de o vulgară mitomanie: femeia cu un simț analitic atît de profund și cu capacitatea de a se pătrunde de sensul cosmic al existenței, suferă de pe urma tiraniei evenimentelor care incercuiesc un destin, silindu-l să intre în țepare imobile, dinainte fixate. Și atunci, ea sparge carcasa de convenții care i-a apăsât viața, imaginîndu-și un alt drum posibil: „Așa aș fi vrut să trăiesc în copilărie și adolescență, crîncen și suav, morbid și singuratic, damnată, predispusă marilor revelații”.

Rememorarea se dezvoltă pe aceste coordonate ipotetice și impresionează prin caracterul ei reflexiv și aspectul straniu al lumii evocate (care nu apare exagerat, ci e tolosat atît cît să imprime realului o mai mare forță de comunicativitate, de iradiație). Sintem plasați, astfel, într-un mediu uman sordid, redus la o semnificație strict biologică, în care o bătrînă paralizată (Baba-mare) se pregătește să moară și o tînără mamă se află la discreția unei senzualități debordante — totul sub ochii fetei, angrenate, și ea, în acest proces de stagnare vegetativă. Ecloziunea bruscă a spiritului care intră în propria-i posesie se produce — în cazul copilei — atunci cînd, într-o noapte, mama aduce în casă un bărbat deosebit de toți cei de pînă acum, un pianist ratat, care-i cîntă micuței „de bine”: „Madrigal, madrigal pentru fata oarbă; călîfori și piculici, ea este aici, ea este aici; iele surioare, hoimanale și proroci, noaptea frîngeți-o în două pentru fata fără scoici; Madrigal, madrigal...”, ca să improvizeze, apoi „pe tema vîntului, cavalier al cerului” — „vîntul... avea pe platoșă o copită de argint și pe coif o trompetă, armele erau din oțel și erător. O căuta pe Euridice printre frunze...” Bătrîna de alături își dă, în spasme groaznice, duhul, privită de cei doi: fetița ghemuită la pieptul bărbatului, care o zmulge acestui cadru de coșmar și prin care capătă, de fapt, perspectiva sensului grav al lumii.

Ce e cu totul remarcabil în această navelă, care îmbină o ușoară înclinație fantastic-macabră cu o cruzime analitică în spiritul celui mai dur realism, e modul cum se produce licărirea conștiinței de sine într-un suflet ingenuu, adaptat — pînă la anihilare — ritmurilor mecanice ale unui univers închis. O excepțională subtilitate analitică, aplicată unei zone de incertitudine și vagi aspirații, specifică feminității, ne întîmpină în *Migrații*. Substanța nuvelei se alcătuiește pe baza unui joc de oglinzi paralele, în care psihologiile își răspund, luminîndu-se prin reflexe contrarii: tendința spre filozofare a eroinei, fascinația pe care o simte în fața aspectelor imprecise ale vieții — legate de cursul ei întîm, sinuos și tremurător — se izbește de opacitatea și corectitudinea stilată a bărbatului care o însoțește. Opoziția aceasta e atenuată, însă, de imaginea, mereu vie pentru amîndoi, a lui Karl-Heinz, propovăduitor al credinței în esențe, personaj devorat de nevoia descifrării înțelesului fundamental al lucrurilor.

Nuvela este expresia temerii de absolut a sufletului feminin — înclinat spre relativitate și pentru care cunoașterea ei trăiește apar separate de bariere de netrecut. („Ce este mai interesant, aș mai putea să-l întreb, cunoașterea vieții sau viața însăși?” și sînt sigură că l-aș incurca, nu pentru că n-ar avea răspuns, ci pentru că ar ști dinainte că eu nu voi accepta nici unul...”).

Intrepătrunderea de planuri: prezent-trecut, cu povestea mătușii de demult, care s-a sinucis din dragoste, sau vizita la ferma-ruină, care a adăpostit jocurile de odinioară ale copilăriei, imprimă episodului o melancolie difană, generată de senzația predestinării ascunse și a vîrștelor ce se succed fără să se recunoască.

„Migrația”, în accepția pe care i-o dă autoarea, e fuga de concret, retragerea pe un teren ideal de existență. *Impotriva migrațiilor* (titlul celei de-a treia nuvele) vrea să însemne acceptarea exteriorității, dar numai din unghiul unei contemplații lucide, care exclude participarea și eroarea. Nuvela crește pe o dramă a indeciziei, plasată într-un cadru destinat să-i justifice — pas cu pas — semnificațiile.

Monologul din *Firesc, prea firesc* e strigătul înăbușit al femeii strivite de monotonia unei vieți conjugale făcute din deprinderi anoste, alături de un bărbat arogant și suficient, trăind într-o totală ignoranță de sine. Partenera încearcă o violentă senzație de înstrăinare, așteptînd schimbarea ce i-a fost prezisă la patruzeci de ani și care ar putea-o reda unui circuit de viață autentic. Emoția vine — în cazul acestei lucrări — din acceptarea resemnată a mortificării sufletești, luminată încert de speranța eliberării de mediocritate și inerție, a dobîndirii unui sens de existență care să implice mișcarea, modificarea continuă.

Și aici, ca și-n alte locuri, demonstrația recurge la proiecția simbolică: luli-služnica, model desăvîrșit de inconștiență și promiscuitate (amintind pe Sia din *Concert din muzică de Bach*), care-i convoacă în același pat al plăcerii pe socru și ginere, sau viziunea fantastică conjurații a piticilor, din final, care și pregătesc cu atîta firesc, „altul decît firescul nostru”, viația.

Desfășurată la limita dintre un tip de invenție epică subliniat incisiv și investigația psihologică de adîncime, în care gînduri și sentimente se urmează într-un adevărat vertij analitic, opera narativă a scriitoarei se sprijină pe o amplă dispoziție meditativă.

Din toate cele patru nuvele ale Danei Dumitriu se desprinde un profil unic al personajului feminin: mobil, neliniștit, înfiorat de o mare sensibilitate, cutreierat de taine. Spiritul acestei eroine se refuză adeziunii la aparențe comode și adevăruri de circumstanță. Realizarea autenticității e una din aspirațiile lui esențiale.

I. SIRBU

Poemul de adormit pe brațele tale

Adesea la marginea orașului printre clădirile albe
privirea mea înflorește așteptîndu-te,
imi ținea de uring poemul elefant cu trompa-n aurora
(ultimul vers era acesta:
și brațul meu întins te dezvoltă în lume)

de pe atunci știam că numai eu te voi pierde
prin stațiile supraaglomerate ale iluziei,
de pe atunci știam că vine ziua
cînd drumul pînă la tine imi rătăcește cuvintele

dar poate fără voie ai lăsat
dragostei mele mormîntul comun,
iată sînt dornic de uitare eternă
însă poemul acela visează frumos
căci bombăne de parcă s-ar ineca în lumină

de-aceia foarte mult te rog
amintește-ți-l în întregime
și adoarme-l pe brațele tale

Lui Apollinaire

De ce să aștepti la capăt de vînt
să vezi ce drumuri iau alții în piept?
ce rost mai are — și pentru cine —
să fii după furtună „înțelept”?

mai bine în luptă soldat anonim
decît mai tîrziu eroul plîpînd

— ce, viață? ce, moarte? nu-i important
de ce să aștepti la capăt de vînt?

Baia de nori

Cum eram eu pe cînd numai văzîndu-te
cuvintele-mi plecau în călătorie de nuntă
și buzele-mi pe mina ta lăsaus
un cerc prea alb?

cum eram eu? cum de nu ai știut
că vin din neamul celor care
goi fiind își acopereau gura
cu o frunză?

atît de repede
tăcerea mă închise pentru totdeauna
în disciplina secretă a poemului
atît de repede n-am mai rămas decît
ochiul de tracțiune al unui vis persistent

cum eram eu? adu-ți aminte
acum cînd plîng în pumnii tăi mici
precum în copilărie pe sinul slujnicei
și băutura aceasta devine
tot mai amară de lacrimi

cum eram eu? adu-ți aminte
acum cînd te iubesc numai asemenea
cuvintului venind singur în matca poemului
o, tu iubită — cîmpul
pe care poemul crește în stare sălbatică

MONUMENTALUL COTIDIANULUI

Afirmația că nu se poate numi artă decît ceea ce este specific omenesc e un adevăr la fel de comun ca și acela că talentului nu-i rezistă nici un subiect, în timp ce mediocritatea distruge cea mai generoasă problematică. De aceea un vers ca „mi-e sete de ah-solut” sună deconcertant de plat, în timp ce Picasso poate expune alături de Osuar o „Femeie cu portocală”, iar Manet deschide o epocă în pictură cu un dejun pe iarbă. Discuția ar fi deci inutilă dacă reproșul cel mai obișnuit al criticii n-ar fi formulat în legătură cu așa numita preocupare a scriitorilor pentru fapte scoase din „zgura cotidianului”: observație repetată adesea fără discernămintul evident necesar. Dar, de vreme ce nu s-a alcătuit un index de teme care să ducă la succes sigurat, e de la sine înțeles că florile și revoluțiile, ogoarele și străzile au toate drept de existență în literatura în stare să-l afirme pe om ca individ. Martor semnificativ al timpului nostru, artistul exprimă realul prin participare. Cu comandamentele și idealurile sale epoca pulsează dintr-o natură moartă, dintr-un peisaj sau dintr-un portret. Fiecare fapt ce s-ar putea numi obișnuit devine puțin de a comunica monumental prin dinamica vremii, cele mai impunătoare edificii înălțîndu-se totuși din cărămizi. Modul uman de existență este „recreat” astfel din aparențele sale momentane, din expresiile sale efemere, realitatea nefiind eul singular, ci o cuprindere înfinită de elemente. Nu șablonul plat, repetat la înfinit, nu schema individului, ci viața însăși care presupune amănuntul semnificativ, imobilizat de sensuri pe planul artei. De aici afirmația că dimensiunea actualului nu trebuie înțeleasă simplificator; eșecul prozei pseudointelectualiste, care a provocat o adevărată inflație în librării, provine neîndoielnic dintr-o viziune schematică, pedestră în ciuda pretențiilor. Căci apetența filozofică a lui Marcel Pârșu (Păsărea care rîde), autor preocupat în trei sute și ceva de pagini de „binaritatea fundamentală — a fi sau a nu fi”, de viață și moarte neapărat cu majuscule, impresionează la fel de puțin ca și unele romane cu eroi emanamente pozitivi ori negativi din anii cincizeci. Și într-un caz și într-altul — non-literatură, personajele hibride, elaborate la modul abstract, care nu conving pe nimeni. Și aceasta pentru simplul fapt că realul în literatură cere prezența in-

dividului în mișcare și nu static, fotografic. El înseamnă totalitatea unui număr incalculabil de detalii, (Hemingway e în acest sens un bun exemplu), totul depinzînd de felul cum se spun lucrurile, semnificația operei — se poate uita acest lucru? — făcînd corp comun cu forma ei. Autenticitatea captivantei lecții de politică prilejuită de romanul lui Al. Ivăsiuc, Păsările, își are sursa în acuitatea observației; personajele nu mai sînt preteate pentru ilustrarea abstracțiilor filozofice, exercițiu livresc de inteligență, ci individualității pregnante. Prozatorul realizează astfel o adevărată radiografiere socială, în ciuda faptului că procedeul fusese banalizat și uneori compromis. Problemele umanismului sînt degajate din împrejurările cotidiene ale actualității, anecdotical dobîndind valoarea mesajului datorită virtuților expresive. Altfel se întîmplă, în absența înzestrării, cu singurciocasele copii după viață: în ciuda preciziei documentare chiar și a atitudinii etice exemplare, grafia evenimentelor rămîne neconvîngătoare, nereușind să transmită mișcarea ideilor. De aici lipsa de autenticitate, în

ciuda bunelor intenții ale autorului, oricît de frustă ar fi narațiunea sau oricîte discursuri ar rosti personajele improvizate în „oameni ai epocii”. Că absența virtuților literare anulează caracterul educativ al textului este o realitate dovedită și de o anume poezie patriotică după reșetă, suprasaturată de motive arhizitate și insuficient adîncite, care vehiculează de la un autor la altul, fiecare adăugînd, după caz, nume istorice răsunătoare și exclamațiile de rigoare. Șabloanele lui Vlaicu Birna din Pămînt al patriei sînt dintre cele mai modeste. Greu de crezut că aceste versuri festive se înscriu în aria literaturii majore. La cîlărit pol, Ion Gheorghe, de pildă, consemnează momente ale cotidianului aparent banale: „Aprinde cărăranul luminările electrice; / obișnuit de mult cu teate, / i se face dor de copiii de azi-dimineață / merge să-i bată acasă, le deschide cărțile / și-i împinge cu botul în blidele de hirtie tipărită”. (Aventura laptelui). Prin acumularea lor intensă, se constituie însă compoziții ample, adevărate documente sociale,

realismul secvențelor „redimensiunându-se” în istoria contemporană. Așadar, amănuntele cotidiene sînt trimise la colțul cu coji de nucă. Soluția nu poate fi însă decît... eliberarea de prejudecăți. Marii autori au fost înainte de toate oameni politici și ai momentului, de la Euripide la Dante, Byron, Eminescu ori Arghezi. Dar deosebirea dintre ei și autorii mediocri este că au știut să transfere amănuntul care ține de biografia individuală în limbaj general, actualului i-au asigurat valoare universală. A numite secvențe din viața unor scriitori au devenit celebre deși, privite în sine, pot fi luate ca drame modeste, perfect acceptabile în limitele umanului. Dar s-au făcut cunoscute pe calea înaltei arte, limbajul poetic impunîndu-le în conștiința generațiilor ca tipuri umane ilustrative. De aceea destinele marilor autori sînt de multe ori veritabile loterisete necrise, la fel de interesante ca înseși operele tipărite. Aceasta ne-ar putea convinge că unica promiză a erei o constituie fanul cotidian, atunci cînd autorul știe să-l deschidă perspective spre universalitate.

MAGDA URSACHE

FR. BARTOK :

„Linie”.

Editura Klincksieck a reunit sub titlul *Positions et oppositions sur le roman contemporain* actele colocviului organizat în aprilie 1970 de Centrul de filologie și de literatură romanică din Strasbourg. Propunându-și, inițial, o dezbateră asupra tendințelor și tehnicilor romanului francez de după 1945, colocviul a depășit sensibil această arie — de loc limitată — de discuție, pe primul plan situându-se interogația asupra semnificațiilor și destinului genului romanes. Spre satisfacția universitarilor non-conformiști prezenți la Strasbourg, „noul roman” a ocazionat cele mai numeroase și cele mai serioase intervenții, grație participării unui grup compact de valoroși „noi critici” — Jean Ricardou, Raymond Jean, F. von Rossum-Guyon, Michel Raimond, Michel Zérafra, — care, dacă în comunicările lor au dat dovadă de riguroasă metodologică și de sobrietate științifică, s-au dezlănțuit în cadrul discuțiilor, Jean Ricardou manifestându-se chiar cu o agresivitate ce imprimă uneori acestei reuniuni „academice” o înțință insolită. Comunicările cu o orientare, să zicem, „traționalistă”, au ridicat totuși probleme pasionante; frapantă ni s-a părut, și nu numai nouă, insistența cu care s-a vorbit despre implicațiile autobiografice în roman.

Așadar, în ciuda fascinației „scriiturii”, a mirajului căutărilor super-tehnice și hiperformaliste, s-a constatat o necesitate acută și adeseori patetică de a se mărturisi, o vogă a confesiunii, în cele mai multe cazuri directe sau abia mascate. Jacques Borel nu ezita chiar să vorbească despre „o epocă de aur, a literaturii de confesie”, mai prolifică și mai semnificativă decât însăși epoca romantică. Și totuși, nu sîntem departe de vremea cînd Thibaudet proclama, reflectînd o nemărginită încredere în atot-puternicia romancierului-demiurg, creator de ficțiuni ce pot concura și „dubla” realul: „Romancierul autentic își creează personaje cu direcțiile infinite ale vieții sale posibile, romancierul factice le creează cu linia unică a vieții sale reale. Adevăratul roman este ca o autobiografie a posibilului”. Expansiunea confesiunii autobiografice poate fi considerată prina urmare și ca o consecință a crizei romanesului: cu conștiința „convențiilor” și a „fantomelor”, scriitorul încearcă să regăsească autenticul și firescul prin exploatarea experiențelor trăite, a „liniei unice”, prin etalarea eului. Unul dintre cei care au ilustrat în chipul cel mai spectaculos dar și mai dramatic această pendulare între autobiografie și ficțiune a fost André Gide (pe care Pierre de Boisdeffre îl ia ca pretext al comunicării sale privind Reinnoirea romanului francez prin autobiografie); incapabil să scrie romane, realizînd în Falsificatorii de bani, o inteligență și acută denunțare a convențiilor genului, perseverînd în scrierea unor povestiri a căror materie epică apare sărăcită de carențele invenției, Gide a găsit în jurnal și memorialistică o posibilitate de salvare, de exorcizare, de „defulare”. Și dacă acca sinceritate care odinioară a șocat și a fascinat este pusă astăzi de anii sub semnul întrebării, este pen-

tru că Gide avea în prea mare măsură cultul Literaturii, al scrisului frumos, era în mod prea manifest preocupat de publicul pentru care scria; dacă literatura a fost unica rațiune de a fi a lui Gide, existența sa ajunsă să fie dominată, „orientată” de operă; pe măsură ce se deslănuia, Gide a început să-și corecteze, să-și modeleze personalitatea: creînd o operă scriitorul a ajuns să fie „creat” de ea.

Dar autobiografia fiind un gen aparte, ne putem întreba dacă mai este astăzi posibil „romanul autobiografic”. Deși sînt destule voci care proclamă dispariția autorului („Opera nu este realizarea aceluia care o semnează”; „Autorul nu este decît un detaliu aproape inutil” — spunea Valéry), este evident că un roman îl exprimă și îl reprezintă în cel mai înalt grad pe creatorul lui; un Michel Butor recunoaște: „Fiecare știe că romancierul își construiește personajele, fie că vrea sau nu, că știe sau nu, plecînd de la elementele proprii sale vieți, că eroii săi sînt măști prin intermediul cărora el se povestește și se visează...”. Cum se face trecerea de la autobiografie la roman? Experiențele trăite vor fi totuși „falsificate”, metamorfозate, reconstruite, redimensionate; romancierul, folosînd persoana întâia, se va putea disimula în spatele unui personaj (așa cum au făcut la noi Camil Petrescu sau Anton Holban), obligîndu-l pe comentator să accepte aparențele ficțiunii. Există apoi cazul romancierului care, vorbind despre sine și în numele său, este însă prea puțin preocupat să se mărturisească, accentul căzînd pe problemele de tehnică, de expresie. În fine, un posibil „roman autobiografic” ar fi acela în care scriitorul retrăiește un episod sau un moment de criză al existenței sale, dar și de data aceasta se produce o restructurare a materialului, o nouă organizare a lui, ceea ce poate duce la modificarea radicală a datelor inițiale (se pune aici și chestiunea sincerității absolute). În acest sens, părerea unui „om de meserie” prezent la Strasbourg, romancierul Robert Sabatier, ni se pare demnă de tot interesul: Sabatier găsește expresia „roman autobiografic” absurdă: între autobiografie și roman nu există soluție intermediară. Adevărată operă autobiografică ar fi jurnalul intim; într-un roman autorul nu poate fi fidel eului său, și nici nu se poate identifica cu acela care a fost odinioară, în perioada pe care — bazîndu-se pe o memorie fatalmente deformatoare — vrea s-o retrăiască și s-o transpună în operă.

Și chiar dacă realizarea „romanului autobiografic” pur ar fi imposibilă, el nu constituie mai puțin o tentație pentru mulți dintre romancierii contemporani. Un fapt rămîne cert: nevoia de a se mărturisi, de a se „livra” e o formă de apărare a individului împotriva agresiunilor exterioare, un mijloc (ineficient, poate, uneori) de a lupta împotriva obsesiilor și a neliniștilor. Dezvăluindu-se în fața celorlalți, solicitîndu-le participarea la dramele existenței sale, scriitorul încearcă să dezmintă mitul necomunicabilității.

AL CALINESCU

R. Dobrogeanu — Brăila —
„In orașul fetelor frumoase”
poezia este și ea frenetică,
lunguroasă, arogantă, gata să
meargă într-un picior ca să
arate că poate. Știu o poveste
cu o fată care la plecarea
marinarului iubit sau
neubit, a străbătut astfel
faleza murmurînd formula
sacră: melc, melc/ codobele/
scoate coarne bourești/ ... și
te du la Dunăre/ și bea apă
tulbure”, și tot săltînd în-
tr-un picior și murmurînd
a intrat în Dunăre ca Ana
în zidul Meșterului și nu
s-a mai văzut. Murmurul ei
se mai aude încă. Astfel și
poezia dumatilă.

Miriapodul din Galați (!)
Chiar dacă nu mă rugai
tot așa fi citat poezia
Picturală: „O, pinze neîn-
tinate de timp, de ani/ O
chii mei neșovăielnic v
contemplă/ Cézanne, Rim-
boud, Seurat, Monet/ Sînt
indiscutabilele genii/ A că-
ror vaste opere azi se impun
Prin calitățile lor intrinsece/
Prin oportunitatea ideilor
sale”. Evident. Totuși, unde
i-ați descoperit pe Rimboud
și pe Ighes? (Pină acum se

se simte azi ca și ieri/ O vi-
brație, o emoție, o neliniște/
Cézanne de exemplu/ Cézanne,
acest miracol al impresi-
onismului/ Cézanne elibe-
rarul picturii franceze/ Cézanne
maestrul de la Aix/ Cézanne —
e cel ce a îndrăznit/ Ceea ce
Ighes a făcut pe jumătate/ Cézanne
e cel ce „picta cu suflul”/ Cézanne
e ca și Rimboud „fratele său
spiritual”/ Seurat, Monet, Sisley,
Morisot/ Acești puri impresi-
oniști pentru care/ Geometria
prezidează orice creație/ Pentru
care totul ia formă/ Aceștia toți
au plecat de la Cézanne/ Cézanne,
Rimboud, Seurat, Monet/ Sînt
indiscutabilele genii/ A căror
vaste opere azi se impun
Prin calitățile lor intrinsece/
Prin oportunitatea ideilor
sale”. Evident. Totuși, unde
i-ați descoperit pe Rimboud
și pe Ighes? (Pină acum se

știa doar de un poet Rim-
boud și de un pictor Ighes).
Sfaturi nu-ți pot da, că te
gîndești singură la toate:
„In visurile mele cele ce se
nasc/ eu mă gîndesc la tine
carte/ împărăția ta măcar o
parte/ ca să ocup mă voi
lupta”. Implinescă-se.

Dan Hudescu, comuna
Scînteia — Lipsite de flori
imprevizibilului, fără culoare
(paradoxal) și fără o au-
tentică „răscoală” a senti-
mentelor” versurile dumita-
le nici nu încălzesc, nici nu
îngheață.

Trime Faur — Idei demne
de interes (din pasajele li-
zibile), dar de ce nu ne-ai
trimis și lupa ca să vă pu-
tem descifra articolul, înghe-
suiț ca într-un pat a lui
Procust pe două pagini...

Teo Manul — Totul este
încă destul de confuz.

N. T.

N. MATYUS :

„Peisaj cu cai”.

MIHAIL SADOVEANU: CÎNTECUL MIOAREI

Se încearcă, și procesul acesta sufletească este ușor de explicat, reținerea printre noi a marilor figuri literare, prin răscolirea tot mai adîncă a manuscriselor pe care ni le-au lăsat. Ne obișnuim greu cu anumite absențe și descoperirea unor texte inedite sau chiar mai puțin cunoscute creează iluzia unei activități pe care nu ne decidem s-o considerăm încheiată, în ciuda datelor obiective, neiertătoare. Așa se explică febra cu care sînt căutate, cercetate și, pînă la urmă, publicate, măcar într-o cit de mică și modestă addendă, lucrări diverse de atelier, însemnări literare scrise cu mîna obosită, în scopuri care pot să ne scape citeodată. Toate aceste considerații ne îndeamnă ca, plecînd de la aceste două opere sadoveniense neterminate, Cîntecul mioarei și Lisaveta, să ne punem întrebarea, de un interes mai general, în ce măsură trebuie publicate textele marilor scriitori, neterminate și nedefinite pentru tipar de ei înșiși? Ar exista, după noi, două justificări: cînd textul inedit are o mare importanță pentru istoria literară, oferind chei pentru o nouă interpretare sau numai o pistă de cercetare indispensabilă și cînd ne aflăm în fața unei opere neterminate, dar de valoare excepțională. În primul caz interesăm ar fi mai ales specialiștii, în al doilea li s-ar adăuga și cititorii. Se poate întimpla ca, la un anumit moment, posteritatea să pară a fi interesată mai mult de postume decît de opera publicată în timpul vieții autorului, cazul recent al lui Eminescu. În ceea ce ne privește, credem că opera rezistentă este tot cea publicată de Maioreșcu, la care se pot adăuga încă vreo cîteva piese. Diamantele sfărîmate de autor în timpul lucrului în atelier sau insuficient șlefuite, cu părți grosolane, dar cu unele străluciri șocante, fascinante, ațîțătoare, putînd antrena imaginația la un mister de creație dezvăluit, la care pare că asistăm cînd primim aceste piese de laborator, nu trebuie să ne întărească vanitatea de a crede că am găsit un alt poet decît cel cunoscut. În ce situație se află, însă, cele două scrieri ale lui Sadoveanu care ne prilejuiesc aceste însemnări? Reprezintă piese utile pentru istoricul literar sau ne oferă ocazia de a simți din nou, în preajma noastră, geniul marilor scriitori?

Plasîndu-ne în epoci diferite și, aparent, în medii sociale diferite, cele două scrieri cuprînd în Cîntecul mioarei au multe elemente comune. Două afirmații ne rețin atenția în mod deosebit: „Fără îndoială — spune un personaj din Cîntecul mioarei — același trecut împovărează prezentul acestui neam al meu și al dumitale. S-ar putea spune că morții pruncesc celor vii”. Un personaj din Lisaveta va comenta astfel „datinile” la care acești oameni ai satelor se supun scîpîndu-se acesorași legi ale prezentului: „Ce poate fi asta? Este lege pentru asta? Asta-i datină de cînd lumea, pe cînd nu erau judecătoria de pace în Țara Moldovei. Eu ași socoti așa, că datinile sînt mai tari decît legile lor...”. Și într-un caz și în altul, satul este confruntat cu tradițiile care i-au pînut loc de legi. Este evident efortul scriitorului, mai ales în Cîntecul mioarei, de a-și aduce eroii în contemporaneitate, de a-i pune de acord și chiar de a încerca să-i facă părtași la o viață care lovește puternic în carapacea rezistentă a conservatorismului lor funciar. Firește intenția autorului e nobilă, dar trebuie să recunoaștem, cu toată franchețea, că acest document al atașării scriitorului la cel mai înalt ideal al umanității nu devine automat și literatură mare. Declarațiile personajelor sînt

exterioare structurii lor intime, par atașate, și interesul nostru fuge către partea într-adevăr rezistentă a acestui Cîntec al mioarei, care este dintr-o substanță comună cu scrierile anterioare. Altfel ce mai rămîne din personajul central al primei povestiri, „sahastrul” Pavăl, scos din singurătatea sa păzită de ciine, aluzie mioritică, coborît printre noi, pentru a se mira admirativ, din sălbăticia munților lui, din izolarea în mijlocul naturii și a datinelor pastorale, pentru care autorul are atîte atîte de fine? Neterminat, nu putem oferi noi o încheiere acestei povestiri. Suficiente elemente probează o evoluție convențională a personajului central, nu un destin clădit organic, pe o viziune interioară. Același lucru se petrece și cu Irimie Dă-rîndai, ucenicul sahastrului. Despre personajele orășeni sînt de spus și mai puține cuvinte, fie că ne-am referi la doctorii Andru și Hanganu sau la profesorul lăncu Zarandă, figuri la fel de convenționale, care au un singur merit, de a vorbi marele limbaj sadovenian, cînd nu fac frumoase fraze de circumstanță.

Să privim prima povestire, Cîntecul mioarei, și din alt unghi. Toate personajele au plăcerea povestitului, care este a autorului. Cartea nu-i, de altfel, decît o înșirare de povestiri întrerupte brusc la un moment dat. Povestește, mai întîi, Irimie Dă-rîndai „năpraznicul” accident al „sahastru-

cronica literară

lui” peste care se prăvale un mal și copacii abătuiți de furtună, iar alte personaje îi completează biografia. Se putea continua așa încă multă vreme, „romanul” fiind terminat o dată cu ultima povestire scrisă. Prozatorul nu poate ieși, după cum se vede, din formula unei cărți ca Hanu Ancuței, cu deosebire că povestirile nu sînt legate de loc, de o anumită „scenă”, ci de figura personajului central sau a celor care l-au cunoscut. Într-o încercare de organizare epică mai complexă. Totul ni se pare foarte cunoscut în aceste povestiri, poate și din cauza unei constanțe stilistice rar întîlnite la alți prozatori. O cercetare a mijloacelor înflorite de prezentare a personajelor și a modului lor de a reacționa, ca și a formulelor de introducere a dialogului, a urărilor și formelor de politețe, ar scoate ușor în evidență această mare unitate a artei sadoveniense.

Manevrarea povestirilor îi permite lui Sadoveanu un sondaj profund, ca în atitea alte scrieri, în trecut, pînă în zona misterioasă a folclorului. „Datina nu le iartă să facă altfel decît au apucat”, își comentează povestitorul eroii, aparent fără să-i aprobe. Inaderența aceasta este, însă, și a scriitorului, care se întoarce mereu, în paginile lui rezistente, spre trecut și folclor. Cartea pe care o proiecta aduce nu numai un comentariu foarte semnificativ, dar și o transcriere originală a faimoasei balade, pe care încearcă s-o apere de intervențiile lui Alexandri. Constată inadvertențe de limbă, o anumită orășenizare în expresie, și inadvertențe de datini, cu care nu se poate împăca. Intervențiile sale vor să nu fie altceva decît adănsurile și prefacerile pe care le fac, în procesul viu al creației folclorice, rapsozii ano-

nimi. Marele merit al autorului rezultă nu din astfel de restabiliri, altfel interesante, ci din faptul că eroii lui simt și trăiesc în acest orizont folcloric, ceea ce face din Sadoveanu cel mai mare poet național în proză. Cîntecul mioarei este ultima măturie în acest sens.

Scriitorul se întoarce, la vîrsta apusului, încă o dată spre anii copilăriei. Am fi crezut că după confesiunile anterioare, în care ne introduce în același univers (Cele mai vechi amintiri, Anii de ucenicie, Nada Florilor) și după o parte din povestirile de vîntoare și pescuit, cu o largă suprafață autobiografică legată de copilărie și adolescență, sursa este epuizată. Lisaveta, istorie a oamenilor din locurile de baștină ale scriitorului, vine să ne surprindă prin reamintirea unui material de viață trăit de autor, care capătă o foarte convingătoare față artistică. Intocirea spre locurile copilăriei îi oferea un prilej nou de a-și arăta preferința pentru mediul rural. Satul, și-n această ultimă descripție, este împovărat de datini. Sînt numeroase paginile consacrate obiceiurilor de nunță și înmormîntare, vracii și vrăjitoarelor țigînci, idilelor naive mereu amenințate de viclenia oamenilor și împrăjurărilor, a sărăciei și neștiinței. „Neamurile” se înfruntă cu „prostimea”, dar conflictul este mai mult pitoresc decît social. O anumită tendință de prezentare monografică a satului, plasat în tradiția ancestrală, este evidentă și în această scriere. Partea cealaltă, mult mai neconvingătoare, în care evoluează orășenii, nu depășește nivelul cu care ne obișnuim încă din Floare o filită. Nu reținem aproape nici o figură, în afara părinților scriitorului, care ilustrează, de fapt, din interiorul familiei, tocmai această apropiere și această opoziție sat-orășeni. Semnificativ este mai ales reluarea portretului mamei scriitorului, rămasă la ingenuitatea rurală pe care o cercetează mereu în suflurile serafice ale eroilor săi.

Orașul este alături parcă numai pentru a demonstra toate aceste inaderențe: orășenul care nu înțelege suflul țăranelui; țăranel care nu poate depăși cercul strîmt al datinei, în care nu are ce căuta cel dintîi. Problematika este semănătoristă în această carte despre țărani, în care viziunea, generată de o ideologie nouă, vrea să fie antisemănătoristă și nu reușește. Antisemănătorismul lui Sadoveanu se realizează deplin numai la nivelul artei sale mari, care-l împiedică să-și trunchieze idilic sentimentele. Ni se pare, însă, cu totul greșită tendința de a face din această carte neterminată a lui Sadoveanu ceea ce, în mod evident, nu este decît parțial și numai în ceea ce are neizbit: „în Lisaveta este reconstituit peisajul orașului de provincie unde s-au deschis ochii lui Sadoveanu însuși asupra vieții”. Adevărată lume a copilăriei lui Sadoveanu, cea cu care ne întîlnim în toate cărțile sale, este aceea a neștiinței Lisaveta, lumea de țărani a mamei sale. În rest nu întîlnim decît elemente de comparație.

Lectura acestor două povestiri neterminate, din ultima fază de creație a prozatorului, ne așază, sentimental, în epoca Crișmei lui moș Precu. Ecouri de aici ca și din Bordeieni, din Venea o moară pe Siret și Hanu Ancuței, mai puțin decît se crede din Baltagul, își ridică încă o dată vîlul în suflul scriitorului care le-a dat expresia literară a unui meșteșug deplin stăpînit. Dacă ar fi să ne întrebăm însă, ca să revenim la discuția de la început, ce interes prezintă, în ansamblul operii, aceste ultime două mari povestiri din creația lui Sadoveanu, n-am putea răspunde că unul literar de excepție. Observăm prea puțin, în ambele povestiri, fețe pe care nu le cunoașteam sau nu le puteam bănuși suficient din opera anterioară.

AL ANDRIESCU

centenar: PAUL VALÉRY SAU APOLOGIA ORDINEI

Iată omul care a fugit întotdeauna de tot ce poate fi spectaculos în viață, omul care a preferat masca neutră a celui care nu ride și nu plinge, poetul care a disprețuit orice exhibiționism și care — nu o dată — a preferat să rupă cu poezia decât să-și exprime prin ea pre-umanele sale sentimente. Paul Valéry s-a vrut pe sine om al logos-ului, al rațiunii triumfătoare. Mare admirator al clarității matematice, a dorit o viață întreagă să introducă ordinea numerelor în dezordinea simțurilor și a simțirii. O ordine a spiritului. Năzuind — asemenea unui nou Leonardo da Vinci — spre unirea într-o operă totală a rigurilor științei cu încântările intelectuale ale artei, el s-a vrut pe sine un nou „om universal”, după chipul și asemănarea marelui artist al Renașterii. Un om care preferă universul, întregul, propriei sale fâpturi limitate.

„Un om care scrie nu este niciodată singur”. Aceste cuvinte au fost scrise de Paul Valéry într-una din zori calme ale zilelor de meditație când, singur, retras în cabineta sa, părea rupt de universul oamenilor și de fapt dialoga cu semenii săi. Într-adevăr, a scris înseamnă a purta un dialog. Paul Valéry știa prea bine aceasta, atunci când în reflecțiile sale exercitându-și, cultivându-și spiritul, el nu se cultiva doar pentru sine. Ni-l putem închilpu, acum când cunoaștem ceva mai bine unele amănunte ale vieții sale ascunse cu grijă de curiozitatea publică pentru intimitățile poetilor, veghind în bibliotecă sa nu în orele tirzii ale nopții ci în cele foarte timpurii ale zilei — ca un spirit luminos, solar ce era, — și notnd cu grijă în catastifele sale acele idei dintre care numai o mică parte erau hărăzite de el să vadă lumina tiparului în timpul vieții sale, dar care — publicate acum în sfârșit — ne incită la reflecție, care uneori ne conving, pe care alteori le respingem cu vehemență, dar care nu ne lasă niciodată indiferenți.

Într-adevăr, „carnetele” lui Paul Valéry, publicate acum, ne revelează un adevărat univers spiritual caracterizat, mai presus de orice, prin coerență. Dacă ar trebui să precizăm care e virtutea esențială a spiritului care a construit acest univers am spune că e tocmai această coerență. Nu afirma oare, Valéry, deplin încrezător în șansele rațiunii umane, următoarele: „Spiritul uman ni se pare astfel alcătuit încît el nu poate fi incoerent în sine și pentru sine”. Teză optimistă, plină de încrederea spiritului uman în puterile sale. Am putea opune această frază a lui Valéry unei afirmații a lui Rimbaud din textul său testamentar, **Un anotimp în infern**: „Am sfârșit prin a considera sacră dezordinea spiritului meu”. Valéry se situează, de la începutul carierei sale intelectuale, la antipodii acestei poziții rimbaldiene. Pentru el ordinea spiritului este sacră. De aceea, nimic mai semnificativ decât publicarea **Tinerei Parce** a poemului construit cu o strălucitoare rigoare, adevărată apologie a ordinii spirituale, în plină dezordine a războiului, în 1917. Valéry părăsise cu aproape cincisprezece ani în urmă poezia. Dacă se decidea să rupă tăcerea pe care și-o impusese era, printre altele, pentru că dorea să opună derutei spiritelor imagina unei stabilități.

Spirit statornic, rezistind împotriva asediilor pe care iraționalismele cele mai diverse le ridicau împotriva citadelii minții umane, poetul **Tinerei Parce** a simțit mereu nevoia unei metode. Deși l-a repudiat pe Descartes, el este un discipol îndepărtat al magisteriului cartezian. Ca și autorul **Discursului asupra metodei**, Paul Valéry a încercat să descopere o cale privilegiată, o metodă a creației. Căci creația nu înseamnă pentru el o cedare a spiritului în fața unei inspirații iraționale. Poetul nu trebuie să se lase dus de suvoii propriilor sale emoții, tîrît în vîltoarea imaginilor, a entuziasmelor dezordonate, a cuvintelor zburlind anarhic. Poetul, în spiritul lui Valéry, este un constructor lucid. „... Delirul — scria el în 1896 — nu este o stare sufletească a scriitorului”. Aceste cuvinte din **O seară cu domnul**. Teste condamnă orice poetică iraționalistă. Ideile poetice nu sînt „misterioase”. Ele purced sau, mai exact, ar trebui să purceadă, ca și ideile omului de știință, dintr-un centru luminos al cugetului. De aceea, în **Introducere la metoda lui Leonardo da Vinci**, Valéry — pe urmele marelui artist al Renașterii — se străduiește să afle acel centru luminos al unei creații metodice. „Simțeam — spune el — că acest om, mester al mijloacelor sale (Leonardo, n.n.), acest stăpîn peste arta desenului, a imaginilor, a calculelor, a găsit atitudinea centrală, de la care puteau să pornească deopotrivă demersurile cunoașterii și operațiile artei”.

E adevărat însă, că acest mare intelect, acest om al rigorilor, al ordinii rațiunii, poetul care construia cu mîgălă, cu o deplină luciditate poemele sale, a căzut nu o dată în cursa pe care i-o întindea chiar ferovoaarea sa intelectualistă. Căci iată ce mărturisește el în **Criza spiritului**: „Lucrurile lumii acesteia nu mai interesează decît sub raportul intelectului. Bacon spunea că acest intelect este un idol. Cred că are dreptate, dar n-am găsit un idol mai bun”. Și totuși absorbit în speculațiile intelectului său, el nu se putea feri uneori de o închidere în pura speculație lipsită de contingente cu realitatea. Intelectul era, într-adevăr, pentru el, un idol. Or, stim că nici o idolatrie nu este propice progreselor spiritului uman.

Și totuși, Valéry era prea lucid ca să nu-și dea seama de pericolele care pîneau operațiilor sale intelectuale. El vedem părăsind iarăși și iarăși turnul solipsist al speculațiilor sale și aplecîndu-se asupra problemelor tulburătoare ale timpului său. În **Priviri asupra lumii actuale**, el ni se revelează ca unul din acele spirite occidentale care s-au opus înaintării nefaste a ideilor fasciste. În anii cei mai întunecați ai celui de al doilea război mondial a știut, într-o Franță cotropită, să-și păstreze demnitatea și libertatea cugetului; și nu adere la rău ci, dimpotrivă, să-l condamne prin toată atitudinea sa. Căci omul cugetului era, în același timp, o înaltă conștiință etică. Și în această privință raționalist convins, el se sprijinea pe temeiurile, pe forțele cugetului său. Încă în tinerete, în **Studiile sale**, el preconizase o metodă pe care avea să o aplice mai tîrziu, aceea de a privi răul în față. Atunci cînd opui răului moral social o conștiință clară, un spirit lucid, acesta trebuie să cedeze. Privită în față, socotea Valéry, „pînă și durerea pălește”.

Dar dacă omul Valéry aprecia, mai presus de orice, rigoarea ordinii, a legii, poetul știa și el că nu este posibilă o creație desăvîrșită fără de constrîngerea liber asumată a legilor. Arta poetică a lui Valéry nu este un cod al principiilor, o tabulară a preceptelor, dar este o ordine a creației. Or, această ordine ia ființă prin cunoașterea limitelor, prin lucida apreciere a posibilităților. „... Cea mai mare libertate se naște din cea mai mare rigoare”. De aceea, poezia lui Valéry nu părăsește constrîngerile clasice ci, dimpotrivă, le conferă o vigoare modernă. Ritmul, rima, muzica bine temperată, nimic din tot ce poate constitui un obstacol fecund pentru spiritul creator, o dificultate asupra căreia, prin care, să triumfe, nu este neglijat de poetul **Cimitirului marin**. Și totuși el nu este un neo-clasic, un epigon al marilor maestri din vechime. Prin meditațiile sale poetice circula întreaga ferovoaare, freamătul intelectului modern, al omului problematic. La bătrînețe, nu mult înainte de a muri, Valéry a publicat **Mon Faust**, un Faust al său. E interesant că acest francez, descendent al unei lungi stirpe carteziene, a ales germanica figură a „doctorului” medieval pentru a-și expune unele din ideile sale poetice. Dar acest Faust nu participă la o dramă transcendentă. El derivă din chipul secularizat al inginerului Faust din partea a doua a operei lui Goethe. Ultimul orator al creatorului Valéry era acela al unui **homo constructivus**. În fond, Valéry era și acum consecvent cu sine însuși.

NICOLAE BALOTĂ

lirică chineză contemporană

CEN YANG

Despărțirea de secretar

Cu pălăria de bambus pe creștet,
Cu așternutul strîns în ranița-i aruncată pe-un umăr,
Iată, pleacă bătrînul nostru secretar
Departa, pe alte meleaguri,
Prînd între palme mina lui mare
Și clipa aceasta-mi stîrînește pe buze cuvintele
Ca ploile rezezi, de vară.
Il sorb din ochi pe omul acesta
Înalt, strașnic clădit, cu țmplele
Ca zăpezile imaculate de pe Min-chan.
cu obrazul ca valurile călătorite ale Kin-chanului
Pentru Revoluție, în Nord și în Sud
A luptat urmînd porunca Partidului
El, omul de-oțel, călit la para războiului.

Demult într-o noapte de păcură,
Cînd furtuna gemea între cer și pămînt,
Tatăl său, datornicul, fu spîzurat
Iar moșierul cel crud pradă focului dădu coliba-i natală.
Cu sulița-n mînă intră atunci în ograda banditului
Și lovitura de fulger spălă datoria de singe și lacrimi.
Astfel se-nlîni secretarul cu munții Tsing-Kang.
Flamuri de singe fluturau în piscuri la Lion — pan
Valurile lui Yen-ho se rostogoleau spre șesuri fără odihnă
Pe muntele Pagodei a fost primit în Partid
Răspunzînd chemării președintelui Mao.
Pe front a plecat și trecu Fluviul Galben
Ascuns de umbrele serii
Forturi și metereze săreau cu vuiet în aer
Eroice fapte de arme pe cîmpul de luptă!

Anul acesta
În uniformă-i veche veni să lucreze la mină.
Fără odihnă, cu sudoarea fronturilor pe-obraji,
Cu minecile suflecate, cobori în adîncuri
Bulgării negri se sfărîmau sub tălpile sale
Cu zgomot bubuitoare și prelung.

Nu voi uita malul înalt al pîriului
Unde am stat împreună
Cîtînd din cele patru mari cărți
Mortoră-i apa neseacă ce curge mereu,
Mortoră-a frăției ce ne leagă de-atunci...

Cîte-nîmplări nu mi-a spus!
Dar, iată, zece li lăsat-am în urmă
Ah, bătrînul meu secretar,
Asemenea ești ca vulturul-acesta
Spre nesfîrșituri urcînd,
Asemenea mindrului pin înălțat
Pe creasta de jad a gorganului!
Largi sint mînoasele orezării
Mai largă mi-e însă-acum inima
Năvalnice-valurile pe fluviul Yangtse
Mai năvalnică dragostea.

String mina acestui bărbat
Lacrimi îmi curg în neștire pe față
Dar îmi răspunde o salbă de zimbete.
Aurii, strălucînd.
Cele patru cărți el mi le-ntinde.
String darul ca pe-o comară la piept
Unde foșnesc înălțîndu-se sute de flamuri.

HSIONG PING

Noul pod

Comuna un pod nou a ridicat
Semei, peste talazuri stăpînește
Rid apele și cîntece răsună
Spre gloria comunei populare

Și mai naite-a fost un pod aici
Trunchi putrezit proptindu-se-nre maluri
Firav,
Îngust,
Se clătina mereu
Sub pașii celor ce treceau pe el.

În acel an
Porni un vînt din nord
Purtînd ninsori bogate.
Cu fulgii mari ca puful giștelor.

Leșii din sat ca să cerșesc
Și m-așezai pe vechiul pod
Cu pieptul gol
Fără-ncălțări
Doar cu o pinză peste șale prinsă
Și-o jumătate de dovleac în mină.
Mama veni cu mine
Tristă, plîngînd
„Aminte ia la bățul bogătanilor
Și nu te-apropia de cîinii răi...”
Avea atîtea, biata, să-mi mai spună
Dar glasul i se stînsese printre lacrimi.

De fier și beton e noul pod
Lung
Și înalt
Încăpător
Puternic
Cu marginile toate-moodobite.
Cu flamurile roșii fluturînd.
Si camioane trec pe el și vin
Comuna ridică un nod de aur,
Mao tzedun ne-a făurit un drum!

Ta — thai desfășură acum stindardul.
Răsună tobele în marș vioi
Cu grînele-nărcate pentru Stat
Căruța mi-o conduc ușor spre pod
Cătrîrul gitul zdravăn își întinde
Și coama-și flutură un cal de soi.
Șuieră biciul cîntul urcă-n slavă,
Răsună-n munți, coboară peste ape
Bătrîna-mi mamă mă-ntovărășește
Pînă la pod, cu sfaturi:
„Vezi, grăbește
Să te întorci devreme...”

Biciu-a pocnit
Căruța a plecat
Adie vîntul calm, din răsărit
Și strălucește-n slăvi un roșu soare
Cîntecul meu se-nalță tot mai viu
Pentru comuna noastră populară.

Tălmăcirii de SERGIU NEGURA

DESFIINȚĂM PREMIILE LITERARE ?

Nu de mult, un grup de lucru al scriitorilor francezi a întreprins un studiu privind situația actuală a scriitorilor francezi și a literaturii franceze în special. În urma analizării unui mare volum de date, s-a ajuns la niște concluzii deloc multumitoare.

Statisticile arată că 57% din locuitorii Franței nu citesc nici o carte în timp ce pe de altă parte există un mare număr de familii care cheltuiesc aproape jumătate din salarii pentru cumpărarea de cărți și reviste, în special romane sau alte lucrări distinsc cu marile premii literare franceze (**Goncourt** etc.). Se poate vorbi în cazul acesta despre un mare interes al publicului francez pentru literatură? Este greu de spus dacă literatura franceză se reduce numai la cele câteva romane „alese” și premiate. În acest caz, interesul este mare cu toate că nu se poate spune că valoarea literară a cărții este direct proporțională cu efectele financiare.

Cea mai gravă situație se prezintă însă în domeniul poeziei, față de care interesul publicului este minim. Revista „**Réalités**” aduce cîteva date elocvente: la Casa de cultură din orașul Thonon, la spectacolele prezentate de o cunoscută cîntăreață franceză, se aflau

în sală 800 de spectatori; la o reprezentație de teatru au participat 350 spectatori; la o conferință ilustrată cu diapozitive color erau prezenți 60 de spectatori, iar la o seară de poezie franceză contemporană numai 7!

Situația aceasta în domeniul poeziei este ilustrată și de un alt fapt: există în Franța multe grupuri de poeți și recitatori, care bat drumurile țării de la un capăt la altul, încercînd să trezească interesul cititorilor pentru poezie. Dar și aceștia citesc sau recită versurile în săli aproape goale.

Se exprimă ideea că un mare rol în trezirea gustului pentru poezie și publicului l-ar putea juca televiziunea, dar se pare că aceasta nu agreează astfel de emisiuni.

Un alt capitol destul de discutat în contextul vieții literare franceze este cel al traducerilor. Grupul scriitorilor francezi la care ne-am referit mai sus este de părere că situația este mai mult decît rea. Și aceasta din mai multe motive:

— lucrările care se traduc nu sînt alese după criteriul valorii, așa cum ar fi normal, ci după relațiile pe care un autor străin le are la cutare sau cutare editură; — în marea majoritate a cazurilor, în Franța apar traduceri foarte slabe ale

lucrărilor s'răine („este aceasta o insultă la adresa literaturii”, conchide raportul grupului), dar în actuala situație nici nu se poate pretinde mai mult. Valoarea cărții este mult mai diminuată de proasta calitate a traducerii. Editura, în dorința de a realiza venituri cit mai mari, angajează traducători necunoscuți, care se mulțumesc cu onorarii mai mult decît modeste. Și cu aceasta, cercul vicios este gata încheiat.

Mai interesante ni se par constatările și mai ales propunerile privind premiile literare.

Constatările grupului ar putea fi reduse, în esență, la următoarele:

— premiile literare au devenit un fel de instituție pe care nimeni nu îndrăznește să o atace deschis; — la sfîrșitul fiecărui an, piața literară franceză se transformă într-un „iarmaroc” sau, în cel mai bun caz, într-o agenție „Loto-Prono”;

— prin acordarea premiilor literare se rupe echilibrul care ar trebui să existe între diferitele lucrări publicate (și a căror valoare trebuie să fie decisă în ultimă instanță de marele public). De cele mai multe ori, cărțile premiate primesc aceste premii în mod nemeritat —

în urma cărora devansează celelalte lucrări valoroase — dar nepremiate — care în felul acesta nu ajung să fie cunoscute de cititori.

— dacă nu ar exista premiile literare în Franța, climatul în viața literar-artistică s-ar ameliora simțitor, conchide raportul grupului de scriitori francezi.

Raportul grupului nu se oprește însă aici, el propune unele măsuri pentru îndreptarea situației:

— în timp de un an să nu se decerneze nici un premiu literar;

— să se analizeze reacția cititorilor față de sistarea decernării premiilor literare și a influenței pe care acest fapt o exercită asupra vieții editoriale;

— ultimul cuvînt în materie de apreciere a lucrărilor să-l aibă marele public, prin numărul de exemplare cumpărate.

Grupul de scriitori francezi a făcut apel la televiziune pentru a include în programele sale prezentări în special ale scriitorilor de mare talent, apreciați de public și nu numai a celor de mîna a doua și a treia, cum se întîmplă în prezent.

Este greu de crezut că propunerile grupului de lucru al scriitorilor francezi vor găsi ecoul scontat, dar în cazul că așa se va întîmpla, rămîne de văzut cum va arăta viața literară franceză fără premii literare!

N. N.

GH. AL. CAZAN: FUNDAMENTUL FILOZOFIEI LA MIRCEA FLORIAN

Intemeierea în conștiința filozofică din țara noastră a unor principii metodologice, care, pe lângă aspectele fundamentale, ideologice, ale formelor spiritului social, țin seama și de natura lor specifică, imanentă, a condiționat, în special în planul cercetărilor cu caracter istoric, apariția, în anii din urmă, a o serie de studii valoroase referitoare la unele momente semnificative ale gândirii filozofice românești din trecut. În rîndul acestora se încadrează și cartea intitulată de Gh. Al. Cazan „Fundamentul filozofiei la Mircea Florian”.

Folosind, într-o viziune integratoare dialecticii materialiste, atât metoda istorică cit și metoda logică, autorul ne-a oferit, prin exegeza minuțioasă a operei gânditorului român, reconstrucția concepției lui filozofice și, mijlocit de aceasta, cadrul necesar pentru o valorificare în afara oricăror prejudecăți dăunătoare, respectiv structura gnoseologică a acesteia, evitîndu-se astfel modalitatea subiectivistă, de tip finalist, și cea de izolare, închistare și raportare exterioară, de tip dogmatic, în analiza sistemelor de gândire marxiste. Lucrarea și-a propus să descrie l'idee maîtresse a vastei și cuprinzătoare opere a lui Mircea Florian, relevarea contribuției și rolului acesteia în ansamblul filozofiei românești. Studiul temelor cercetate de autor se structurează pe cele două laturi constitutive ale gândirii lui M. Florian: a) cercetarea istorică a metafizicii și b) încercarea de a construi, ca o consecință a acestui studiu istoric, un sistem filozofic numit realism ontologic.

În ceea ce privește primul aspect, se analizează, pe firul gândirii lui M. Florian, modul în care diferitele forme ale metafizicii și-au determinat propriul lor obiect. Cu această ocazie se cercetează subiecte ca: metafizica esenței și metafizica fundamentului sau a cauzei, noțiunea de transcendență și tipurile acesteia, modurile de cunoaștere preconizate de metafizică etc. Examinarea acestor probleme îngăduie autorului să evidențieze ampla întreprindere critică operată de M. Florian la adresa celor mai influente curente din filozofia contemporană: fenome-

nologia, existențialismul intuiționismul etc., care, deși au sesizat antinomiile filozofiei tradiționale, au conservat, totuși, în noi forme, prejudecățile acesteia. Irraționalismul, trăsătură definitorie a variantelor contemporane ale metafizicii, este, conform lui M. Florian, concluzia ultimă a străvechii prejudecăți, proprie sistemelor raționaliste clasice, despre activitatea creatoare a gândirii pînă la a produce din sine realitatea. Deși, în concepția profundului gânditor român, irraționalismul este premisa și încheierea subiectivismului modern.

În scrierea de care ne ocupăm se menționează că raționalismul împărtășit de Mircea Florian nu este identic cu raționalismul clasic. Raționalismul „adevărat”, „raționalismul neutral”, cum intitulă M. Florian poziția sa, implică pe lângă sublinierea necesității factorului teoretic și a rolului său în contextul culturii umane și teza potrivit căreia gândirea nu creează nimic din sine, ea avînd numai funcția de a dezveli structura datului.

Referitor la cel de-al doilea aspect cercetat, Gh. Al. Cazan menționează că dezbaterile privind problema fundamentului filozofiei avea loc în concepția lui M. Florian pe terenul ideii a ceea ce trebuie să fie filozofia românească, ce este filozofia occidentală și ce urmează a fi filozofia. În concordanță cu acest cadru larg de circumscriere a temei menționate, el apreciază că fundamentul filozofiei îl reprezintă datul. În perspectiva unei asemenea filozofii, pe care o considera lipsită de prejudecățile filozofiei tradiționale, gânditorul român preciza că datul în sens generic, datul ca atare, premerge oricărei determinări, nu e nici material nici spiritual, ci cuprinde, ca specii ale sale, atât lumea externă-natura, cit și conștiința.

Ni se pare interesant de semnalat că autorul, în urma unui studiu analitic aprofundat, în care o dată cu precizarea limitelor sociale și gnoseologice ale concepției investigate, inerente atmosferei spirituale din epocă, valorifică acele elemente raționale ale filozofului român care au contribuit la realizarea cadrului prielnic recep-

tării și afirmării, pentru condițiile specifice țării noastre, a gândirii marxist-leniniste.

În strînsă legătură cu problema fundamentului filozofiei, aceasta este definită ca știința principiilor fondatoare și unificatoare a oricărei conștiințe și naturi trăite. Definită în acest fel, filozofia apare ca o disciplină autonomă, căreia îi revine un rol baziliar în cultura și viața omului.

Concepția asupra datului trimite, înainte de toate, spre o teorie a experienței, al cărei resort teoretic îl constituie înțelegerea raportului general-particular într-un sens apropiat dialecticii. Datul conceput ca obiect, ca ceea ce este dat, impune, în al doilea rînd, o teorie despre obiect, iar teoria experienței, la rîndul ei, luată în sens de trăire a ceea ce este dat, conduce, de asemenea, la o teorie a obiectului. Și cum teoria obiectului constituie partea fundamentală a teoriei cunoașterii, decurge că aceasta din urmă se instituie în element decisiv al concepției lui M. Florian. De aceea, se poate spune că filozofia datului este, în esență, o metafizică a cunoașterii.

Partea sistematică a operei lui M. Florian, se arată pe bună dreptate în lucrare, nu se ridică la nivelul celei critice. Faptul se explică și prin aceea că partea sistematică este tributară unora dintre ideile de bază ale gândirii filozofului german I. Rehmke.

Pe temeiul reconstrucției teoretice și degajării structurii gnoseologice, caracterizarea generală și particulară a operei și atitudinii lui M. Florian este rezultatul unui demers din aproape în aproape și nu a analizei unor teze și principii desprinse din context. Distincția subtilă de planuri și a nuanțelor prin care trebuie analizată concepția filozofică privită ca înfăptuire globală, sau o anumită problemă, permite autorului să aprecieze cu spirit critic și atitudine limpede, din punct de vedere marxist, valoarea ideilor susținute de gânditorul român. Tezele lucrării la care ne referim, considerate din acest unghi, apar și ca un imbold pentru o considerare mai atentă și mai profundă a unor probleme cardinale ale filozofiei.

Remarcăm, de asemenea, în încheiere, că lucrarea se impune și ca un elogi al valorii reflexiei filozofice, a necesității și perenității acestei forme a spiritului obiectiv, care, deși mereu supusă întrebărilor, renaște de fiecare dată mai vie și mai puternică.

PETRE DUMITRESCU

ROMÂNIA '75

(urmare dir pag. 1)

nalul anterior. Aceste fonduri sînt destinate lărgirii bazei tehnice-materiale (în 1975 parcul de tractoare va ajunge la 118-120.000, iar cantitatea de îngrășăminte chimice la circa 2 milioane tone substanță activă), precum și realizării programelor naționale de extindere a lucrărilor de irigații și hidroameliorații și de dezvoltare a zootehniei.

Creșterea intensivă și modernizarea economiei naționale se sprijină, în prevederile cincinalului, pe sporirea eficienței investițiilor, îmbunătățirea indicilor de utilizare a capacităților de producție și a forței de muncă, ridicarea productivității muncii pe salariat cu 42% în industrie, micșorarea cheltuielilor materiale, valorificarea superioară a muncii naționale în schimburile externe. Ca o rezultată a acestei orientări, venitul național urmează să crească, pentru prima oară într-un plan cincinal, mai repede decît produsul social total, cu un spor mediu anual de 11-12%. Se vor crea, astfel, noi resurse pentru dezvoltarea potențialului economic, pentru mărirea avuției naționale și, concomitent, noi posibilități de ridicare a nivelului de trai al poporului. Sporirea veniturii naționale și stabilirea unei rate a acumulării de 30-32% vor da posibilitatea să investim în economia națională 470 miliarde lei, destinate, cu precădere, intensificării reproducerii lărgite. Găsim aici una din opțiunile fundamentale ale actualului cincinal, decurgînd din politica partidului nostru de îmbinare a intereselor prezente cu cele de perspectivă ale națiunii socialiste.

Ideea care a prezidat întreaga muncă de concepere și elaborare a planului pe următorii cinci ani este crearea unui mediu cit mai prielnic pentru ca fiecare cetățean al patriei să trăiască din ce în ce mai bine, să se bucure de o viață prosperă. Dintr-o asemenea perspectivă s-au înscris indicii vizînd sporirea veniturilor reale ale populației cu 40-46%, a salariului real cu 20%, ridicarea mediei salariului nominal la 1805 lei, creșterea numărului de salariați cu un milion, construirea din fondurile și cu sprijinul statului a 522.000 apartamente, majorarea pensiilor, creșterea cheltuielilor social-culturale ale statului socotite pe un locuitor la 2260 de lei în 1975 față de 1680 lei în 1970.

În nota interdependenței crescînde a țărilor și popoarelor lumii contemporane, planul cincinal prevede participarea crescîndă a României la circuitul mondial de valori materiale și spirituale, la dezvoltarea colaborării și cooperării internaționale în cele mai diverse domenii. Creșterea volumului total al schimburilor de mărfuri cu străinătatea cu 61-72% va marca în continuare largi raporturi cu statele membre ale C.A.E.R., participarea activă a țării noastre la perfecționarea formelor de cooperare dintre ele. Ea va însemna extinderea și a relațiilor noastre economice cu celelalte țări ale lumii în condițiile mai favorabile pe care le-a creat recenta aderare a țării noastre la G.A.T.T.

Privite în ansamblul lor, obiectivele și sarcinile prevăzute pentru anii 1971-1975 concretizează în proporțiile și trăsăturile lor esențiale, politica realistă, dinamică și mobilizatoare a partidului. De pe platforma superioară a noului cincinal putem scruta cu încredere viitorul României pentru că la conducerea țării stă ferm și neobosit acest mare strateg — Partidul Comunist Român care a redat poporului român întreaga măsură a potențelor sale creatoare.

Niciodată de-a lungul istoriei sale poporul român nu a avut mai limpede și mai unanimă ca azi conștiința că este fîruritorul propriei sale imagini, că modelează efectiv prezentul și viitorul patriei; niciodată vastele, inepuizabilele resurse de energie materială și spirituală ale poporului nu au fost concentrate într-un unic focar, așa cum se întimplă în zilele noastre, pentru că niciodată în fruntea sa nu s-a aflat o forță care să intruchipeze înseși gândirea și voința poporului, expresia celor mai înaripate și mai îndrăznețe gânduri și simțăminte ale națiunii — așa cum este Partidul Comunist Român. „Ieșit din muncă, din durere, din suferință, luptă și singe, ieșit din uzina istovitoare, din ingenunchierea săteanului în țărîină, din idei și concepții întregi, cum scria Tudor Arghezi, partidul nostru își îndeplinește în chip exemplar misiunea creștîndă de istorie: aceea de a fîuri pe acest pămînt orînduirea socialistă, de a ridica astfel România pe treptele cele mai înalte ale progresului și civilizației.

documente: MIHAI COSTĂCHESCU ȘI METODOLOGIA

Utilitatea cercetărilor de istorie locală nu mai trebuie în mod special subliniată atîta timp cit, după cum se știe, ele îmbogățesc în permanență cu date și amănunte nu de puține ori deosebit de interesante, cercetările de istorie generală și contribuie în chip hotărîtor la o mai bună cunoaștere a locurilor și oamenilor din trecutul istoric românesc. Apreciate întotdeauna de marii istorici și cărturari din trecut, care au și întreprins, uneori, astfel de investigații, cercetările de istorie locală au la noi o bogată tradiție ce se cere a fi lărgită în condițiile în care atît satul cit și orașul românesc cunosc în anii noștri ample transformări. Cunoașterea în aceste condiții a opiniilor privitoare la cercetarea istorică locală ale unuia dintre cei mai de seamă cărturari moldoveni — e vorba de Mihai Costăchescu (1884-1953), nu poate fi decît utilă. Aceasta cu atît mai mult cu cit aparțin unui remarcabil istoric a cărui experiență în investigarea trecutului satului românesc nu a fost întrecută de nici un cercetător. Nu numai faptul că a cercetat sistematic satele unui întreg ținut vechi al Moldovei (Cîrligătura) publicînd 23 de monografii de sate constituie o dovadă în acest sens, dar perfectă cunoaștere a documentelor medievale moldovenești i-a permis schițarea istoriei majorității satelor ce sînt menționate în actele din excelenta sa ediție de documente privind secolele XIV-XVI. Prețuind în chip deosebit activitatea și întinsele cunoștințe în acest domeniu ale lui Mihai Costăchescu mai vîrstnicul său prieten pietrean G. T. Kirileanu (1862-1960), care avea să-l sprijine pe cel dintîi și la editarea colecției sale de acte medievale, a propus Consiliului Fundației Culturale din București întocmirea de către istoricul ieșean a unei monografii a vechiului ținut moldovenesc al Codrului. Mihai Costăchescu a răspuns afirmativ la această propunere scriîndu-i, la 7 iulie 1928, lui G. T. Kirileanu că „voi căuta să răspund cu toate puterile mele sarcinei ce mi-ați încredințat-o” și trimițîndu-i, totodată, programul după care urma să se călăuzească în aceste cercetări.

Dăm, mai jos, acest program aflat astăzi în depozitul Bibliotecii Academiei:

I. CAPROȘU

PROGRAM PENTRU CERCETĂRI ISTORICE ÎN ȚINUTUL CODRULUI

Înțeleg să-mi hotărîsc planul meu de lucru în chipul următor: Intîi trebuie delimitat exact ținutul Codrului, care, azi, poate nu mai corespunde decît în parte cu cel vechiu, în urma tăierii codrilor. Înțeleg lucrul în felul că azi satul cutare, din acest cuprins, deși nu mai este într-o regiune de codru — în urma tăierii lui — totuși e socotit ca făcînd parte din „Codru”, prin amintirea bătrînilor, care l-au apucat în codri, prin tradiție. Cutare sat însă, deși odată a făcut parte din „Codru” azi nu mai e socotit așa, din cauza pierderii codrilor și din cauză că s-a rupt firul tradiției. Se înțelege că de greutatea aceasta mă voi lovi mai ales la marginile „Codrului”. Vor trebui fixate satele din ținutul Codrului, de la loc la loc, al căror număr se ridică, după unele informații, la 150-200.

Lucrul de căpitanie e că trebuie făcută monografia istorică a fiecărui sat, măcar în schiță, așa cum am încercat cu vechiul ținut al Cîrligăturii, din care am deslușit, în trăsă-

turi generale, trecutul de 23 de sate, monografiile publicate în „Buletinul Ion Neculce” și din care unele vi le prezint și în extras.

Trebuie ținut socoteala de faptul foarte important, că într-un sat de azi (satul cu moșia, cu pămîntul de lucru) sînt mai multe sate vechi, uneori 5-6, ori și mai multe. În acest caz, toate satele trebuie cercetate.

Monografia aceasta a satului apoi trebuie privită din următoarele puncte de vedere. Cu gîndul la legătura puternică între om și pămînt, voi căuta pentru fiecare caz să hotărîsc începutul lui și de cele mai multe ori și numele lui, în legătură cu primul stăpin al satului, adică al pămîntului, pe care s-a descălcat satul, a „moșului” ori a „moșilor”. Din aceștia curg „bătrîni”, în care se împarte moșia, cunoscuți uneori, prin tradiție ori spițe de neam scrise, pînă azi. Voi face adevărat istoricul proprietății în fiecare sat. Cum satele în acest ținut, de multe ori, sînt de maziți sau de răzăși, lucrul cred că e peste măsură de important. Unde voi putea voi urmări trecerea acestei proprietăți din mîină în mîină, pînă azi, în legătură cu oamenii, cu proprietarii, fie că proprietatea continuă cu același neam de oameni sau, prin vînzare, trece la alt neam ori încapă în mîini boierești. Între acești stăpîni, se găsesc, de multe ori, frumoase nume de boieri, nume istorice. În acest caz voi da deosebită importanță spiței neamului boierului și rolului important istoric pe care l-a jucat.

Acest istoric îl voi face în primul rînd pe baza documentelor și numai unde aceste, din diferite pricini, lipsesc, voi alerga la ajutorul tradiției, al legendei. Cred că aș fi însumi mult material relativ la aceste sate — este și material publicat — dar nădăjduiesc că voi afla și mai mult, la fața locului. Documentele ce le voi afla le voi copia, ori rezuma, după vechime și importanța lor. Poate că le voi și fotografia dacă vor prezenta mai multă importanță.

Voi da multă atenție hotarînicilor vechi ale satelor. Știu că hotarele satelor se păstrează neclintite de trei și patru sute de ani, cu același nume. Ele arată țărîna neamului nostru și legătura lui de pămînt. De multe ori în legătură cu hotarele ori cu proprietatea sînt nume de locuri, de dealuri, movile, ape, văi, prisăci, drumuri, fîntîni, cruci etc.

Mă voi interesa și de faptele istorice la care au contribuit oamenii din aceste sate ori care s-au petrecut în aceste locuri după știri culese din documente ori cronici.

Unde găsesc legende frumoase ori cîntece cu privire la trecutul istoric, le voi culege și le voi folosi. Cum în acest ținut sînt și mănăstiri, voi căuta, după ajutorul ce mi-l vor da actele vechi să le fac schița monografiei. În monografia acestor sate voi folosi cit voi putea mai mult știrile în legătură cu biserica satului, cînd aceasta e veche ori cuprinde lucrurile unuia mai vechi: actele bisericii, cînd sînt, inscripțiile bisericești, de pe odoare bisericești, pe morminte, clopote, notițe pe cărți, cînd ele prezintă importanță, pentru neamul nostru și sat...

După unirea tuturor acestor monografii ale tuturor satelor din „Codru” va ieși istoria „Codrului”.

Nu știu în general cit material voi afla. Dar lucrul după mine așa trebuie să văzută și început. Sigur, viitorul va aduce completarea știrilor. Avînd în vedere numărul mare al satelor, monografia tuturor satelor rămîne un ideal, ce încetul cu încetul trebuie îndeplinit. Cu cit se vor face mai mult, adică monografia cit mai multor sate și cit mai mult pentru fiecare dintre ele, cu atît va fi mai bine.

Acesta este în linii foarte generale programul, de care cred că trebuie să mă conduc.

M. COSTACHESCU
Iași, 1928, iulie 7 zile.

ION GHEORGHIU:

„Anotimp”.

evocări

UN FIU CREDINCIOS AL POPORULUI ROMÂN GH. GHEORGHIU - DEJ (1901 - 1965)

La Conferința pe față din martie 1932 a muncitorilor de la Căile Ferate, Gh. Gheorghiu a fost ales secretar al Comitetului central de acțiune. Sub conducerea Partidului Comunist, Gh. Gheorghiu, devenit în acești ani Gh. Gheorghiu-Dej, a îndeplinit sarcini de conducere în pregătirea eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933. Sub îndrumarea Partidului Comunist Român, Comitetul Central de acțiune pe față, al cărui secretar a fost Gh. Gheorghiu-Dej, a organizat nemijlocit lupta ceferiștilor, aducând o importantă contribuție la întărirea legăturii partidului cu masele, la creșterea prestigiului partidului comunist ca stegar al luptei de eliberare socială a poporului român. Procesul care a urmat după luptele din ianuarie-februarie 1933, desfășurat la București și Craiova, a demonstrat hotărârea și curajul celor implicați în proces, printre care și Gh. Gheorghiu-Dej, de a se transforma, din însărcinarea P.C.R., din acuzați în acuzatori ai regimului burghez-moșieresc. Alături de ceilalți conducători ai muncitorimii ceferiste și petroliștilor, ai întregului proletariat român, Gh. Gheorghiu-Dej a făcut să răsună de pe banca acuzării chemarea înflăcărată a partidului la luptă împotriva orinduirii capitaliste și a tuturor nedreptăți-

lor pe care această orinduire le genera pentru masele muncitoare. Condamnat la 12 ani muncă silnică, Gh. Gheorghiu-Dej a trecut prin închisorile Văcărești, Craiova, Doftana, Caransebeș și prin lagărul de la Tg. Jiu. În cursul anilor de închisoare și de lagăr, Gh. Gheorghiu-Dej n-a încetat nici un moment să creadă în victoria finală a luptei clasei muncitoare și a partidului comunist, aducând o contribuție însemnată la formarea unor cadre de activiști și conducători ai clasei noastre muncitoare. Desfășurând o muncă perseverentă de educare revoluționară a cadrelor de partid, înfruntând regimul aspru din închisori și lagăr, el a fost cooptat în această perioadă membru al C.C. al P.C.R. Intreținând o strânsă legătură cu cadrele de partid rămase în libertate, cu mișcarea antifascistă și muncitorească din țară, în anii celui de-al doilea război mondial a fost unul din activiștii de frunte ai partidului care au îndeplinit sarcina de elaborare a liniei strategice și tactice în vederea răsturnării dictaturii militar-fasciste din țară și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste. Evadând din lagăr în august 1944, Gh. Gheorghiu-Dej a militat încă din primele zile după victoria insurecției armate, pentru refacerea unității mișcării sindicale în România, cretându-se astfel premisele îndeplinirii ulterioare a

deplinei unități politice și organizatoare a clasei muncitoare. Desfășurând o fructuoasă activitate pentru democratizarea continuă a orinduirii democrat-populare, pentru dezvoltarea țării pe drumul construcției socialiste, în octombrie 1945, la Conferința națională a P.C.R., a fost ales secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

În calitate de Ministru al Economiei Naționale și apoi al Industriei și Comerțului, ca președinte al Comisiei ministeriale pentru redresarea economică, Gh. Gheorghiu-Dej a adus o contribuție de preț în lupta împotriva inflației și sabotajului economic al elementelor capitaliste, în pregătirea și îndeplinirea programului din vara anului 1947 inițiat de partid pentru stabilizarea monetară și refacerea economiei naționale. Rolul pe care l-a avut Gh. Gheorghiu-Dej în lupta partidului pentru realizarea unității politice și organizatorice a clasei muncitoare — realizarea îndeplinirii la Conașul de unificare, din februarie 1948, prin crearea Partidului Muncitoresc Român, pe baza principiilor ideologice și organizatorice marxist-leniniste, au determinat ca la acest congres el să fie ales ca secretar general al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

Îndeplinind, din însărcinarea partidului, înalte funcții

de partid și de stat — președinte al Consiliului de Miniștri din 1952 până în 1955, prim-secretar al C. C. al P.M.R. și președinte al Consiliului de Stat până la sfârșitul vieții sale — Gh. Gheorghiu-Dej a desfășurat timp de două decenii o bogată activitate în slujba partidului și a statului nostru. Deși în activitatea sa s-au făcut simțite și anumite neajunsuri, totuși o apreciere de ansamblu permite desprinderea concluziei că în îndeplinirea înaltelor sarcini ce i-au revenit, Gh. Gheorghiu-Dej a dat dovadă de o încredere neștrămutată în marea capacitate politică și organizatorică a partidului nostru, de o dragoste fierbinte și o mare încredere în virtuțile creatoare ale poporului român.

Gh. Gheorghiu-Dej a militat consecvent pentru realizarea politicii partidului de întărire continuă a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, acționând neobosit pentru creșterea neîncetată a rolului conducător al partidului în toate domeniile vieții economice și social-culturale. Prin patriotismul și internaționalismul de care a dat dovadă, Gh. Gheorghiu-Dej a fost un exponent de seamă al politicii neabătute a partidului și statului nostru de prietenie și alianță cu țările socialiste, de solidaritate cu lupta clasei muncitoare și a forțelor democra-

tice de pretutindeni, cu mișcarea de eliberare națională a popoarelor, pentru unitatea tuturor forțelor progresului social.

Consacrându-și mare parte din activitatea sa întăririi partidului, cărării lui ideologice și organizatorice, Gh. Gheorghiu-Dej a avut fericirea de a vedea roadele muncii uriașe a partidului și poporului nostru.

Prin ultimele sale cuvinte adresate Marii Adunări Naționale, în martie 1965, Gh. Gheorghiu-Dej își exprima nestrămutata convingere că România va pași consecvent pe drumul socialismului, al bunăstării, progresului și civilizației.

Sub conducerea Partidului Comunist Român, România contemporană s-a transformat dintr-o țară înapoiată, robită trusturilor străine, dintr-o vale a plingerii pentru masele muncitoare, într-o țară înfloritoare care urcă mereu treptele progresului în toate domeniile de activitate. Partidul și statul nostru promovează activ o politică de colaborare cu toate țările pe baza principiilor coexistenței pașnice între state cu sisteme sociale diferite, sprijină acțiunile îndreptate spre destinderea încordării internaționale, de solidaritate cu lupta clasei muncitoare din țările capitaliste, cu toate popoarele care-și cuceresc și apără libertatea și independența națională, aducându-și o însemnată contribuție în lupta pentru pace și progres social.

Strins unit în jurul partidului și a conducerii sale încercate, întregul nostru popor muncește neabătut pentru dezvoltarea continuă a României socialiste, pentru ridicarea țării pe culmile tot mai înalte ale progresului civilizației.

E. LEONTIN

CASA VRÎNCEANĂ ȘI ARHITECTURA EI

Despre casa țărănească vrinceană s-a scris puțin. Cu atât mai mult dacă încercăm să comparăm bibliografia acestui domeniu — al arhitecturii țărănești — cu altele, cum ar fi tradiția muzicală, sau literatura populară. În schimb există, la o anumită epocă, unele date strânse sistematic așa cum pentru puține ținuturi avem. Și acestea le datorăm celei mai complete monografii de până astăzi a vreunui sat românesc, monografie apărută în 1930, din îngrijirea unui colectiv condus de sociologul Henri Sihal, și care rezervă un volum întreg studiilor și observațiilor legate de arhitectură.

Cercetările de atunci, casa țărănească vrinceană le-a apărut investită cu un anumit specific care răzbate dincolo de planul strict utilitar. De aceea ei au considerat că, pentru Țara Vrancei, arhitectura trebuie să fie așezată pe același plan cu literatura, ca valoare de artă.

Care sînt însușirile prin care casa vrinceană se impune atenției cercetătorului? Care este temeiul lor geografic și istoric? Ne-am pus aceste întrebări străbătînd ținutul Vrancei — de la Năruja la Jitia, de la Soveja la Paltin, de la Spulber la Nereju — cu prilejul celei de a VI-a ediții a festivalului din iulie 1971.

Aflindu-se la întîlnirea celor trei țări românești, la întîlnirea istoriei, în însăși inima României, marcată de curbura Carpaților, Țara Vrancei are privilegiul de a fi meleaagul unde istoria este atât de veche încît presiunea vremurilor scurse a transformat-o, esențializînd-o, în substanța nobilă, fără cronologie, dar de insondabilă vechime, a legendei.

Pe acest pămînt de basm s-a născut poate capodopera poeziei populare românești, unul din piscurile poeziei pastorale mondiale — „Miorița”, undeva pe la Soveja, cîntată de un cioban ars de dorul pămîntului străbun de la Dragoslavele și de la Rucărul Argeșului.

Rînduiala strictă a vieții întemeindu-se pe „obiceiul pămîntului” născut din necurmata viețuire a oamenilor, dovedește străvechimea așezărilor din Țara Vrancei. Străvechime ce răzbate mult dincolo de povestea Vrîncioaiei și a celor șapte fii ai ei.

Păstrată ca un martor de arheologie socială pînă aproape de vremurile noastre, ordinea de viață vrinceană ne trimite gîndul adînc în timp, în straturile cele mai vechi ale organizării societății omenești, spre orizontul comunei primitive. A baza persistenței, aproape uluitoare, a nenumărate fapte etnografice și folclorice stă ar-

hismul vieții sociale, iar modul de a construi casa este unul din cele mai importante elemente în acest sens.

Casa vrinceană face parte din aria de cea mai veche tradiție de pe teritoriul țării noastre și de pe continent, caracterizată de folosirea cununelor orizontale de birne, denumită în literatura de specialitate cu termenul german „Blockbaum”; este o tehnică destul de răspîndită la noi, acoperind ca un dublu inel — interior și exterior — marele arc al Carpaților. Interesant este însă de observat că în puține zone din țara noastră această tehnică este atât de prezentă — atât de exclusivă am zice — ca în Țara Vrancei. În anul 1930, din cele 520 de case din Nereju, 512 erau construite în această tehnică, din trunchiuri rotunde de brad încheiate la capete prin lîmbinări. Considerînd tehnica „blockbaum” la scara continentală, Țara Vrancei reprezintă virful sud-estic extrem al mării arii europene ce include nordul și o parte din centrul Europei și care continuă spre sud-vest în Jugoslavia (Serbia, Bosnia, Muntenegru) și în Albania, oprindu-se în dreptul localității Arbanasi și lîngă Tirmovo.

Tehnica de construcție corespunde unor planuri ce se înscriu de asemenea printre cele mai vechi aflate pe pămîntul românesc.

Luînd ca bază tot anul 1930, vom observa un lucru extrem de rar pentru țara noastră chiar în zonele de elemente de caracter arhaic. În acei ani, în satul Nereju se găseau 53 de case cu o singură încăpere. Vechiul plan cu două încăperi — tindă plus casă — era reprezentat de 119 exemplare, iar cel cu trei încăperi — adică cu cămară construită în fundul tinzii — de 90 de exemplare.

Aceste trei tipuri de planuri formează diviziunea veche a planurilor românești. În ceea ce privește problematica destul de complicată a evoluției planurilor — în cadrul căreia se distinge o linie de dezvoltare prin adjuncție și una prin segmentare interioară — Vrancea oferă unul dintre cele mai edificatoare și mai convingătoare exemple a celei de a doua linii.

Casa din Paltin — care a fost mutată prin 1955 la București în Muzeul Satului — este o locuință de dimensiuni relativ mari, dacă ne raportăm la casele cu o singură încăpere. Dar ea nu mai are acest caracter monocelular. Întrucît la o epocă destul de îndepărtată, dacă nu chiar la data construcției, intrarea casei este închisă pe dinăuntru de doi pereți care formează cu cei exteriori o tindă minusculă. Este un fel de paravan în interiorul încăperii celei mari — unice, original.

Interesantă, de asemenea, de urmărit așezarea vetrei la casa vrinceană: este dacă nu centrală, cel puțin depărtată de toți pereții, în așa fel încît să se poată circula în jurul ei.

Fără îndoială că această casă ilustrează o etapă importantă din evoluția locuinței românești în general, evoluție care va fi cu atât mai ușor de observat dacă vom

pune în relație acest plan, cu cel al casei din stațiunea neolitică Harius, aflată într-o zonă vecină cu Vrancea.

Dimensiunile în general reduse ale casei vrinceane au condus la unele soluții locale, avînd în vedere mărirea spațiului de folosit fără a recurge la rezolvări costisitoare. Ne referim bineînțeles la apariția așa numitului **chiler** din spațiile casei vrinceane.

Paralel cu peretele din fund al casei se construiește anume un alt perete, ceva mai scund, peste care se prelungește aripa din spate a acoperișului. Se obține o încăpere lungă și îngustă ce servește drept cămară, iar alături chiar drept grajd pentru animale tinere sau mici. Chilerul apără spațiile casei de vîntul de miază-noapte și dă construcției o notă aparte. Avînd același rost de apărare de intemperii, capetele prispelor se astupă cu pereți înalți pînă la strășină sau numai pînă la jumătatea înălțimii.

Casa vrinceană era uneori însoțită într-o structură de gospodărie de tipul **ocacilor întărite**, răspîndite la noi de-a lungul Carpaților în multe zone etnografice, amintind pe cele din preajma Cîmpul-Lungului Moldovenesc, cele de pe plaiurile Branului, ale marginimii sibiene, ale Jiului transilvănean, ale Almașului bănățean, și cele din Munții Apuseni. Legate de economia pastorală, aceste case cu **ocol întărit**, vor fi fost ceva mai răspîndite și în Țara

Vrancei, întîlnindu-le astăzi numai în unele forme de tranziție.

Pentru orice admirator al arhitecturii populare, casa vrinceană se distinge prin sobrietatea sa în materie de decor. Aceasta se mărginește de cele mai multe ori la stîlpul cioplit ai prispelor; dar trebuie să mai spunem că ei sînt lucrați cu o admirabilă măiestrie și că, în ansamblu, puținătatea decorului se armonizează cu întregul fel de a concepe construcția casei. Este vorba de arhitectura unui ținut nu prea darnic în bogății și a cărui unică avere, pe vremuri, o constituiau tocmai pădurile, din lemnul cărora se construiau casele. Dar aceste păduri erau de multe ori obiectul unor procese purtate cu zecile de ani de către răzeșii liberi ai Vrancei, mai întîi împotriva exploatatorilor individuali de păduri, și apoi împotriva celor organizați în forme și mai puternice ale societăților anonime.

Pe cite un plai, uneori chiar pe cîte „o gură de rai” aceste case durate din lemn, mărturisesc în primul rînd o străveche istorie și o străveche cultură. Ele sînt aici dovada materială de nezdruccinat a legăturii și a unității de cultură a celor trei țări române, după cum, tot aici, cei trei ciobani intrați în aura „Mioriței” prefigurau în simboala lor întîlnire frămîntările istoriei poporului nostru, dar și temeiurile unificării națiunii de mai tîrziu.

ȘT. HUMAILA

Casă din satul Năruja, jud. Vrancea (incep. sec. al XIX-lea).

PABLO NERUDA

„Ridică-te, fratele meu, să te naști cu mine/ Prin-deți-vă trupuri de mine, ca niște magnete (...) Goniți înspre visele mele, înspre gura mea/ Vorbiți cu vorbele mele și cu singele meu”.

(Pablo Neruda, Cîntecul general)

Pablo Neruda este al treilea scriitor al Americii Latine care primește Premiul Nobel și al doilea chilian, după Gabriela Mistral, pe fruntea căruia strălucesc însemnele regale ale poeziei. Faptul are semnificații deosebite. Mai întâi, este un simptom al orientării prestigiosului juriu suedez spre acele personalități care își închină nu numai opera, dar întreaga lor existență — umanității, care exprimă prin sine o întreagă națiune, cu elementele ei caracterologice, de esență. Că această personalitate este un poet — și încă un poet de o atît de amplă respirație — e un alt simptom: după ce în ultimii ani Nobel-ul a răsplătit mai ales prozatori și dramaturgi, iată că poezia, trecută prin atîtea filtre experimentale, își redobîndește locul ei de justete și de privilegiu.

Pentru acest „Neptun enigmatic, idol marin cu ochii înguști strălucind întunecat pe figura sa ca o mască sflută” — cum îl portretizează Lundkvist — poezia înseamnă, după opinia unui alt exeget al operei sale, Dario Puccini, „reprezentarea realistă a unității dialectice a omului cu natura”. Neruda reparcurge drumul spre izvoarele poeziei intructiv, spune el, poezia se învață pas cu pas, în mijlocul lucrurilor și ființelor, nu îndepărtîndu-le, ci asociindu-le toate, într-o oarbă extensiune de dragoste. Opera sa ne dă variabila existenței sale. Iar viața, mai mult ca la oricare alt poet, se răsfrînge în operă, sublimînd-o, dîndu-i dimensiunea infinită. „Natura în libertatea ei poetică” este la Neruda, „nu doar acel da căruia trebuia să-i spui da”, este și „un nu spus conformismului și ordinii umane”, confirmînd încă o dată că, după expresia lui Mikael Dufrenne, „natura nu poate să apară decît unei conștiințe capabile s-o sfideze”.

Iată confesiunea aspră a lui Neruda: Eu m-am avîntat în viață gol ca Adam, dar cu hotărîrea să apar întregitatea poeziei. Atitudinea aceasta fermă nu mă privea doar pe mine ci urmărea să-i convingă pe stupizi să renunțe la ridicolul lor. Unii îmi măsoară versurile și afirmă sentențios ba că ar fi prea prolixă, ba prea succintă. Ceea ce nu era absolut nici o importanță, fiindcă la urma urmei cine-i acei care face o versurile să fie mai scurte sau mai lungi, mai colorate sau mai puțin colorate? Poetul e cel care frămîntă cu încreta lui suflare, cu singele,

cu înțelepciunea și intuiția sa aluatul poeziei sale.

Neruda este un poet al elementelor. El cîntă Ploaia, Peștii, Văzduhul, Trandafirul, Griul, Vinul, Prunza, Calul, Cîinele, Ceapa, Elefantul, Păsările, — într-un limbaj direct și simplu dar de un sflu liric ce se revarsă cu forța coplesitoare a ploilor din ținutul natal, Araucania. Ploaia curgea luni... ani. Șuvițele ei aminteau niște lungi ace de sticlă care izbeau în acoperiș, ca niște valuri limpezi: ele spălau ferestrele și fiecare casă era asemănătoare unei corăbii care-și croiește anevoie drumul spre port pe un ocean de iarnă (...) Pină astăzi am rămas poetul intemperiilor naturii și al pădurilor friguroase.

Este lauda lucrurilor, transgresată parcă din Pindar, dar mai ales cîn Whitman — cu care ține echilibrul balanței lirice a celor două Americi. Vital și romantic, Neruda celebrează inocența și nepăsarea naturii, înscrinîndu-se alături de Rilke sau Péguy, printre „animalierii” de primă mărime, care coplesii de forța și înțelepciunea naturii își caută în ea un alter ego. „Mitul animalului care vede orizontul, mitul păsărilor care nici nu seamănă nici nu culeg, mitul crinilor, mitul copilului ce nu mai putem redeveni, toate aceste mituri sînt parabile, similitudini, unde ceva ce e în afara libertății indică prin cifru un anumit dincolo al sinelui”. (După M. Dufrenne).

Din această perspectivă, poezia lui Neruda este o povestire de ape, de plante, de păduri, de sate, desfășurîndu-se cînd în serii poetice arborescente, într-un „discurs liric” aluvionar, cînd în forme de o lapidaritate exemplară, în care metafora exultă brusc.

Se vorbește în legătură cu poezia lui Neruda de trei etape de creație. Prima ar fi faza suprarealistă cînd poetul edita în Spania revista Calul verde, revistă cu adevărat excepțională care n-a apărut decît în cinci numere. Al șaselea ar fi trebuit să apară în ziua de 19 iulie 1936, dar în ziua aceea străzile s-au umplut cu miros de praf de pușcă: un general necunoscut, pe nume Francisco Franco, dintr-o garnizoană africană, se ridicase împotriva republicii. Din acel moment poezia lui Neruda capătă o nouă turnură: devine un cîntec al solidarității umane, un cîntec bărbătesc, vehement care începe cu Espana en el corazon (Spania în ini-

mi) — carte tipărită în condiții dramatice, într-o tipografie de front — și se continuă cu Canto general, Las uvas y el viento (Strugurii și vîntul), volume care confirmă parcă o ars poetică de mai tirziu: Noi poetii avem însă o calitate deosebită: sîntem plămuiți în mare parte din foc și fum. Am devenit fum invizibil și m-am consacrat poeziei — marturisea Neruda în însemnările autobiografice unite sub titlul Viața multiplă a poetului (ne folosim de textul apărut în Secolul 20, nr. 3, 1964).

O a treia etapă a existenței lirice nerudiene ar fi flancată la un pol de Odas elementales y nuevas odas elementales (Ode elementare și noi ode elementare) iar la celălalt — de ceea ce ne va rezerva în viitor poetul — disponibilitatea sa lirică, capacitatea inepuizabilă a inspirației sale putîndu-ne oferi, fără îndoială, noi și revelatorii surprize.

Poezia mi-a deschis drumul spre oameni — iată o frază care ar putea figura ca motto pe ediția definitivă a operei lui Neruda. Și mai departe: Am afirmat întotdeauna că misiunea scriitorului nu este nici misterioasă și nici magică ci, în primul rînd, misiunea scriitorului constă în datoria lui de a sluji cauza societății. Poezia seamănă mai mult ca orice cu o piine proaspătă, cu o farfurie din ceramică sau cu o bucată de lemn lucrată cu mîgălă, fie chiar și de mîini grosoane. Cel care astăzi, la cei 67 de ani ai săi, poartă pe frunte cununa de lauri a Premiului Nobel nu a avut cituși de puțin presărat cu roze drumul spre gloria literară. Unii critici l-au văzut prin timp „lipsit de suprastructură intelectualistă” (D. Puccini), avînd o „invincibilă înclinație

cître concret” (Amado Alonso), exprimînd prin poezia sa „un materialism total” (F. Alegria, — după Șerban Cioculescu — Pablo Neruda în românește, Secolul 20, nr. 9, 1964). Poetul de mare strălucire dar și de o legendară invidie Juan Ramón Jiménez săptămîni de-a rîndul în suplimentul de duminică al lui El Sol m-a înțepat cu articole ironice, persiflante. Nu i-am răspuns niciodată. Nu am răspuns și nici nu răspund atacurilor literare. În discuțiile stîrnite asupra persoanei mele m-am comportat și mă comport întotdeauna la fel. Certurilor literare, jignirilor reale sau doar bănuite, atitudinilor izvorite din sentimente josnice le-am răspuns întotdeauna prin tăcere și îmi voi menține această atitudine mereu.

Meditînd la destinul uneia din poeziile incluse în prima sa carte (Amurg, 1923), poezie pe care mulți o știu și astăzi pe dinafară, Neruda însemna în „Viața multiplă a poetului”: Ne face plăcere dacă succesul uneia din creațiile noastre dăinuie de-a lungul anilor. E un sentiment sănătos, și, aș spune, biologic. Cititorii se străduiesc în mod arbitrar să claseze pe poeți într-un anumit moment, în vreme ce, în realitate, creația este o roată veșnică care se învîrtește mereu cu tot mai multă agerime și înțelepciune desi, poate, cu mai puțină prospețime și sinceritate.

În ceea ce-l privește pe Neruda, roata creației, sporindu-și prin ai agerimea și înțelepciunea și-a păstrat nealterate prospețimea și sinceritatea, ducîndu-i poezia acolo unde a ajuns astăzi: la recunoașterea supremă a valorii ei.

NICOLAE TURTUREANU

SONET 63

În deșertul natal, singurul trandafir este piatra de sare de mare-ngropată, văi de fluvii străbat, în zăpezi încrustate, văzutu-mi-au pașii amarii Cordilieri.

Patrie, pustiu mărăciș bătut de vînt, liane cu-mbrățișarea fatală din păduri, țipăt înfiorat de pasăre-nsetată, loc al durerii vitregi și-al lacrimilor reci.

Totu-i al meu, de la pielea otrăvită a cuprului la salpetrul întins ca un covor de-omăt și viile dintre cireșii-nfloriți în primăvară.

Totu-i al meu și, negru atom, aparțin acestui deșert și sclipirii de strugure-n toamnă Patria mea de metal străjuită de turnuri de nea!

(Din „O sută de sonete de dragoste”)

IV

Furtună matinală
-n miezul verii

Albe batiste de-adio, norii se-nvăluie
vîntul îi sfîșie cu miini călătoare.

Neostoită, inima lui
bate deasupra tăcutei noastre iubiri.

Divin și orchestral, el murmură-ntră ramuri,
în limba lui, cîntări sau strigăte de luptă.

Vînt, iscusit zburător, duci în înalt frunzele
și-ți rizi de bătaia de aripi de păsări
pe care le ineci într-un val fără spumă,
substanța-i fără vlagă, avîntul se-ncovoaie.

Și-atîtea mingieri risipite-n zadar
pe care vîntul verii le troienește-n poartă...

(Din „Douzeci de poeme de dragoste și un cîntec de disperare”).

Traducere M. UNGUREAN

„Pablo Neruda spune cu modestie că „singur nu poate țilcurilor da viață”, dar el rezolvă totuși și fără a imita pe nimeni — după Walt Whitman și Vladimir Maiacovsky — una din importante probleme ale timpului nostru: crearea unei noi poezii, legate de munca și lupta poporului. Poemele lui minunate desmint raționamentele anoste ale adepților „esteticii pure” cu privire la incompatibilitatea poeziei cu lupta politică”.

ILVA EHRENBURG

„Un poet mai apropiat de moarte decît de filozofie; mai apropiat de durere decît de inteligență; mai apropiat de sînge decît de cerneală”.

FEDERICO GARCIA LORCA

„După cum singur a spus-o, noua modalitate poetică abordată în „ode” s-a declanșat de la sine, firesc și amplu. În cele mai bine de două sute de ode — poetul este un mare muncitor — Pablo Neruda atrage o dată mai mult atenția lumii întregi asupra propriului ei locaș, asupra problemelor esențiale care nu trebuie uitate, fie că aparțin unui cadru primordial, fie că, rupte din cotidian, privesc actualitatea. Crezul său artistic se afirmă răspicat, în Odă poeziei: „î-am cerut să fii utilă și utilitară”.

ȘERBAN CIOCULESCU

„S-a născut odată cu destinul propriei sale poezii, însemnat de steaua misiunii sale: să iubească și să urască prin cîntec, să demaște și să aline. Să iubească omul, omenirea, să urască și să stigmatizeze tot ce încearcă să chinuie existența umană. A urăsc mult pămînt și multe mii de leghe peste imensitățile oceanelor. Și umblînd mult, a văzut mult, a înscris mult în memorie. Multe lacrimi și sînge”.

„Trăsătura majoră a fost aceea a universalității, subliniată de sensul politic. Comunismul i-a cîntat marea lui simfonie și l-a pătruns, l-a influențat și a devenit un militant cu un mare timbru poetic, un poet cu lirismul umanizat”.

RADU BOUREANU

LÉLIA SAU ELOGIUL ENERGIEI *)

„SAND (Aurore Dupin, baronesă Dudevant, zisă George,) scriitoare franceză născută la Paris (1804—1876) a publicat o operă bogată, de inspirație succesiv sentimentală (Indiana, Lélia), socială (Le Compagnon du Tour de France, Consuelo) și rustică (François le Champi, La Petite Fadette)”.

Iată, în versiune inatacabilă de dicționar, expresia concentrată a celor peste 500 de pagini consacrate aceluiași subiect de către André Maurois. La incidența dintre istoria literară și beletristică, biografia romanțată găsește în Maurois pe unul din maeștrii săi și există suficiente temeiuri să credem că numărul cititorilor Léliei sale îl depășește pe acela al Léliei lui George Sand. Pentru că romanul sentimental se numește astăzi Love Story, iar cel social a ales alte căi decît umanitarismul naiv. Și, în sfîrșit, cine mai citește romane cîmpenești?

Care este atunci explicația „sădismului” elefantului biograf? Ne-o dă el însuși, nu fără a invoca termenul de familie spirituală, Maurois împărtășind gustul lui Alain și al lui Proust pentru „proza netedă și curgătoare” care respiră „bunătața și distincția morală”. El ne avertizează de altfel că nu în romane se găsesc paginile în care Sand egalează pe cei mai buni scriitori, ci în Povestea vieții mele, în jurnalele intime și corespondență, adică acolo unde ea se confesează nemijlocit, regăsind parcă nu timpul pierdut, ci desăvîrșirea stilistică în intermitențele inimii. Citarea generoasă ne convinge atît de justetea acestei afirmații cît și de riguroasa documentație a autorului biografic.

Se poate bănuî de asemenea că Maurois era sensibil la atracția energiei și a dinamismului: Olympio sau viața lui Hugo și Prometeu sau viața lui Balzac sînt, ca și Lélia, elogii ale acestor calități.

Scriitor de prestigiu, campioană a emancipării feminine și chiar „muză a Republicii de la 1848”, George Sand a fost ca și Lou Andreas-Salomé de mai tirziu una din acele femei—medium traversand, în diverse ipostaze, destinele personalităților ilustre ale timpului. Prilejul este fericit pentru a pătrunde în intimitatea lui Musset, Balzac sau Flaubert dar și în aceea a unei epoci de pe fondul căreia se desprind cîteva prim-planuri: Castelana de la Nohat, mediul literar, Parisul revoluționar.

Titirarea și motto-ul Walter Scott-esc, comentariul ponderat sau notația spirituală se inserează armonios în relatarea materialului de viață atît de bogat și de spectaculos încît nu-i de mirare că datele despre opera romanească se limitează cel mai adesea la valoarea autobiografică. Însăși reducerea simplificatoare a trăsăturilor lui George Sand la cele ale Léliei sale este discutabilă.

Rămîne însă fluența narațiunii și investigația pătimașă puse în slujba unei restituiri: Maurois a rămas fidel învăturii maestrului său Alain: „Trebuie să mergi din toată inima spre adevăr”.

U. M.

*) André Maurois: Lélia sau viața lui George Sand (Trad. de I. Katz. Editura Univers, 1971).

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE
Redactori șefi adjuncți: ANDI ANDRIES, N. BARBU
Secretar general de redacție: ȘTEFAN OPREA

în colegial de redacție:

AL. ANDRIESCU, CONST. CIOPRAGA, ION CREANGĂ,
AL. DIMA, ILIE GRĂMĂDĂ, DAN HATMANU, MIRCEA
RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA,
P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU,
CORNELIU ȘTEFANACHE, NICOLAE ȚĂTOMIR.

Prezentarea grafică: VALER MITRU